

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 25.01.2016, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:04 Arupärimine meditsiinitöötajate palga piirkondlikul alusel diferentseerimise ja rahvastiku tervise edendamise kohta Ida-Virumaal (nr 109)
2. 15:50 Arupärimine tervishoiu rahastamise kohta (nr 115)
3. 16:27 Arupärimine arstiabi kättesaadavuse kohta (nr 117)
4. 17:31 Arupärimine Eesti Energia olukorra kohta (nr 107)
5. 18:03 Arupärimine Eesti Energia kavatsuse kohta kanda maha Auvere ja Utah' investeringud (nr 113)
6. 18:36 Arupärimine võlakirjade ostu programmi kohta (nr 119)
7. 18:53 Arupärimine käibemaksupettuste kohta (nr 120)
8. 19:06 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Ilusat töönädala algust! Kõigepealt ootame kõnepulti neid rahvasaadikuid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Tarmo Tamm, palun!

15:01 Tarmo Tamm

Austatud juhataja! Head kolleegid! Annan üle otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispanka kontrollkomiteesse" eelnõu. Lähtuvalt Eesti, Islandi, Leedu, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani vahelise Põhjamaade Investeerimispanka käsitleva lepingu ning Eesti Vabariigi ja Põhjamaade Investeerimispanka makselepingu ratifitseerimise seaduse § 2 lõikest 3 otsustab Riigikogu nimetada Põhjamaade Investeerimispanka kontrollkomiteesse uue Eesti esindaja. Perioodil 2016. aasta 1. juuni kuni 2018. aasta 31. mai võiks see olla Remo Holsmer. Käesolev otsus jõustub selle allkirjastamisest. Aitäh!

15:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem algatusi ei ole. Olen vastu võtnud ühe eelnõu. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele võtame selle ka menetlusse.

Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Päevakorra kohta on järgmine täpsustus. Õiguskomisjon on teinud ettepaneku arvata käesoleva töönädala päevakorrast välja järgmised päevakorrapunktid: teisipäevase istungi esimene päevakorrapunkt, mis on 38 Riigikogu liikme algatatud kooseluseaduse rakendamise seaduse eelnõu 114 teine lugemine, ja loomulikult ka neljapäevase istungi esimene päevakorrapunkt, mis on sama seaduseelnõu kolmas lugemine.

Koos selle täpsustusega, austatud Riigikogu, panen hääletusele nädalapäevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 87 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuks jäi 3. Päevakord on

kinnitatud.

Vastavalt kinnitatud päevakorrale ... (Juhataja helistab kella.) Austatud Riigikogu, ma saan aru, et teil on palju asju, mida omavahel rääkida, aga seda saab väga hästi teha väljaspool täiskogu istungisaali.

1. 15:04 Arupärimine meditsiinitöötajate palga piirkondlikul alusel diferentseerimise ja rahvastiku tervise edendamise kohta Ida-Virumaal (nr 109)

15:05 Esimees Eiki Nestor

Esimesena on päevakorras arupärimine, mille on esitanud Martin Repinski, Olga Ivanova, Rein Ratas, Enn Eesmaa, Dmitri Dmitrijev, Andrei Novikov, Märt Sults, Marika Tuus-Laul, Peeter Ernits, Viktor Vassiljev, Jaanus Karilaid, Erki Savisaar, Jüri Ratas ja Siret Kotka. Arupärijate nimel Martin Repinski, palun!

15:05 Martin Repinski

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Ma loodan, te kõik teate, et Ida-Virumaa on Eesti kontekstis ülitähtis tööstusmaakond, mis vajab paljudes küsimuses eraldi lähenemist. Sellest saab väga hästi aru näiteks Siseministerium, sest Ida-Virumaal töötavatele politseinikele makstakse iga kuu täiendavalt 150 eurot regionaaltasu, mis muidugi võiks kõrgem olla. Aga tegelikult väärivad sotsiaalvaldkond samasugust tähelepanu. Tervena elatud aastate näitajad on Ida-Virumaal Eesti keskmistest oluliselt madalamad. Ida-Virumaa inimeste puhul on tervisepiiranguteta elatav aeg 48,4 aastat, Eesti keskmine on 54,1 aastat. Ma olen kuulnud arvamust, et põhjus on selles, et meie kandis tarbitakse liiga palju alkoholi. Aga see ei vasta tõele, kuna alkoholi regulaarselt tarbijate arv on statistika järgi meie maakonnas väiksem kui Eestis keskmiselt. Samas on puudega inimeste arv Ida-Virumaal pidevalt kasvanud.

Nagu me teame, kett on nii tugev, kui on tema kõige nõrgem lüli. Seetõttu peame kindlasti rohkem panustama sotsiaalvaldkonda, eelkõige meditsiini. Haigekassa arstide, õdede ja hooldustöötajatega seotud töajõukulu on toodud eelarves ühise reana, kus ei ole eraldi ühtegi maakonda, kaasa arvatud Ida-Virumaa. Maakondade palgakulu eraldi planeeritud ei ole. Tähtis samm olukorra parandamiseks võiks olla Ida-Virumaa meditsiinitöötajatele regionaaltasu kehtestamine, kuna see suunaks rohkem spetsialiste tulema tööle just Ida-Virumaale. Muidugi aitaks see Ida-Virumaa elanike tervist hoida. Seoses sellega meil on hulk küsimusi lugupeetud tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovskile. Aitäh!

15:08 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

15:08 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu ja arupärijad! Vastan teie esitatud kolmele küsimusele. Esimene küsimus: "Meditsiini valdkonna töötajate töötingimused ja töötasud on kokku lepitud üleriigilises laiendatud kollektiivlepingus. Paraku ei ole üleriigiliselt laienev kollektiivleping piisav meede kutsumaks ja hoidmaks meditsiinitöötajaid Ida-Virumaal. Võttes eeskuju politsei ametnike töötasu kehtestamise korrast ja selle tulemuslikkusest on asjakohane küsida, mis põhjustel ei suhtuta tervishoiutöötajate töötasu tingimustesse piirkondlikku erisust arvestades." Möödunud aasta viimastel päevadel, st pärast seda, kui teie arupärimine oli esitatud, jõudis Sotsiaalministeeriumini Eesti Arstide Liidu, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu ja Eesti Õdede Liidu ettepanek alustada läbirääkimisi üleriigilise kollektiivlepingu sõlmimiseks järgmisteks aastateks. See uus kollektiivlepe on mõeldud perioodiks 2017 ja 2018 ning tõepoolest üks punkt osapoolte esitatud projektis käsitleb teie tõstatatud küsimust, s.o. palkade regionaalset diferentseerimist. See ei puuduta ainult Ida-Virumaad, vaid ka teisi piirkondasid.

Kindlasti kaaluvad kollektiivlepingu läbirääkimiste osapooled, kelleks Sotsiaalministeerium küll ei ole, aga haiglate liit ja mitu tervishoiu esindusorganisatsiooni on, seda küsimust põhjalikult. Siinkohal tuleb rõhutada, et meditsiinitöötajate puudus väljaspool Tallinna ja Tartut on laiem mure kui ainult Ida-Virumaa oma. On fakt, et väljaspool neid kahte keskust tervishoiutöötajate keskmine vanus – see puudutab nii haiglas töötavaid arste kui ka perearste – tõuseb ning paraku noored arstid ei ole olnud huvitatud väljapoole Tallinna ja Tartut tööle minemast. On rakendatud erinevaid meetmeid, sh arstide lähtetoetust, et nad asuksid tööle väljaspool suuri keskusi, aga see ei ole tulemuslik olnud. Kindlasti

Sotsiaalministeerium arutab tõsiselt, kuidas oleks võimalik olukorda parandada. Ma pean positiivseks, et Siseministeerium maksab oma töötajatele Ida-Virumaal lisatasu. Paraku on jõustruktuuridest tulev tagasiside siiski selline, et politseitöötajate pöuda see lõpuni lahendanud ei ole. See on kindlasti andnud täiendavat motivatsiooni, aga väljaspool suuri keskusi on uute spetsialistide vähesus endiselt suur probleem, sh Ida-Virumaal.

Küsimus seisneb põhimõtteliselt selles, kas kõige efektiivsem viis lahendada arstiabi kättesaadavuse probleem Ida-Virumaal on maksta seal lisatasu või oleks otstarbekam käivitada teistsuguseid tervishoiupoliitilisi meetmeid. Lõpuks on haiglatel niikuinii õigus arstide palkasid diferentseerida ja seda nad ka teevad. Üks konkreetne suur plaan, mis on töös ja mis samuti ei puuduta ainult Ida-Virumaad, vaid ka teisi piirkondasid, käsitleb esmatasandi ehk perearstiasandi arstiabi tugevdamist. Nagu teada, on tervisekeskuste projektile ette nähtud kokku 113 miljonit eurot investeringuid. Sinna tekib perearstide meeskondadesse lisavõimekust arstide ja õdede näol, ka lisandub teenuseid, mida inimesed kergemini kätte saaksid. Tekib ka uus tervisekeskuste rahastamise mudel. See on asja üks pool.

Teine pool seisneb selles, et üldhaiglates on suur mure, et pensionile siirduvate tublide arstide asemele on väga keeruline uusi spetsialiste leida. Ida-Virumaal on üldhaiglaid üks, see on Narva Haigla, aga teistes maakondades on neid muidugi ka, ja neis kõikides on seesama probleem, mida täna ka sotsiaalkomisjon väga põhjalikult arutas. Oleks mõistlik jõuda kokkuleppele, et üldhaiglad osutaksid eriarstiabi koostöös kõrgema astme haiglaga, olgu selleks Ida-Viru Keskhaigla Ida-Virumaal või regionaalhaiglad mujal. Arutame tõsiselt seda plaani lähinädalatel ministeeriumis ja 1. veebruaril ehk siis järgmise nädala esmaspäeval sõidan ise Ida-Virumaale, et arutada, kuidas oleks võimalik tõhustada koostööd Ida-Viru Keskhaigla ja Narva Haigla vahel, et tagada kvaliteetne arstiabi Narva linnas koostöös Ida-Viru Keskhaiglaga.

Teine küsimus on väga pikk küsimus, aga selle mõte on, kuidas kavatsetakse meelitada tervishoiutöötajaid Ida-Virumaale tööle. Nagu ma ütlesin, ühe konkreetse poliitikameetmega see saavutatav kindlasti ei ole. Palga tõstmine on üks võimalus. Me oleme kaalunud 12 abinõu, mis on praegu töös ja mis loodetavasti jõuavad lähiajal koostöös erialaliitude ja haiglatega praktikasse. Esimene nendest puudutab ka Tartu Ülikooli arstiõpet. Arutame võimalust muuta arstitudengite residentuuri korda nii, et oleks kohustuslik osa sellest läbida Ida-Virumaal. Ehk siis tahaksime seda, et kõik tulevased arstid, kes praegu Tartu Ülikoolis õpivad, mingi osa oma residentuuri ajast töötaksid Ida-Virumaal. See täidaks kahte eesmärki. Esiteks jõuaks rohkem värske, kõige viimase aja teadmistega meedikuid Ida-Virumaale. Tänu sellele loodetavasti paraneks selle kandi arstiabi sidusus ülejäänud Eesti tervishoiusüsteemiga. Ja teiselt poolt, kui inimesed on mõnda aega residentuuri ajal Ida-Virumaal olnud, siis on ka suurem tõenäosus, et nad võiksid tulevikus sinna tööle jääda. Praegu enamik residente Ida-Virumaad residentuuri sihtkohaks ei vali ning Ida-Viru Keskhaiglal ja eriti Narva Haiglal on tõsine mure noorte spetsialistide kaasamisega. Ma arvan, et oleks mõistlik rakendada täiendavaid motivatsioonimeetmeid, et noored residendid mõnda aega Ida-Virumaal töötaksid. Selle tulemusena kindlasti võidaks ka tervishoiusüsteem laiemalt, sest residendid saaksid vene keele paremini selgeks. Seda on tervishoiutöötajatel vaja ka teistes linnades, sh Tallinnas töötamiseks.

Teine ettepanek, mille kallal me töötame ja millest ma rääkisin ka eelmises infotunnis, puudutab noorte perearstide meelitamist – "meelitamine" küll võib-olla ei ole õige sõna, vahest "motiveerimine" on õigem – hakkama tööle väljaspool suuremaid linnasid. Tahame koostöös perearstide seltsiga käivitada teatud mentorlusprogrammi. Ma ei tea, kas see on õige sõna, aga lehes see täna oli ja mina kasutasin seda ka eelmisel nädalal. Põhimõtteliselt on tegu sujuvama ülemineku programmiga, mille puhul vanem perearst võtab noore perearsti oma praksisesse juurde, annab talle järk-järgult oma patsiendid ja kogu praksise juhtimise üle ja seejärel, kui ta pensionile läheb, on uus perearst juba patsientidega tuttav ja saab kohe tööle asuda. Selline plaan on meil töös.

Kolmas teema puudutab kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajate tööleasumist Eesti haiglates. Eks tervishoiusektor on mobiilne sektor, mis tähendab seda, et Soomest lähevad arstid Rootsi, Rootsist lähevad arstid Norra, Norrast lähevad arstid USA-sse. Natuke lihtsustan, aga nii ta paraku on. Meie arstid lähevad siis Soome nende omade asemele. Ja kui olukord on selline, eks me siis peame omalt poolt samme astuma ja aja jooksul on Eesti haiglad leidnud endale häid tervishoiuspetsialiste Ukrainast, Valgevenest ja Venemaalt. Esialgu on üsna segase regulatsiooni tõttu nende tööleasumine Eesti tervishoiusüsteemis raskendatud ja seepärast on Sotsiaalministeeriumis valmimas eelnõu, mis jõuab Riigikogu menetlusse loodetavasti lähikuudel. See lihtsustab protseduuri, mis võimaldaks kolmandate

riikide arstide vajalikku atesteerimist ja Eesti haiglates tööleasumist. Eeskätt võiks see leevendada Ida-Virumaa arstide põuda.

Kolmas küsimus on natuke üldisem. Ka eelkõneleja rääkis, et tervisenäitajad on Ida-Virumaal Eesti keskmisega võrreldes kehvemad. Arupärijad küsivad, mis põhjusel ei ole tehtud eraldi arengukava Eesti keskmisest madalamate tervisenäitajatega piirkondadele ning analüüsitud tekkinud olukorra põhjuseid. Rahvastiku tervise arengukava, mis on suunatud keskmise eluea pikenemisele ja tervena elatud aastate arvu kasvule, on üldine ega too kaasa märkimisväärseid muutusi muret tekitavates piirkondades. Välisriikide kogemuste põhjal on alust väita, et selles vallas heade tulemuste saavutamiseks on olulise tähtsusega mitu komponenti. Konkreetne haiglakorraldus on ainult üks tegureid, mis mõjutab eeldatavat eluiga ja üldist rahva tervist. Võiks isegi öelda, et see ei ole mitte kõige olulisem tegur. Kui vaadata rahvastiku tervise arengukava erinevaid näitajaid viimasel aastal, siis näeme väga selgelt, et rahvastiku tervis Eesti eri piirkondades pole seotud mitte niivõrd sellega, kui hästi või halvasti töötavad nendes piirkondades meditsiini-asutused, vaid sellega, missugune on piirkonna õhusaaste ja muu keskkonnasaaste, kui kõrge – see on väga oluline – on suhtelise vaesuse näitaja ja kui palju on seal riskikäitumist ja muid tervisele kahjulikke mõjureid. Nendele asjaoludele on viidatud, aga paraku on nii, et meditsiinivaldkond tegeleb eeskätt tagajärgede likvideerimisega. Selles töös on Eesti tervishoiusüsteem väga efektiivne, aga meil tõepoolest oleks vaja haiguste ennetamisele rohkem tähelepanu pöörata. Tervise hoidmine peab rohkem tähelepanu keskmesse tõusma. Siin tuleb silmas pidada mitut olulist aspekti. Rahva tervise seisukohast on väga tähtsad teemad, mis on seotud alkoholi ja tubaka tarbimisega. Kavatsime tõsisemalt fookusesse võtta HIV-i ja narkomaaniaga seotud küsimused, mis ka Ida-Virumaal väga otseselt puudutavad, põhjustades hulga tervisekahju. Muidugi halvendavad need ka üldisi rahvastiku tervise näitajaid.

Kindlasti on väga suur osa nendest kehvematest näitajatest seotud Ida-Virumaa sotsiaalprobleemidega. Sealne sotsiaal-majanduslik olukord on keeruline: Ida-Virumaal on suurem tööpuudus ja väiksemad sissetulekud. Paraku jätab see kõik jälje nende inimeste tervisele ja nii on selge, et tervishoiusüsteem peab seal märksa rohkem tegelema ennetusega. Tervishoiusüsteem saab tegeleda sellega, et juba tekkinud tervisekahjustusi maksimaalselt efektiivselt ravida, aga laiem sotsiaal-, tööturu- ja majanduspoliitika peab tagama, et selle piirkonna üldised näitajad paremaks läheksid. Selles vallas on kindlasti samme astunud, aga oleks vaja tõepoolest teha rohkem, et häid tulemusi saavutada, et Ida-Virumaal ka tervisenäitajad paremaks läheksid. Paraku on niimoodi, et tervishoiusüsteem üksi kõiki inimeste terviseprobleeme lahendada ei suuda. Ta suudab neid ehk kontrolli all hoida, aga see on kulukas. Töötame selles kontekstis praegu välja mitmesuguseid meetmeid nii tööturu-, majandus- kui ka sotsiaalpoliitika vallas, aga kuna mu vastamise aeg hakkab otsa saama, siis võin sellest rääkida täpsemalt, vastates teie küsimustele. Aitäh!

15:22 Esimees Eiki Nestor

Kas ministrile on küsimusi? Martin Repinski, palun!

15:22 Martin Repinski

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! See on muidugi väga positiivne, et te mõtlete ja töötate selles suunas, et neid probleeme lahendada. Minu arvates see mõte, mis te välja pakkusite, et inimesed saadetakse mingiks ajaks Ida-Virumaale tööle, on väga hea idee, mis võib-olla kasvas välja nõukogude ajast, kui millegi sellisega tegeldi. Aga minu ettepanek on lihtne ja konkreetne. Ma arvan, et sellega tuleks tegelda võimalikult kiires tempos. Ma olen kohtunud hästi paljude meditsiinitöötajatega, kellel on plaan ära minna Ida-Virumaalt või üldse Eestist kuhugi mujale. Ka küsimus on mul väga lihtne ja konkreetne: kas selline määr, kui nendele makstaks palgale juurde paarsada eurot, hoiaks nende põgenemise Eestist ära? Pakun üldjuhul vastuseks, et jah. Ma saan aru, et see on muidugi väga lihtne ettepanek, aga see vähemalt annab võimaluse kiiresti midagi ära teha.

15:23 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma usun, et kui küsida eri sektorite töötajatelt, kas nad sooviksid suuremat palka, siis kõik oleksid nõus. Ja see ei ole üldse kuidagi irooniliselt mõeldud. Tõepoolest, meditsiinitöötajate palga tõus on arstkonna järelkasvu ja püsimise tagamise seisukohalt kindlasti üks prioriteete. Kui me vaatame viimast kahte aastat, siis tervishoiutöötajate palgad on tõusnud mõlemal aastal vähemalt 10%, mis on kõrgem kui Eesti keskmine tõus. Selles mõttes on konkurentsivõimet oluliselt juurde tekkinud. Ja kindlasti

meditsiinitöötajate palgad tõusevad ka järgmistel aastatel. Haigekassa on sellega oma finantsplaanis arvestanud. Kollektiivlääbirääkimised loomulikult määravad lõpliku raami. Aga nagu ma ütlesin, palgatõusust ainsa meetmena jääb väheks. Seda ma olen ka sisejulgeoleku ala inimestega Ida-Virumaal arutanud, et vaatamata päris suurele lisatasule võrreldes teiste politseinikega ei ole selles maakonnas paraku kõik politseinike ametikohad täidetud ja järjekorda ukse taga ikka ei ole. Nii et Ida-Virumaal on rohkem probleeme, mis vajavad samamoodi lahendamist. Nagu ma ütlesin, meditsiinisektor üksinda rahva tervisenäitajaid parandada ei suuda. Aga kollektiivlääbirääkimiste kontekstis kindlasti ka seda regionaalset lisatasu arutatakse. Kas see on kõige tõhusam viis tagada kvaliteetne arstiabi igal pool Eestis, selle üle võib diskuteerida. On nii poolt- kui ka vastuargumente.

Ma kinnitan, et Ida-Virumaa ja muidugi kogu Eesti meditsiinipersonali olemasolu ja jätkusuutlikkus on minu jaoks prioriteetsed küsimused. Ida-Virumaa eripäradest ja selle maakonna suurusest tulenevalt on see üliterav probleem. Meil on siiski pakkuda ka mõned konkreetset tervishoiukorralduslikud lahendused, mis puudutavad Narva Haigla ja Ida-Viru Keskhaigla koostööd. Esmapilgul tundub, et siin on tekkinud mingisugune kommunikatsiooniprobleem. Kardetakse Narva Haigla kinnipanemist, mida muidugi ükski inimene ei taha ega plaani teha linnas, kus on 60 000 elanikku. Loomulikult haigla jääb. Küsimus on selles, kuidas tagada veel paremini arstiabi selles linnas. Usun, et me suudame konkreetsete plaanide ja tegudeni jõuda selle aasta jooksul.

15:26 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

15:26 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Ma tean, et Ida-Virumaal on tööl kolmandatest riikidest pärit tohtreid. Kui palju neid praegu on? Eelkõige mind huvitab, kui suur on vajadus või millised on plaanid, kui palju soovitakse neid Eestisse importida.

15:27 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Tänase seisuga on meil pigem mure arstikohtade täitmisega tulevikus. Haiglates on puudu üksikuid spetsialiste, aga me vaatame ka laiemat trendi. Väljaspool suuremaid keskusi tõuseb arstide keskmine vanus kiiresti. Eks me peame looma raamistiku selleks, et kui osa inimesi on pensionile läinud, siis oleks spetsialiste asemele palgata. Riik ei impordi kedagi. See, millest ma rääkisin, puudutab regulatsiooni loomist haiglatele kui tööandjatele, et nad saaksid kolmandate riikide tervishoiuspetsialiste tööle rakendada. Seda vajadust hindab haigla ja on ettepanek, et Tartu Ülikool hindab koostöös Terviseametiga konkreetse arsti pädevust. Meedik peab vastama kõigile kvalifikatsiooninõuetele, et osutada Eestis kvaliteetset arstiabi.

Ma peast ei oska öelda, kui palju kolmandatest riikidest pärit arste Eesti tervishoiusüsteemis töötab, aga üldiselt on neid meile tulnud mõni üksik aastas. Usun, et mingisugust massilist tulekut ees ei seisa, aga üksikuid arste võtame tööle kindlasti ka tulevikus. Suurem mure on ka õdedega, keda tervishoiusüsteemis ei jätku. Ja loomulikult on eriti suuremates linnades puudu hooldajaid, kelle palgad ei ole piisavalt konkurentsivõimelised. Lihttöid on ju ka väljaspool tervishoiusektorit ja nii on sinna töötajaid keeruline saada. Mis puutub arstidesse, siis me oleme enam-vähem saavutamas Eesti rahvaarvu puhul optimaalset arstide hulka. Aga kui me vaatame tulevikuproгноosi, siis nii perearstide kui ka eriarstide keskmine vanus väljaspool suuri linnu on tõusmas. Me peame välja töötama regulatsiooni, et haiglad saaksid endale vajaliku personali ja pakuksid vastavalt ettenähtud kriteeriumidele Eestis igal pool arstiabi.

15:29 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

15:29 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Meil oli täna ka sotsiaalkomisjoni istung, kus te samuti tunnistasite, et Ida-Virumaa olukord on halvem kui mujal ja et sinna on tervishoiutöötajaid raske saada. Aga need variandid, mis te probleemi lahendamiseks välja pakkusite, näiteks koostöö eri haiglate vahel – see ju peaks kõikides piirkondades toimuma. Midagi spetsiifilist Ida-Virumaa puhul ma ei näe. Kas te praegu

oskate siiski välja tuua midagi, mis just Ida-Virumaa olukorda parandada aitaks? Tõepoolest inimeste tervis on seal halvem ja arstid sinna tööle minna ei taha, nii et päris üldises korras ei saa sealseid probleeme lahendada. See on teistmoodi piirkond ja vajab spetsiifilist lähenemist.

15:30 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Laiematest rahva tervise hoidmise programmidest, mis on rakendatud ja rakendamisel, ma siin vahest rääkima ei hakka. Ma korra neid juba mainisin. Kindlasti on tähtis vähendada põlevkivisektori mõju keskkonnale ja rahva tervisele. Selles vallas oleme viimase kümne aasta jooksul liikunud õiges suunas. See tööstus on muutunud n-ö tervisesõbralikumaks. Me oleme läbi viinud uuringu põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud tervisemõjude kohta, sellega on võimalik ka tutvuda. Uues põlevkivi arengukavas, mida keskkonnakomisjon vist täna arutas, on seegi probleemistik kajastatud ja kindlasti on üks laiema maavarade kaevandamisega seotud teema Ida-Virumaa elanike tervises seisund. Konkreetsematest suundadest mainisin ma selge prioriteedina HIV-i- ja narkovastast võitlust, mis mõjutab suurel määral just nimelt Ida-Virumaad. Palju on räägitud töövõimereformist ja vähenenud töövõimega inimestest. Lisaks jõustunud töövõimereformile, mis paraku tegeleb ainult tagajärgedega, on meil väljatöötamisel n-ö töövõimereformi teine osa, mille sisu on tööga seotud tervisekahjude ennetamine. Me tegelikult tahaksime tagada, et inimesed ei jääks töövõimetuks, vaid suudaksid tööd teha selliselt, et nende töövõime säiliks.

Konkreetselt meditsiinisektoris on meil tervisekeskuste programmi raames plaan katta tervisekeskustega lisaks Harjumaale kõige suurem hulk linnasid just Ida-Viru maakonnas, kuna seal on inimesed koondunud suurtesse linnadesse. Seega on tervisekeskuste üleriigilisest programmist Ida-Virumaale suunatud väga suur osa. See on ka õigustatud, kuna seal on suurtes linnades palju inimesi. Spetsiifiline ja konkreetne meede puudutab Ida-Viru Kesksaigla ja Narva Haigla tihedamat koostööd, et pakkuda kvaliteetset arstiabi kogu maakonnas, sh ka Narvas, kus see praegu on teatud erialadel raskendatud.

15:33 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

15:33 Viktor Vassiljev

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Pole halba ilma heata. Mida pikemad järjekorrad arstide juurde, seda kehvem on arstiabi kättesaadavus, seda vähem inimesi saab arstiabi kätte, seda vähem inimesi saab mingi diagnoosi. Eks nad siis surevad tervena. Aga minu küsimus puudutab meditsiinitöötajate palkasid. Te nimetasite positiivsena, et meditsiinitöötajate palgad on tõusnud 10% aastas. Mul on teile lihtne koolipoi ülesanne: kui nad jäävadki tõusma 10% aastas, siis mitme aasta pärast me jõuame oma meditsiinitöötajate palkadega Euroopa viie jõukaima riigi tasemele?

15:34 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Eks me peame nii meditsiinitöötajate palkade puhul kui ka laiema loomulikult arvestama ühiskondlikku tasakaalu. Kindlasti tahame kõik, et meil oleks võimalik avaliku sektori töötajatele maksta Euroopa kõrgeimat palka, aga me peame arvestama oma riigi jõukusega. Loomulikult on väga mitmel elualal Eesti spetsialistide palgad madalamad, kui me tahaksime. Olgu nendeks õpetajad, olgu nendeks sisejulgeolekutöötajad, kultuuritöötajad, aga ka meditsiinitöötajad. Tahan aga öelda, et palgatõusu tsentraalselt riigieelarvest said meil sellel aastal ainult prioriteetsed valdkonnad ja võrreldes kõikide teiste avaliku sektori töötajatega on meditsiinitöötajate palga tõus ligi kaks korda kõrgem olnud. Näiteks õpetajate palgad tõusevad natuke üle 5%. See on minu arvates tugev ja oluline signaal.

Ma olen kohtunud meditsiinitöötajate esindusorganisatsioonide esindajatega ja arutanud neid küsimusi. Üks nende olulisimaid sõnumeid on, et palgatõus peaks olema üsna stabiilne. Vaid siis saavad praegused ja tulevased meditsiinitöötajad olla kindlad, et tervishoiusüsteem areneb õiges suunas ja et neil on mõtet Eestisse jääda ja siin oma karjäär üles ehitada. Peaks olema üleüldine kokkulepe, et meditsiinitöötajate palgad on prioriteediks ja need tõusevad – mitte küll korraka poole võrra, aga siiski üsna tuntavas ennaktempos. Ja kui me vaatame viimase aasta tendentsi, siis meditsiinitöötajate äravool on muutunud küll õige natuke, aga siiski väiksemaks. Kuskil see tasakaalupunkt on, aga vastata, missuguse palga juures inimesed enam Soome ära ei lähe, on raske. Eks see on iga inimese puhul väga individuaalne.

Ja ega teise riiki ei kolita ainult kõrgema palga pärast. Küsimus on ka töökorralduses. Väga paljud ütlevad, et Eestis ei ole piisavalt õdesid ja arstid ka sellepärast eelistavad Soomes töötada. Küsimus on pereelus, selles, missuguses ühiskonnas soovitakse oma lapsi kasvatada ja missuguses haridussüsteemis neid koolitada. Aga loomulikult peab palk olema konkurentsivõimeline. Me püüdleme selle poole ja selle aasta seisuga on lood nii, et õdede palk moodustab umbes 100% Eesti keskmisest ja arstide palk on umbes kaks korda õdede palgast kõrgem. Loomulikult lähiaastatel on oluline, et nende sektorite palk ei langeks. Haigekassa on oma bilansiprognosis arvestanud seda, et ka järgmistel aastatel palgatõus siiski tuleb, aga nagu ma ütlesin, kollektiivläbirääkimised selles küsimuses on alles alanud.

15:37 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:37 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma tulen uuesti tagasi Ida-Viru Kesksaigla küsimuste juurde. Ida-Viru Kesksaiglal on taastus- ja hooldusravikliinik Kohtla-Järve Järve linnaosas. Aga kui hästi korraldatuks te peate üldse praegu Ida-Virumaal kogu taastus- ja hooldusravi? Ma tean, et on mõni omavalitsus, kes on ise endal käivitanud sellise üksuse. Näiteks Mäetaguse vallas on oma hoolduskeskus. Kas ka riigil on kavas selle teenuse arendamiseks sekkuda ja kuidagi kaasa aidata, et see valdkond Ida-Virumaal edeneks?

15:38 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ega Ida-Virumaa selles küsimuses ja väga paljudes teistes tervishoiukorralduslikes küsimustes päris unikaalne ka ei ole. Suur hulk nendest probleemidest või kitsaskohtadest, millele on siin täna tähelepanu juhitud, on laiemad ja üle-eestilised. Kui me räägime n-ö vanadest hooldusaiaglastest ehk siis tänapäevase nimega statsionaarsest õendushooldusest, siis kindlasti on probleeme selle teenuse kättesaadavusega. See diskussioon on edasi liikunud nagu kahe ree peal korraga. Ühelt poolt on arutatud tervishoiusüsteemikohast statsionaarset õendusabi, mille kättesaadavus on tõesti piiratud, sest haigekassa lepingumaht ei võimalda kõikidel seda täies ulatuses saada. Teiselt poolt on arutatud laiemat, eeskätt siis eakate hooldust, mis pigem kuulub hooldekodude ja seega sotsiaalkaitse teenuste valdkonda. Me oleme valitsusliidus kokku leppinud analüüsida hoolduskoormuse temaatikat laiemalt. Selleks Riigikantselei juures moodustatud rakkerühm on juba tööd alustanud. Rühm uurib ka omastehoolduse probleeme.

Ka mitteametlikud signaalid mitmelt poolt on seni olnud sellised, et sotsiaalteenusena on eakate hooldus korraldatud väga ebaühtlaselt. Mõni omavalitsus toetab oma eakate hooldekodukohti piisavalt, mõni mitte. Kui lastel või teistel lähedastel on piisavalt raha, siis nad maksavad selle koha kinni. Kui seda varianti ei ole ja pensionist jääb puudu, siis ongi mure käes. Sellistel juhtudel on paraku juhtunud mõnes kohas niimoodi, et väljapääsmatus olukorras, kus omastel ei ole võimalik terve päev oma lähedaste eest hoolitseda, on eakaid viidud õendushooldusaiaglasse, kus neid on hoitud 21 päeva haigekassa kulul. Ja seejärel on nad pandud järgmise sellise aiagla järjekorda. Tegelikult on kasutatud õendushoolduste teenust olukorras, kus reaalne vajadus on sotsiaalkaitse valdkonda kuuluva hooldekoduteenuse järele. See probleem vajab süsteemset läbimõtlemit nii tervishoiu kui ka sotsiaalkaitse valdkonna seisukohast. Me oleme seda tööd alustanud Riigikantselei juures ja ka ministeeriumis. Kindlasti seisavad lähiajal ees üsna emotsionaalsed arutelud haigekassa lepingute üle, mis puudutavad õendushooldust. Lepingute maht on tõepoolest väiksem kui teenuse pakkumise võimekus.

Mis aga puudutab taastusravi ja rehabilitatsioonisüsteemi laiemalt, siis üks ministeeriumi selle aasta prioriteete on luua ühtne rehabilitatsioonisüsteem, mis hõlmaks Sotsiaalkindlustusameti teenuseid, töötukassa teenuseid töötavatele inimestele ja ka tervishoiu valdkonna rehabilitatsiooniteenuseid, mis on eraldi pott. Praegu on see süsteem väga-väga killustunud. Ühed teenused rahastatakse ühest allikast, teised teisest, kord kehtivad ühed tingimused, siis teised tingimused. See ei anna patsientidele ega hooldajatele kindlust ja ka tervishoiuasutustel puudub piisav arusaam, kuidas kõike mõistlikult korraldada. See ei ole aga Ida-Virumaa spetsiifiline mure. Üldiselt möönan, et süsteemset lähenemist on kogu valdkonnas olnud liiga vähe.

15:42 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

15:42 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Arupärimise teisele küsimusele vastates – see puudutas seda, kuidas meelitada tervishoiutöötajaid Ida-Virumaale – te tõite välja kolm tegevusplaani, mis on käsil. Esimene neist puudutab arstiõppe residentuuri, millest osa tuleks kohustuslikus korras läbi teha Ida-Virumaal. Minu küsimus selle kohta ongi. Esimene mõte on muidugi see, et see on väga hea võimalus, ja paratamatult on järgmine mõte, miks seda juba varem ei ole tehtud. Kas te võiksite palun natukene avada või täpsustada, kuidas te plaanite selle kohustuslikuks muuta? Siia maani on see siiski olnud vabatahtlik ja tudeng ise valib, kus tal on võimalik residentuur läbi teha. Me küll mäletame 25 või 30 aasta tagust aega, kui inimesi suunati kuhugi kohustuslikus korras, aga seda pole enam viimased aastakümned tehtud.

15:43 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Me oleme konkreetse lahenduse kokkuleppimisel üsna algfaasis. Oleme sellest rääkinud Ida-Viru Keskhaigla, oleme põgusalt rääkinud ülikooliga. Aga loomulikult see eeldab kokkulepet ülikooli, haigla ja ka rahastaja ehk antud juhul Sotsiaalministeeriumi vahel, et süsteem mõistlik saaks. "Kohustuslikkus" on võib-olla natukene liiga karm sõna. Pigem on asi selles, et me tahaksime niisugust praktikat soodustada. See aga eeldab, et meil on üsna arusaadav ja mõistlik plaan, mida Ida-Virumaal läbi viidav osa kogu residentuurist tähendaks, mida erilist tehakse just Ida-Virumaal. See kindlasti nõuab Ida-Viru haiglate valmisolekut olla praktika- või residentuuribaasina paindlikumad, kui tavaline raam ette näeb. Ja tõenäoliselt see tähendaks ka mingisugust lisatasu residentidele – vähemasti oleme selle ühe ettepanekuna välja pakkunud.

Loomulikult ei ole mõistlik suunata vägisi kedagi kuskile, kus nad üldse tööd teha ei taha. Eriti kehtib see arstide puhul. Kui arst ikka üldse ei taha oma tööd teha, siis ma arvan, et ei ole mõistlik teda selleks sundida. Mina ei tahaks patsiendina minna arsti juurde, kes ei taha kohe sugugi mitte oma tööd teha. Üldiselt tahaksime noori tohtreid siiski niimoodi motiveerida, et kõigil silm säraks patsiente ravides.

15:45 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

15:45 Siret Kotka

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkan residentuuri teemaga. Mis aastast on kavas Ida-Virumaale tudengeid niimoodi residentuuri läbi tegema saatma hakata? Ja kas samalaadne korraldus võiks toimida ka Pärnumaal ja Raplamaal, kus samamoodi on abikätest puudus? Samuti soovin teada, mis saab nendest tudengitest, kes ei soovi kohustuslikus korras minna Ida-Virumaale, Pärnumaale või Raplamaale residentuuri. Kas neid kuidagi karistatakse?

15:46 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Karistada ei taha, motiveerida tahaks. Mis aastal või mis kuul see täpselt rakendub ja millise skeemi kohaselt? Selle nelja kuu jooksul, mis ma ametis olen olnud, ei ole paraku jõudnud kogu seda plaani lõplikult kokku leppida ja teoks teha, aga arutame asja aktiivselt. Me arutame seda sellel nädalal ministeeriumis mitmes koosluses ja järgmisel nädalal Ida-Virumaal, kui teeme sinna visiidi. Loodan, et suudame esimese poolaasta jooksul selle skeemi kokku leppida ja loodetavasti see hakkab pärast seda ka tööle.

15:47 Esimees Eiki Nestor

Olga Ivanova, palun!

15:47 Olga Ivanova

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Te mainisite, et Eesti arstide palk on kaks korda suurem riigi keskmisest palgast. Kas te oskate öelda, kui suur on meie arstide palk võrreldes Euroopa Liidu arstide keskmise palgaga?

15:47 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Eesti tervishoiutöötajate palgad on madalamad kui paljudes teistes Euroopa riikides. See on fakt. Ja ka näiteks meie õpetajate palgad on madalamad kui enamikus teistes Euroopa riikides. Nagu ma juba ütlesin, küsimus on riigi jõukuses ja selles, et ühiskonnas peab valitsema tasakaal. Sotsiaalministeeriumi prioriteet on kindlasti tervishoiutöötajate palka suurendada, aga loomulikult on selge, et ka väga paljudes teistes valdkondades eeldatakse – ja õigusega eeldatakse – palgatõusu. Aga kuskil saab riigi ja rahva ühine raha otsa ja siis tuleb leida tasakaal. Me peame kokku leppima, et püüame järk-järgult oma palgad konkurentsivõimeliseks muuta. On valdkondi, sh meditsiin, aga ka näiteks haridus ja kultuur ning sisejulgeolek, mille palgatõus on prioriteetid. Oleme seda stabiilselt mitme aasta jooksul juba teoks teinud ja ma usun, et liigume õiges suunas. Kas me oleme rahul praeguse tasemega? Muidugi ei ole, tahaks ikka kiiremini.

15:49 Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

15:49 Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Mulle idee, et ülikooli lõpetaja teeb residentuuri läbi kuskil veidi kõrvalisemas kohas, väga meeldib. Ma mäletan, et kunagi see umbes niimoodi oli ja süsteem töötas päris hästi. Maal on praegu perearstidest suur puudus. Võib-olla laiendada seda süsteemi niimoodi, et saata sinna perearstiks noor lõpetanu või viimase kursuse üliõpilane? Sain aga nii aru, et teie arvates see idee meie ühiskonnas läbi ei lähe. Mis te arvate?

15:49 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma siin parlamendisaalis vaatan, et valitseb üsna lai konsensus ja parlament peaks ju esindama Eesti rahvast. Kui siin isegi mitu opositsioonierakonda ütlevad, et see on hea mõte, siis võiks ju rahva seas ka konsensus olla. Tehnilisi detaile loomulikult tuleb veel läbi vaielda ja ühte- või teistpidi kokku leppida, aga iseenesest on mõttel jumet. Nii et töötame edasi ja loodame, et ka ühiskondlik toetus sellele ideele siiski tekib. Ma küll ei näe põhjust, miks keegi peaks selle vastu olema.

15:50 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole.

2. 15:50 Arupärimine tervishoiu rahastamise kohta (nr 115)

15:50 Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on arupärimine, mille on esitanud Siret Kotka, Mihhail Korb, Mailis Reps, Marika Tuus-Laul, Märt Sults, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhin, Vladimir Velman, Oudekki Loone, Andrei Novikov, Enn Eesmaa, Olga Ivanova, Jaanus Karilaid, Aadu Must ja Viktor Vassiljev, kes ka arupärijate nimel sõna võtab.

15:51 Viktor Vassiljev

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! See arupärimine jätkab mingil määral eelmise arupärimise teemat. Jutt on ikkagi tervishoiu rahastamisest – kust king pigistab, sellest tulebki rääkida. Meie tervishoid on valdkond, millel on kallal kõige rängem rahahaigus, õieti rahapuudus.

Loomulikult on arusaadav, et kuna meie elanikkond vananeb, siis tervishoiusüsteemi koormus kasvab. On arusaadav, et meedikute palgad on väiksevõitu ja eks nad ikka otsivad, kus on parem teenistus ja paremad tingimused. Mind paneb muidugi imestama, et arstid ja muud meditsiinitöötajad rändavad riigist välja millegipärast sama teed mööda, nagu pagulased põgenevad Eestist: kõigepealt Soome, siis Rootsi, siis Saksa- ja Inglismaale ning lõpuks Ameerika Ühendriikidesse. Aga eks ta nii ole. See ongi üldine liikumissuund – minnakse sinna, kus on parem.

Maailma Terviseorganisatsioon hoiatas juba kuus aastat tagasi, et Eestis hakkab tekkima ressurside puudus. Riigikontroll on väitnud, et Eesti tervishoiusüsteem ei ole jätkusuutlik. Ka haigekassa eelmine juhatus julges välja öelda, et nende eelarve läheb kõvasti miinusesse. Nüüd on uus juhatus, kes teeb nii,

nagu heaks arvab. Vahepeal on käinud mitmesugused rahvusvahelised organisatsioonid meie tervishoiusüsteemi hindamas ja me oleme alati kiita saanud. Me oleme alati saanud kiita selle eest, et uskumatu, kuidas selliste ressurssidega suudetakse tervishoiusüsteemi elus hoida. On kiidetud, kui kuluefektiivne meie meditsiin on, jne. See tähendabki äratõlgituna seda, et raha ju ei jätku, aga kuidagimoodi suudetakse ikkagi inimesi ravida ja tagada mingisuguselgi määral tervishoiuteenused, kuigi paljudel nendest on pikad-pikad järjekorrad.

Seoses sellega on meil järgmised küsimused. Miks harrastab Vabariigi Valitsus igasuguseid ambitsioonikaid asendustegevusi, selle asemel et leida lisarahastust tervishoiule? Kutsutakse ellu kulukaid projekte, näiteks e-teenuste arendamine, mis on kindlasti vajalikud, aga kas see ikka on esmatähtis, kui meil ei jätku õdesid ja arste? Kõike üritatakse teha positiivse märgiga. Meil on töövõimereform. Enne oli haiguslugu, nüüd on terviselugu, enne määrati töövõimetust, nüüd määratakse töövõimet. Loomulikult, kui parandamatult raskele haigele muudkui sisendada, et ta on terve, terve, terve – see on ratsionaalne füsioteraapia –, siis ta enne surma võib-olla jääbki uskuma, et ta on terve. Aga see ei aita ega päästa mitte kedagi. Seoses sellega on Keskerakonna fraktsiooni liikmetel ministrile kolm küsimust ja ootame neile vastuseid. Aitäh!

15:55 Esimees Eiki Nestor

Vastab tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

15:55 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Vastan teie esitatud küsimustele. Esimene küsimus: "Milline on Teie arvamus tervishoiu valdkonna eelarve rahastamise kohta? Kuidas on Teie arvates võimalik täita Vabariigi Valitsuse prioriteete tervishoiu valdkonna osas, kui 2016. aasta kulutused SKP-st tervishoiule on madalamad, kui need olid majanduskriisi ajal?" Eestis on tehtud arvukalt uuringuid tervishoiusüsteemi rahastamise kohta, nagu ka küsija viitas. Neis on jõutud järeldusele, et Eesti tervishoiusüsteem toimib efektiivselt, andes väiksemate kulutustega väga hea tulemi. Tervishoiu, nagu ka kõigi teiste avalike teenuste rahastamine on Eestis tihedalt seotud riigi majanduse arenguga tervikuna. Nagu haigekassa nõukogu liige Viktor Vassiljev väga hästi teab, on haigekassa tulud otseselt seotud sotsiaalmaksu ühe osa laekumisega. Kui üldrahvalikku rikkust on rohkem, kui sotsiaalmaksu laekub rohkem, siis on ka haigekassal rohkemat kulutada. Kui olukord läheb kehvemaks ja sotsiaalmaksu laekumine väheneb, siis tuleb ajutiselt ka vähema rahaga hakkama saada.

Tervishoiukulude osakaal SKT-s on Eestis märksa väiksem kui Euroopas keskmiselt, aga erinevalt paljudest teistest Ida-Euroopa riikidest on eeldatav eluiga Eestis püsivalt kasvanud. Euroopa Liidu elanike keskmine eeldatav eluiga on sünnihetkel 79,2 aastat. Kuigi andmed näitavad üldist keskmise eluea tõusu, on riikidevaheline erinevus ligikaudu kaheksa aastat. Kõige madalam keskmine eluiga on Lätis (74,1), Leedus (74,1), Bulgaarias (74,4) ja Rumeenias (74,5 aastat). Eestis on keskmine eeldatav eluiga 76,7 aastat, Soomes 80,7 aastat. Samas on teada, et tervisevaldkonda ootavad ees aina suuremad väljakutsed vananeva elanikkonna ja krooniliste haiguste üha kasvava leviku tõttu. Nendele trendidele reageerimiseks peavad paljud riigid, kaasa arvatud Eesti, hindama ümber oma tervishoiusüsteemi võimekuse muutustele reageerida.

Eeskätt eeldavad need muutused teenuste paremat integreeritust, st raviteenuste osutamist sobival tervishoiusüsteemi tasemel, ja ka teenuste koordineerimist ning järjepidevat osutamist kõigi süsteemi osapoolte poolt. Muu hulgas tuleb üha enam rõhku panna integratsioonile tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi vahel, millest ka eelmisele arupärimisele vastates juttu oli. Nende väljakutsetega edasiseks toimetulekuks peab mõistagi tekkima ka täiendavaid rahastamisvõimalusi, sest elanikkonna vananemine viib selgelt selleni, et haigekassa eelarvepositsioon hakkab muutuma struktuurselt negatiivseks. Ainult tööjõumaksudest rahastatav tervisekindlustus langeb löögi alla. Kui mittetöötavaid inimesi on rohkem, kui tervishoiuteenust tarbivaid elanikke vähemaks ei jää ja inimesed elavad pigem kauem ning neil on rohkem kroonilisi haigusi, siis peame otsima haigekassa ravikindlustuse jätkusuutlikkuse garanteerimiseks täiendavaid rahastusviise. Sellest tulenevalt ongi Vabariigi Valitsuse tööplaanis ülesanne analüüsida tervishoiu lisarahastamise võimalusi.

Siit jõuan ma teise küsimuse juurde, mis kõlab nii: "Täna sel päeval on selgelt näha, et tervishoiu valdkond vajab funktsioneerimiseks ja jätkusuutlikkuseks lisarahastust. Kas Teie hinnangul vajab tervishoiu valdkond täiendavat rahastust? Kuidas on plaanis leida täiendavat rahastust?" Nagu öeldud, on valitsuse tööplaanis see teema kokku lepitud ja Sotsiaalministeerium on koos

Rahandusministeeriumiga saanud ülesandeks esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekud tervishoiu lisarahastamiseks juba 2016. aasta kevadel. Ettepaneku väljatöötamiseks on moodustatud töörühm, kus osalevad Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, Eesti Haigekassa, Eesti Haiglate Liit ja Maailma Terviseorganisatsioon. Töörühm on alustanud tegevust ja lähikuudel jõuab teema arutamisele ka valitsuskabinetis.

Kolmas küsimus: "Milline on Eesti tervishoiu rahastamise tase võrreldes Euroopa Liidu keskmisega ning meie naabritega?" Tervishoiu kogukulude osakaal SKT-s on Eestis oluliselt väiksem kui Euroopa Liidu riikides keskmiselt. 2013. aastal oli Euroopa Liidu riikide keskmine 10,1%, WHO Euroopa regiooni keskmine oli 9,5%, Eesti näitaja oli 5,7%. Tervishoiu prioriteetsust valitsussektoris hinnatakse, kasutades natuke teist näitajat, milleks on valitsuse tehtavate tervishoiukulude osakaal valitsuse kogukuludes – mitte SKT-s, vaid valitsuse kogukuludes. WHO Euroopa regiooni keskmine vastav näitaja aastal 2013 oli 15,2%, Euroopa Liidu riikide keskmine 15,9% ja Eesti oma 11,3%. Siit võib järeldada kahte asja. Esiteks, tööpoolest me oleme suutnud tagada üsnagi heal tasemel arstiabi vägagi säästlikult, korraldades oma tervishoidu mõistlikult. Aga teisest küljest, kui me vaatame pikaajalist plaani, siis kindlasti on haigekassa või ravikindlustuse finantsiline jätkusuutlikkus suur küsimus. Eelarve läheb negatiivseks ja seetõttu on kindlasti vaja otsida tulubaasi laiendamise võimalusi, et tagada ravikindlustus ka edaspidi. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimused. Heimar Lenk, palun!

16:02 Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Te räägite elanikkonna vananemisest või keskmise eluea tõusust kuidagi traagilise näoga ja nukra häälega. Tegelikult on asi ju vastupidi. Te peaksite tervishoiuministrina rõõmus olema, et inimesed kauem elavad. Kogu Eesti peaks selle üle rõõmus olema. Aga te ütlete, et meil ei ole raha, et tervishoidu piisavalt rahastada. Kas te olete valitsust survestanud midagi ette võtma, et riigi sissetulekud oleksid suuremad? Meie majandus on nii nõrk, et me ei suuda rikkamaks saada, aga te olete ka tööminister – kas te olete valitsusele teinud mingisuguseid ettepanekuid, et Eesti riigi tulubaas kasvaks?

16:02 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma palun vabandust, kui kuidagi jäi mulje, et mulle ei meeldi see, et inimesed elavad kauem. See on kogu tervishoiupoliitika üks põhilisi eesmärke nii haiguste ennetamise kui ka inimeste ravimise kontekstis, et inimesed elaksid kauem, ja mitte lihtsalt kauem, vaid elaksid tervena kauem. Selles mõttes on meditsiini edusammud ja inimeste teadlikum tervisekäitumine kindlasti positiivsed. Tõesti, see on igati rõõmustav, et inimesed kauem elavad. Ja loomulikult ei ole see suur mure, et inimesed elavad kauem.

Mure on eelkõige selles, et paraku pärast taasiseseisvumist on Eestis sündimus üsna tõsiselt vähenenud, mis tähendab seda, et meil on tööelisi inimesi vähemaks jäänud. Selles kontekstis pole meil mure mitte selle pärast, et inimesed elavad kauem, vaid selle pärast, et meil ei ole piisavalt neid, kes tööd teeks. Nii tööpoliitika kui sotsiaalpoliitika peab seega astuma tõsiseid samme, et seda kitsaskohta lahendada. Me tegutseme kindlasti nii Sotsiaalministeeriumis kui ka teistes ministeeriumides selle nimel, et inimesed suudaksid oma tööga ühiskonnas suurema panuse anda. Ma juba rääkisin tervisekahjustuste ennetamisest – see süsteem on töös. Sellest aastast on juba käivitatud töövõimereformi teenused, et aidata inimestel mitte lihtsalt ära elada, vaid ka tööd saada. Ka perepoliitilised meetmed, mida sotsiaaldemokraadid on nii selles kui eelmises valitsuses rakendanud, pikemas vaates kindlasti suurendavad sündimust ja aitavad sel moel seda demograafilist muret lahendada.

16:05 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

16:05 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Austatud minister! Teie rõõmuks olen ka mina inimene, kes on kaua elanud. Seejuures ma olen elanud teist tunduvalt kauem ja olen teadlik asjadest, mis on toimunud enne

teid. Tervishoiule kulutatav protsent SKT-st on põhilisi tervishoiusüsteemi näitajaid, mis on kasutusel olnud üle 50 aasta. Küsimus on selles, et Eestis on see olnud 6%. Peaminister lubas eelmisel aastal siin saalis kõneledes, et see võib tõusta kuni 6,1%-ni. Üldiselt on kogu aeg räägitud 5,9%-st, 6%-st või 6,1%-st – seda nii kaua, kuni meile hakati tutvustama riigieelarvet. Ja siis järsku käidi välja number 5,2%. Terve protsent langust! See on 200 miljonit eurot. Kust need kadusid ja miks pole sellest siiani teada antud?

16:06 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma alati vaatan sellise kerge üllatusega, aga ka poolehoiuga nende inimeste poole, kes suudavad kirkastuda, nähes Eurostati protsente ja muid näitajaid, ükskõik mis valdkonda need puudutavad. Sealjuures ma kindlasti mõistan, et mõnel inimesel, kes seda statistikat pikka aega uurib, tekib tunne, et Eesti tervishoiu seisukohast ongi kõige olulisem see, mitu protsenti SKT-st tervishoiule eraldatakse. Mina väidan, et meie eesmärk peaks olema tervishoiusüsteem, mis suudab rahuldada kõiki Eesti ühiskonna vajadusi, tagada kõikidele Eesti inimestele korraliku arstiabi, olgu see ühel või teisel tasandil – seal, kus vaja on. Ma olen samuti veendunud, et alati ei ole mõistlik võtta eeskujuks mõne vanema Euroopa Liidu riigi tervishoiusüsteemi ja öelda, et näete, nad panevad sinna nii palju raha, miks meie paneme vähem. Peab tunnistama, et väga paljude Euroopa riikide tervishoiusüsteem on ääretult ebaefektiivne. Sinna pannakse küll palju raha, aga arstiabi selle võrra parem ei ole. Ma arvan, et seda me keegi ei taha. Me siiski tahame, et iga euro, mis maksumaksja investeerib, õigemini mis inimene ise investeerib ravikindlustuse kaudu tervishoiusüsteemi, peaks silmas sihti, et selle eest saaks maksimaalselt hea teenuse. Nii et selle protsendi asemel mina vaataks sisu.

Usun, et tervishoiukorralduses on pooleli väga palju olulisi muudatusi, mis arstiabi kvaliteeti parandavad – olgu selleks esmatasandi tervishoiu tugevdamine või mitmed muud sammud. Seda tehes võib minna protsent sinna või tänna, aga fakt on see, et realselt on haigekassa eelarve suurenenud. See on tänavu suurem kui eelmisel aastal. On tõesti fakt, et teatud ennustustega võrreldes on meie majanduskasvu prognoosi allapoole tõmmatud, ja sellest tulenevalt on allapoole tõmmatud ka haigekassa tulude prognoosi. Haigekassa nõukogu liikmena tead sa seda loogikat üsna hästi. Ma arvan, et me oleme saavutanud selle aasta eelarve kontekstis väga hea kompromissi selles osas, et eriarstiabi ravijuhtude hulk ei vähene. Eelarve kasvab ja ravijuhtude hulk ei vähene. Eriarstiabi kättesaadavus ei halvene, ehkki vahepeal oli nõukogu ees ka projekt, mille kohaselt oleks lahendus olnud teistsugune. Ma arvan, et me jõudsim patsientide jaoks hea lahenduseni: ravijuhtude maht jääb samaks. Kas ma arvan, et tervishoidu võiks suunata lisaraha? Loomulikult arvan ja selle ettepanekuga ma kindlasti valitsuskabinetit kevadel lähen. Aga selge on, et me peame maksumaksja vahendite ümberjagamisel arvestama eesmärgiga, et sisse pandud summade eest saaks maksimaalselt head teenust. Efektiivsuse taotlus on igal juhul õigustatud ja mõistlik.

16:09 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

16:09 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Küsimus ei ole selles, et keegi paneb meist rohkem raha tervishoidu. Küsimus on selles, et meist vähem ei pane peaaegu keegi – meist jääb maha vaid Türgi 5,1%-ga. Aga mis puutub kirkastumisse, mida tekitavad Eurostati andmed, siis minul on käepärast meie Tervise Arengu Instituudi andmed, mis räägivad ikkagi 6,2%-st. Teie nimetasite 2013. aasta näitajana numbrit 5,7%, aga ju nüüd on õige see 5,2%, mis tuleb meie eelarvest välja. Aga ma küsin järgmist. Me saame tervishoidu raha sotsiaalmaksust ja ka inimeste omaosaluse kaudu. Omaosalus, te ju teate, ei tohi enam suurem olla. See on juba maksimumi saavutanud ja me peame hakkama seda vähendama, nagu OECD välja toob. Aga riigil on ju ka muud vahendid. Vahest saategi ministrina rohkem rääkida nendest muudest vahenditest? Kui suur on praegu see protsent, mis riik muudest vahenditest juurde paneb? Teatavasti kunagi oli see 10%.

16:10 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Viimasele küsimusele ma peast ei julge vastata, aga üldisest eelarvest finantseeritakse üksikud komponendid – kiirabi, viljatusravi, residentuur, mis on ühtpidi tervishoiuteenus ja teistpidi hariduse andmine, mõni asi veel. Mis aga puutub lisarahasse, siis mis mul põhimõtteliselt saab selle vastu olla. Küsimus on selles, mille arvel see siis tuleb. Me oleme valitsuses kokku leppinud haigekassa tulude

suurendamise ja tema teenusepaketi laiendamise täiskasvanute hambaravile. See on 2017. aasta teisest poolest kokku lepitud. Summa on 12 miljonit eurot aastas ja see läheb haigekassa eelarvesse juurde. Kui me hakkame kevadel arutama tervishoiu rahastamise pikemaajalist jätkusuutlikkust, siis on, nagu ma juba viitasin, küsimuse all ka tulubaasi laiendamise viisid. Üldiselt haigekassa ise on pigem skeptiline kõikide selliste sihtotstarbeliste eraldiste suhtes, et nüüd otsustatakse anda haigekassale mingit raha juurde. Ühel päeval ju võidakse otsustada see raha jälle ära võtta. Nii et pigem oleks mõistlikum see korraldada nii, et haigekassa tulubaasi mingis osas laiendatakse ja nad saaksid mingi lisarahaga arvestada.

Ka on võimalik haigekassa eelarvest teatud kulutused välja viia. Näiteks on arutatud, et ajutise töövõimetusega seotud kulud võiks anda töötukassa kanda. Eks riigi rahakoti mõttes on see summade ühest taskust teise tõstmine, aga haigekassa eelarvepositsiooni huvides võiks see mõistlik olla. Need arutelud on aga veel natukene toored. Meie töörühm käib koos, ärme ruttame sündmustest ette. Kui töörühm on oma ettepanekud teinud, siis hea meelega tutvustan neid ka Riigikogu sotsiaalkomisjonile. Me võime neid ühiselt arutada ja püüda leida parima lahenduse.

16:13 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

16:13 Peeter Ernits

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea härra minister! Ma üllatusega kuulsin, et ei maksa neid rahvusvahelisi tabeleid tõsiselt võtta. Kui siiski vaadata OECD rikaste klubi seda nimekirja, kus meie oleme, siis Türgi on viimane ja Mehhiko on meie ees. Meie oleme Türgi ja Mehhiko vahel. Te viitasite, et meie meditsiinisüsteem on väga efektiivne ja nn rikaste klubi riikide süsteemis on palju õhku sees. Kui teie saaksite näiteks Rootsi tervishoiuministriks, siis kui palju te sealt seda õhku välja laseksite?

16:14 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma kindlasti teiste riikide tervishoiusüsteemi osas seisukohta ei võta. Igal riigil on ajalooliselt kujunenud oma väga eripärane süsteem. On maid, kus haiglad alluvad otse riigile, ja on maid, kus haiglad alluvad omavalitsustele. On selliseid süsteeme nagu meil, kus haiglad on eraldi sihtasutused. On riike, kus haiglatel on lihtsalt teatud eelarvesummad, mida nad kasutavad vastavalt kokkulepitud reeglitele. On riike nagu Eesti, kus valitseb ravikindlustuse lepingute põhine lähenemine, mille korral haigekassa ostab haiglatelt teenust, mida viimased peavad maksimaalse efektiivsusega osutama. Igal süsteemil on väga selged eripärad, mis on ajaloolistel põhjustel välja kujunenud, ja öelda, et tehke kõik nii, nagu meie oleme teinud, ei ole mõistlik. Omavalitsused on eri riikides erineva tugevusega ja ka ajaloolistel põhjustel on süsteemid erinevad.

Aga millele ma viitasin? Viitasin sellele, et kõige lihtsam on võtta mingisugune SKT protsentide tabel ja öelda, et näete, Eestil on kõik nii halvasti, sest meie eraldame SKT-st arstiabile vähe. Kõigil on meist parem tervishoiusüsteem justkui sellepärast, et me kulutame sellele liiga vähe raha. Tegelikult niisugust üksühest vastavust ei ole. Vaatamata sellele, et Eesti kulutab kogu üldrahvalikust rikkusest ravikindlustusele üsna tagasihoidlikult, me saame arstiabi, mis on Euroopa keskmisest parem. Kindlasti on riike, kus tervishoiusüsteem on parem kui meil. On ka patsiente, kes saavad paremat teenust, ostes erakindlustust nendes riikides, kus on era- ja riikliku kindlustuse segasüsteem, nagu näiteks Saksamaal. Süsteemid on lihtsalt väga erinevad. Sellest ei maksa välja lugeda, et kuna me oleme suutnud efektiivselt ja säästlikult oma tervishoiusüsteemi üles ehitada, siis on meie arstiabi halb. Kui inimestega rääkida või vaadata meditsiiniteenusega rahulolu küsitlusi, siis Eesti inimesed peavad nagu ka rahvusvahelised eksperdid meie tervishoiuteenust tegelikult väga heaks. Ja seda õigusega. Küsimus on eri tasandite probleemides. Meil on Euroopa keskmisest rohkem statsionaarset eriarstiabi. Haigekassa suund ongi statsionaarset arstiabi vähendada ning päevaravi ja ambulatoorset ravi suurendada. See on säästlik, aga ka patsientide seisukohast mõistlik. Meil on mure selle pärast, et patsiendid ei usalda piisavalt esmatasandit ehk siis perearstisüsteemi. Eks iga süsteem võtabki juurdumiseks aega. Ma usun, et need hoiakud on Eestis muutumas. Me püüame kaasa aidata sellega, et me tugevdame esmatasandi meeskondasid tervisekeskuste loomisega ja vajalike õigusmuudatustega, mis Riigikogu on suures osas juba heaks kiitnud. Aga loomulikult on süsteemis veel võimalusi, kuidas patsientide rahulolu suurendada ja arstiabi kvaliteeti tõsta. Nagu öeldud, see ei eeldagi tingimata suuri täiendavaid summasid, edaspidigi on võimalik paremini teha ka ilma suurema lisaressursita. Samal ajal aga peame

siiski arvestama, et kümne aasta perspektiivis ei ole haigekassa senine rahastuse skeem jätkusuutlik – haigekassa eelarve läheb miinusesse, sellepärast et hooldust vajavaid inimesi tuleb juurde ja töökäsi jääb vähemaks. Meil on vaja väga põhjalikult arutada haigekassa tulubaasi laiendamist. Aga lihtsalt öelda, et kuna meil läheb rahvamajanduse kogutulust meditsiinisüsteemi märkimisväärselt vähem vahendeid kui rikkamatel Euroopa riikidel, siis on meil ka kordades halvem arstiabi, ei ole kindlasti õige.

16:18 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

16:18 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja, lugupeetud minister! Te jätsite vastamata kolleeg Viktor Vassiljevi küsimusele, kuhu kadus 1% eelarverahast. Ja vähe puudus sellest, et te oleks teda mittepädevaks nimetanud. Ma küsin siis üle, kuhu see protsent kadus.

16:18 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma kindlasti ei nimetanud kedagi ebapädevaks ega teinud ka sellesuunalisi vihjeid. Ma ütlesin, et nendest protsentidest ei maksa teha sellist suurt numbrit. Ütleme nii, et seda võib teha, aga mina üldiselt suhtun kerge skepsisega, kui keegi räägib suurtes edetabelites olevatest protsentidest ja selle järgi hindab, et kõik on kusagil väga hästi ja kusagil väga halvasti, sest mingi protsent on võrreldes teiste riikide omaga kehv. Haigekassa eelarve kasvab. See on kasvanud eelmistel aastatel ja kasvab ka tänavu. Mis puutub eri prognooside põhjal tehtud arvutustesse, siis ma võin lasta täpsemalt välja arvutada, mitu protsenti tänavune meditsiinieelarve SKT-st moodustab, ja hea meelega vastan teile kirjalikult, kui see teie südant väga vaevab.

16:19 Esimees Eiki Nestor

Arupärimise korral on igaühel võimalik esitada üks küsimus, austatud rahvasaadik Märt Sults. Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, härra minister! Avan läbirääkimised. Viktor Vassiljev, palun!

16:20 Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Härra minister ütles, et ta suhtub kerge skepsisega, kui inimesed žongleerivad mingite protsentidega. Ka mina suhtun kerge skepsisega, kui keegi žongleerib protsentidega, seletamata ära, mis on protsentide sees. Ja seda on siin peaminister Taavi Rõivas aegu teinud – meie ees protsentidega žongleerinud. Tervishoiukulud SKT-st, need on riigi kulud SKT-st tervishoiule. Need on just nimelt peaministri sõnul olnud 6% ümber – 5,9 või 6,1 või 6% – ja ka tema on kinnitanud, et aastal 2016 saab see näitaja olema 6,1%. Sama numbriga opereerib Tervise Arengu Instituut, sama numbriga opereerivad haiglajuhid ja siimaani olid kõik kindlad, et see number on kas nüüd just 6,1%, aga 6% vähemalt.

Siin võib ju arutleda, milline on meetoodika, kuidas neid protsente arvutatakse Eestis ja kuidas teistes riikides. Aga tegelikult see on standardne näitaja, nii et küllap need meetoodikad ka ühesugused on. Ma ei hakka praegu võrdlema tervishoiu rahastust Eestis ja Saksamaal, see on täiesti mõttetu – igaüks saab isegi aru, kuidas selle asjaga on. Kuid mind huvitab rohkem see, et kui meile on kogu aeg räägitud 6%-st või 6,1%-st, siis kust ilmus riigieelarvet tutvustavatesse materjalidesse 5,2%. Miks ei ole keegi meile rääkinud, et tervishoiu rahastamine väheneb 1% võrra? See 1% ei ole mitte väike summa, see on ligi 200 miljonit eurot ja ma tahangi küsida, kuhu läks, kuhu kadus see 200 miljonit eurot. Kas see maeti Arizona kõrbe või Estonian Airi lennukitesse? Tervishoiust on see summa igatahes läinud. Ning küsimus on ja küsimus jääb: 6,1% või 5,2% – kumb number on siis õige? Kas keegi on eksinud numbriga, kui avaldas selle Rahandusministeeriumi koduleheküljel, või on seda numbrit varjatud ja nüüd on ta välja ilmunud? Seletage meile palun ära, mis on tõde! Eesti rahval on õigus seda teada ja inimesed, kes töötavad tervishoius, lihtsalt peavad seda teadma, sest see on üks põhilisi näitajaid.

16:23 Esimees Eiki Nestor

Minister soovib kasutada õigust läbirääkimiste lõpus esineda.

16:23 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud Viktor Vassiljev! Haigekassa nõukogu liikmena, pikaajalise Riigikogu liikmena, sotsiaalkomisjoni liikmena ja inimesena, kes on süvitsi tutvunud ravikindlustust puudutavate õigusaktidega, teate kindlasti väga hästi, et haigekassa tulud moodustuvad sotsiaalmaksu ravikindlustuse osast, mis kantakse Maksu- ja Tolliametiga arvelt siis, kui see raha on laekunud, haigekassa arvele otse, ilma et see läbiks mingisuguseid täiendavaid otsustamistasandeid, kust seda oleks võimalik suunata Arizonasse, õhku või kuskile kolmandasse kohta. Seega kõik sotsiaalmaksu ravikindlustuse maksed, mis on jõudnud riigikassasse tänu tööjõumaksudele, on laekunud haigekassa eelarvesse, mille suurus on umbes 1 miljard eurot. Just nii palju on riik kulutanud eelmistel aastatel ja kulutab ka tänava tervishoiu rahastamiseks.

Mis puutub nendesse protsentidesse, siis ma hea meelega seda erinevust seletan. Ma kahtlustan, et nende kahe protsendi erinevuse põhjus on järgmine. Riigieelarve seletuskirjas on viidatud riigi maksusummadest arstiabile tehtavate kulutuste osakaalule SKT-s ehk siis sellele, kui palju moodustab sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa kogu SKT-st. Ma ei ole seda läbi arvutanud, aga see tõenäoliselt moodustab 5,2%, mis on ka riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirjas. Ravikindlustuse osa ei ole aga ainuke raha, mis riigis tervishoiule kulutatakse. Nagu Marika Tuus-Laul väga õigesti viitas, on lisaks olemas ka patsientide omaosalus. Ja kui võtta riigi ravikindlustusest minev protsent ning liita juurde omaosaluse summa, siis ma kahtlustan, et tulemuseks saabki olema see 6 koma mis iganes. Aga need täpsemad arvutused ma edastan teile kirjalikult. Põhjust karta, et ravikindlustuseks ettenähtud raha kasutatakse millekski muuks, ei ole. Küllap te teate väga hästi, et seaduse kohaselt ei ole seda võimalik teha. Ning haigekassa nõukogu liikmena ja ka haigekassa auditikomitee esimehena olete kindlasti väga täpselt kursis, kust tuleb haigekassa raha ja kuidas seda kulutatakse. Aitäh!

16:26 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 16:27 Arupärimine arstiabi kättesaadavuse kohta (nr 117)

16:27 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev, Heimar Lenk, Märt Sults, Kersti Sarapuu, Valeri Korb, Martin Repinski, Oudekki Loone, Andrei Novikov, Dmitri Dmitrijev, Tarmo Tamm, Erki Savisaar, Jaanus Karilaid, Anneli Ott, Aadu Must, Siret Kotka, Peeter Ernits, Mihhail Korb, Toomas Vitsut, Mailis Reps ja Kadri Simson. Arupärijate nimel tuleb kõnetooli Marika Tuus-Laul. Palun!

16:27 Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ka see arupärimine on tihedalt seotud tervishoiuga. Andsime Keskerakonna fraktsiooni nimel selle sisse detsembri keskel ja see käsitleb väga erinevatest aspektidest arstiabi kättesaadavust. Kõigepealt probleem, et haigekassa eelarves kärbitakse eriarstiabi teenuste mahtu. Teiseks näeme, et üldhaiglates vähendatakse ambulatoorse eriarstiabi ravijuhtude arvu ja lepingulisi mahtusid.

Me oleme kohtunud mitmete haiglajuhtidega. Põhilised probleemid on need, et arstidel ei jätku enam haiglates täistöökohti, haiglate arstid töötavad osalise koormusega ja mitmed erialad on ambulatoorsest ravist ära kadunud. Me näeme ka seda, et enamikus haiglates väheneb eriarstide vastuvõttude ehk ravijuhtude arv lausa tuhandetes. Väga palju haiglaid on selle küsimusega meie poole pöördunud. Ega need lepingud veel praegu sõlmitud ei ole, aga esmased andmed on meil enam-vähem olemas. Teisest küljest, kui me räägime arstiabi kättesaadavusest, siis loomulikult peame vaatama arstiabi järjekordade pikkust. Need on tõesti veelgi pikenenud ja väga olulisel määral pikenenud. Kolmandaks, me teame ka seda, kui palju peavad regionaalhaiglad, nii PERH kui ka Tartu Ülikooli Kliinikum koondama. Nad pole tahtnud seda teha ja ei olekski õiglane nendelt eraõiguslikelt haiglatelt seda nõuda. Nii et küsimusi on väga palju ja me palume nendele vastuseid. Aitäh!

16:29 Esimees Eiki Nestor

Nendele paljudele küsimustele vastab tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski.

16:30 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Küsimusi väga palju ei olegi, ainult kolm. Mul on hea meel, et sotsiaalkomisjon sai seda teemat täna põhjalikult arutada kolme üldhaigla ja haigekassa esindajatega. Ma usun, et ka arupärijatel on tänaseks juba selgem pilt, mida tehakse ja kuhu liigutakse. Aga kindlasti me hea meelega arutame seda siin veel laiemalt.

Esimene küsimus: "Kuidas mõjutab haigekassa eelarve vähendamine eriarstiabi kättesaadavust? Milline on haigekassa eelarve nelja aasta prognoos ja kas ka järgmistel aastatel on oodata eelarvekärpeid? Kuidas kavatsete leida vahendid 2017–2018 sotsiaalmaksu vähendamisest tekkiva puudujäägi katmiseks haigekassa eelarves? Kas kokkuhoid tuleb sotsiaalvaldkonna teiste kulude arvel?" Haigekassa eelarve ei vähene. See arupärimises toodud väide põhineb detsembris tekkinud infomüral: haigekassa eelarves oli kahe lugemise vahel tõepoolest eriarstiabi real olev summa väiksemaks muutunud. Teiseks lugemiseks oli see kahanenud 7 miljoni euro võrra. Pärast seda, kui haigekassa nõukogu oli seda küsimust arutanud – ma võtsin nõukogu esimehena selles küsimuses aktiivse positsiooni –, jõudsimme koostöös haigekassa juhatusega järgmiseks haigekassa nõukogu istungiks, mis toimus selle aasta alguses ja kus haigekassa eelarve tänavuseks aastaks kinnitati, eelarveni, kus eriarstiabi osakaal eelarves ei vähene, seda ka võrreldes esimese variandiga. Tegelikult eriarstiabi osas eelarve maht kasvab. Enamik sellest kasvust läheb tervishoiutöötajate palga tõstmise katmiseks vastavalt kollektiivlepingule.

Eriarstiabis ravijuhtude arv ei vähene. Nii et nagu ma juba korra ütlesin, eriarstiabi kättesaadavus 2016. aastal mitte kuidagi ei halvene. 2016. aastal, vastupidi, kasvab ravikindlustuse eelarve võrreldes 2015. aasta omaga kokku 6,4%, kusjuures tervishoiuteenuste eelarve kasvab 5,9% ja eriarstiabi eelarve veel 5%. Samal ajal on riigieelarve kulude kasvuks plaanitud ainult 4,2%. Seega võime näha, et tegelikult kasvab ravikindlustuse maht ülejäänud eelarvekulutustega võrreldes ennaktempos: haigekassa eelarve 6,4%, kogu eelarve 4,2%. Ka haigekassa nelja aasta eelarveprognoos ei näe ette eelarve kärpeid.

Keskmiselt on plaanitud järgmiste aastate eelarve kasvuks umbes 6% aastas. Riigikogu on valitsuse ettepanekul kinnitanud haigekassa lähiaastate eelarvepositsiooni kergelt negatiivsena nii sellel kui ka järgmisel aastal selleks, et oleks võimalik maksimaalselt haigekassa vahendeid suunata tervishoiuteenuste pakkumisse. Valitsussektori eelarvepositsiooni mõttes on lepitud väikese miinusega. Nüüd sotsiaalmaksu languse mõjust. Ma eeldan, et viidatakse vastuvõetud seadusele, mille kohaselt sotsiaalmaks langeb kahes järgus poole protsendi võrra. Olles selle seaduse vastuvõtmisel aktiivselt osalenud, küllap te teate hästi, et selles seaduses on kokku lepitud ka mehhanism, mille kohaselt täpselt seesama summa, mis sotsiaalmaksu laekumisest maha läheb, kompenseeritakse ravikindlustusele ehk haigekassale muudest vahenditest. Nii et sisuliselt haigekassa tulud ei muutu. Pean aga tunnistama, et ma saan aru sellest emotsioonist, mis detsembris vahepeal tekkis – et justkui halvendataks eriarstiabi kättesaadavust, kuna raha jääb vähemaks. Täna on seis palju positiivsem. Haigekassa eelarve kasvab, eriarstiabi eelarve kasvab ja ravijuhtude hulk mõnes osas isegi ka kasvab. Ja mingisugust haigekassa eelarve vähenemist seoses sotsiaalmaksu langetamisega ei ole ette näha. Küll aga pikemas plaanis on haigekassa tulude suurendamine kindlasti oluline. Sellest ma rääkisin eelmistele arupärimistele vastates ja siinkohal seda kordama ei hakka.

Teine küsimus: "Kas ministeerium on analüüsinud üldhaiglate eelarvete mahu vähendamise mõju arstiabi regionaalsele, rahalisele ja ajalisele kättesaadavusele? Milliseid lisakulutusi toob see samm kaasa maapiirkondade inimestele?" Seda teemat arutasid asjaosalised täna üsna põhjalikult ka sotsiaalkomisjonis. Tunnistagem, et haigekassa kommunikatsioon selles küsimuses ei olnud päris perfektne. Need lepinguprojektid, mis said välja käidud, tekitasid üldhaiglates üsna tugevaid emotsioone, kuna kardeti, et selle tagajärjel kohapeal eriarstiabi kättesaadavus halveneb, et osa ravijuhte võetakse neilt ära ja antakse keskusesse, et inimesed enam kohapeal seda abi ei saa ja peavad minema kas Tallinna või Tartusse. Selle kõige taga on tegelikult natuke laiem vaade. See laiem vaade puudutab koostööd üldhaiglate ja regionaalsete pädevuskeskuste vahel, mis on olnud tervishoiupoliitiline suund juba mõnda aega ja millega üldhaiglad suures plaanis on ka nõus.

Üldiselt on tegu kahe aspektiga. Esiteks on laiem kokkulepe, et Eestis ei ole mõistlik igas maakonnas, igas üldhaiglas arendada välja täisspektrit tervishoiuteenuseid. Sellega olid nõus kõigi üldhaiglate esindajad, kes täna kohal olid, ja ka haiglate liiduga suheldes on selgunud, et kõik on väga selgelt seda meelt, et see ei ole rahaliselt otstarbekas. Väga paljud erialad ja protseduurid nõuavad kulukat sisseseadet ning see ei oleks ka personali kasutamise mõttes mõistlik. Mõnel keerulisel erialal on Eestis mõni üksik tippspetsialist ja meil ei ole mõtet neid inimesi laiali jaotada kõigisse maakonnakeskustesse. Arukas on nad koondada just nimelt pädevuskeskustesse, kus nad saaksid töötada meeskonnana ja kus

neil on täiskoormus konkreetse arstiabi pakkumisel. Väiksemates kohtades on spetsiifiliste diagnooside puhul arstipraktikat paraku liiga vähe selleks, et tagada ravi kõrge kvaliteet. Selles osas on tegelikult kõik ühte meelt. Eesti inimesed on laias laastus nõus, et kui tegemist on keerulisema diagnoosi ja seisundiga, siis neid ravitakse kas mõnes keskhaiglas või lausa Tartu Ülikooli Kliinikumis või Põhja-Eesti Regionaalhaiglas.

Teine aspekt puudutab tavapärasemate või lihtsamate eriarstiabi vastuvõttude korraldust. Siinkohal on kindlasti oluline, et maakonnakeskustes oleks eriarstiabi kättesaadav. Küsimus on, kuidas seda korraldada olukorras, kus väiksemates maakonnakeskustes on tõsine mure spetsialistide leidmisega. Nagu sai räägitud esimesele arupärimisele vastates, sellega peab tegelema, aga praegu on paljudel erialadel üldhaiglas ainult üks arst, üks spetsialist. Kui see arst läheb pikemaks ajaks haiguslehele või läheb pensionile või otsustab minna tööle teise riiki, siis on selles kohas konkreetse ravi pakkumine lõppenud – ei ole arsti. On haigekassa leping, on raha, on patsiendid, kes vajavad seda teenust, aga arsti ei ole.

Ma tõin konkreetse näite sotsiaalkomisjonis ja toon ka siin. Narva Haiglal, Eesti suurimal üldhaiglal, on mahukas leping, mis on viimastel aastatel jäänud täitmata. Raha on, aga ei suudeta lepingut täita. Konkreetne näide: juba üle poole aasta pole silmaarsti, lihtsalt ei ole. Leping on, koht on, aga arsti ei ole. Oleme esitanud ettepaneku, et üldhaiglad teeksid kõrgema tasandi haiglaga eriarstiabi pakkumisel koostööd. Näiteks konkreetset juhul võiks see oftalmoloogi ehk silmaarsti lepingumaht, mis esialgu on Narva Haiglasse planeeritud, liikuda Ida-Viru Keskhaiglasse ja Ida-Viru Keskhaigla võiks võtta endale kohustuse pakkuda oftalmoloogi vastuvõttu Narvas. Ehk siis üldhaigla ja kõrgema tasandi haigla võiksid kokku leppida, missugust arstiabi pakutakse kõrgema tasandi haiglas ja missugust kohapeal. See probleem puudutab laiemalt teisigi haiglaid.

Me oleme võrgustumise kontekstis Eesti tervishoiusüsteemi planeerides ette näinud, et meil on kaks regionaalset pädevuskeskust ja lisaks veel lastehaigla Tallinnas. Aga regionaalseid pädevuskeskusi on kaks: Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Tartu Ülikooli Kliinikum. Täna olid sotsiaalkomisjonis laua taga esindatud kolm võrgustunud haiglat: Lõuna-Eesti Haigla, Raplamaa Haigla ja Läänemaa Haigla. Me tahaksime, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla lepiks Rapla- ja Läänemaaga kokku, missugust eriarstiabi on mõistlik pakkuda kas Haapsalus või Raplas ja missugust Tallinnas, millistel juhtudel teeb Põhja-Eesti Regionaalhaigla arst vastuvõtte Raplas või Haapsalus ja millistel juhtudel sõidavad patsiendid Tallinna. Näiteks võib tegemist olla väga spetsiifiliste protseduuridega, milleks Läänemaal ja Raplas seadmeid ei ole. Sama lugu on Tartu Ülikooli Kliinikumi ja Võrumaaga.

Sellest tulenevalt oleme palunud haigekassat viia nende lepingute läbirääkimised läbi kolmepoolsena, et ei oleks mitte haigekassa ja üldhaigla ainult, vaid haigekassa, üldhaigla ja regionaalne pädevuskeskus. Haigekassa on sellega nõustunud. Neil on võimalik kolmepoolselt kokku leppida, kelle lepingusse konkreetse eriala raha läheb ja kus seda teenust pakutakse. See kompromiss oli täna sotsiaalkomisjonis ka üldhaigla juhtidele vastuvõetav ja ma arvan, et selles on võimalik kokkuleppele jõuda. Lähiaastatel tahaksime tegelikult jõuda iga haigla konkreetse koostööni regionaalse pädevuskeskusega. Kui me võtame sellise laia pintslitõmbega, siis meil on praegu kohalikud haiglad, üldhaiglad, keskhaiglad ja regionaalhaiglad. Tegelikult on haiglad väga erinevad. Narva üldhaigla ja Hiiumaa üldhaigla on väga erinevad asutused. Vajadused on erinevad, võimekused on erinevad ja sellest tulenevalt ei ole meil mõtet püüda neid ühe mütsiga lüüa. Seda ei ole otseselt ka tehtud. Sisuliselt võiksime liikuda selles suunas, et me lepime iga haigla puhul kokku, missugune on eriarsti- ja muu arstiabi teenuste pakett, mida kohapeal pakutakse, mida tehakse ise, mida tehakse koostöös pädevuskeskusega. Eesmärk on mõistagi, et iga patsient saaks võimalikult kvaliteetset ravi võimalikult kodu lähedal.

Kolmas küsimus, loen selle ette lühendatult: "Kuidas olete vastanud üldhaiglate esindajate pöördumisele algatada piirkondlikud mitme osapoolega läbirääkimised [---]? Kuidas suhtute ettepanekusse anda läbirääkimiste pidamiseks ja ümberkorralduste tegemiseks mõistlik aeg, minimaalselt kuus kuud?" Ma arvan, et ka tänane arutelu näitas, et ühisosa leidmine on võimalik, loomulikult mõistliku aja jooksul. Seda kinnitasid täna nii haigla juhid kui ka haigekassa. Nii et igal juhul loodame, et sellises kolmepoolses formaadis õnnestub üksteisest möödarääkimist vältida ja jõuda kokkulepeteni, mis tõepoolest on patsientide huvides. Aitäh!

16:44 Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsimused. Tarmo Tamm, palun!

16:44 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Mul on siin lahti Põlva Haigla juhi kiri. Haigekassa pakub nendele tänavu veidi üle 2000 ravijuhtumi vähem kui eelmisel aastal. Samal ajal peaks see haigla vastavalt palgakokkuleppele suutma töötajate palka tõsta, mille jaoks on puudu suurusjärgus 400 000 eurot. Et seda vahet täita, peaks haigla juhi arvutuse kohaselt 35 töötajat koondama. Kus on teie arvates lahendus? Kuidas te saate väita, et Tartus on Põlva haigeid odavam ravida kui Põlvas? Millisele loogikale see tugineb ja miks te püüate administratiivselt väiksemaid üldhaiglaid välja suretada? Kuidas nad oma palgakokkuleppe täidavad? Kust nad selle jaoks raha saavad?

16:45 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Mul on kahju, et lugupeetud küsija ei saanud täna osaleda sotsiaalkomisjoni arutelul, kus üldhaiglate probleeme väga põhjalikult ja kaua aega arutati. Siin saalis on mitu sotsiaalkomisjoni liiget, kes kindlasti võivad anda sellest põhjaliku ülevaate. Ma tegelikult oma vastuses esimesele arupärimisele viitasin, et meie eesmärk ei ole üldhaiglaid või kohalikke haiglaid välja suretada. Eesmärk on laiemalt tagada kvaliteetne eriarstiabi, sh ka selle kättesaadavus maakonnakeskustes. Selleks ongi kokku lepitud, et lepingute läbirääkimised toimuksid kolmepoolselt, et lepingupooled ei oleks ainult näiteks Põlva Haigla ja haigekassa, vaid osaleks ka Tartu Ülikooli Kliinikum. Nii saab kokku leppida, millist eriarstiabi keegi osutab ning kuidas ja kus see toimub.

Üldhaiglate finantsiline seis on mõnel juhul tõesti keeruline, sellest murest ma saan aru. Samas ma mõnsin, et asjaomane kommunikatsioon kulges võib-olla veidi valet rada pidi. Alguses oleks võinud kokku tulla ja läbi arutada, kuidas riigi ja haigekassa arusaama kohaselt võiks haigekassa koostöö pädevuskeskuse ja üldhaiglaga välja näha. Seejärel võinuks teha lepinguettepanekud. Eelistati minna seda teed, et otsustati enne lepingud välja saata ja siis vaadata, mis saab. Sellest paraku tekkis üsna emotsionaalne reaktsioon, mis on teatud mõttes mõistetav. Inimeste jaoks on arstiabi kättesaadavus, sh piirkondlik kättesaadavus ääretult oluline teema. Kindlasti on vaja jõuda mõistlikele kokkulepetele, nii et kõik tervishoiu osapooled saavad üheselt aru, mida tehakse. Ma usun, et on võimalik niimoodi kolmepoolses formaadis nendele kokkulepetele jõuda ja seda ka Põlvas. Ma ei hakka enam üle kordama, mis ma enne rääkisin, aga arvan, et see kokkulepe, mis täna sotsiaalkomisjonis kolmele üldhaiglale sobis, on sobilik ka teistele üldhaiglatele.

16:48 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

16:48 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Eks elu ja surma küsimus on ikka oluline küsimus. Aga asi ei ole möödarääkimises, vaid ikkagi põhimõttes. Nagu juba öeldud, vähendatakse väikestes maahaiglates eriarstide vastuvõttude arvu. See on väga selge, see tuli täna välja ja seda on ka varem väidetud. Need juhtumid lähevad üle n-ö pädevuskeskustesse. Nüüd ma küsin, kuidas üks vanamemm sinna hoopis kaugemasse haiglasse kohale jõuab. Meil ei ole ju ette nähtud mingit transpordiraha ja omaosalust enam suurendada ei saa. Mismoodi see hakkab teie meelest käima? Selle küsimuse püstitas ju täna ka Rapla haigla. Teiseks, kas te oskate öelda, kui palju inimesi on praegu Eestis eriarsti vastuvõtu järjekorras?

16:49 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Veel kord: tõesti, haigekassa on ette näinud, et üldhaigla lepingust ja üldhaigla eelarvest mõnede eriarstide mõned ravijuhud nn liiguvad ära. See ei tähenda seda, et nendel erialadel vastuvõttud lõpevad. Tõin teile näite Narvast ja kordan seda veel kord. Kui me võtame oftalmoloogi vastuvõtuks ette nähtud raha ja lepingumahu Narva Haiglalt ära, siis võib muidugi öelda, et vaat nüüd võeti sellelt haiglalt raha ära ja Narva arstiabiks eraldatakse vähem raha. Aga kui me selle raha suuname Ida-Viru Keskhaigla eelarvesse kohustusega, et see haigla tagab Narvas silmaarsti vastuvõtu, siis see ei tähenda, et kohapeal arstiabi halveneb, vaid vastupidi, see paraneb, sest praegu seal silmaarsti üldse ei ole. Võib-olla ma eksin, aga ma arvan, et Eesti inimesel, olgu ta noor, keskealine või vanamemm, nagu te ütlesite, on täiesti ükskõik, kas tervishoiuteenust rahastatakse Narva Haigla eelarvest, Ida-Viru Keskhaigla eelarvest või mingist muust eelarvest. Inimene tahab saada abi kohapeal. Me soovime jõuda üldhaiglate ja pädevuskeskuste vahel erialade jaotuse ja vastuvõttude osas kokkuleppele niimoodi, et

sõltumata sellest, kelle eelarves raha on, on eriarstiabi teenus kättesaadav. Ja seda ka juhul, kui mõnest üldhaiglast mõni arst läheb ära või on pool aastat haige või läheb pensionile. Abi on ikka vaja anda. See, kelle eelarves konkreetne rida on, on vaid üldhaigla majandamise mõttes oluline küsimus. Ma ei alahinda ka seda probleemi. Aga kindlasti ei tohi kuidagi tekkida arvamust, et see raha kaob kuskile ära. Kogu ravikindlustuse raha läheb ikka selleks, et pakkuda tervishoiuteenus. Ja nii palju kui see on võimalik, tahame seda loomulikult pakkuda kodukoha lähedal. Keerulisematel erialadel, kui see ei ole võimalik või ei ole mõistlik, teevad seda pädevuskeskused kas kohapeal või siis kõrgema tasandi haiglas.

16:52 Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

16:52 Heimar Lenk

Aitäh! Te ütlesite, et raha sageli on, aga arste ei ole. Ma toon teile värske näite perearstiasandilt. Valgamaal Tõlliste vallas pandi 1. jaanuarist kinni Tsirguliina perearstipunkt. Inimesed on mulle helistanud ja ma olen seal mitu korda käinud. Nüüd on juba 300 allkirja kogutud ja tahetakse need ministrile saata. Ma ütlesin inimestele, et te võite ju allkirju koguda, aga Eesti riigis see niikuinii ei aita. Seal tekkis teie kirjeldatule vastupidine olukord. Seal on arst, kes tahtis edasi töötada, aga perearstipunkt pandi kinni Terviseameti otsusega. Rahvas ütleb, et meile arst meeldib, arst tahab töötada, aga ei saa. Ja isegi koondamisraha talle ei makstud. Selline situatsioon on välja kujunenud, võite huvi pärast uurida. Tähendab, teie jutt on vastuoluline. Ühes kohas arst on, aga raha ei ole, teises kohas raha on, ent arsti ei ole. Ma ei saa sellest asjast aru. Minu küsimuse teine pool puudutab Põlva Haiglat: mis aitab siin selle kolmanda osapoole, Tartu kliinikumi esindaja kohalustumine?

16:53 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitab väga palju. Soovitan teilgi sotsiaalkomisjoni kolleegidega sellel teemal mõtteid vahetada. Ma arvan, et see tänane arutelu oli viljakas. Inimesed said tervishoiu arengusuundadest aru ja said aru ka sellest, millest siin saalis millegipärast ei soovita aru saada. Ükskõik, kuhu me selle raha planeerime, kui arsti ei ole ja teenust ei osutata, siis on olukord väga nukker. Ma ei tea, kas teie arvates on hea niisugune olukord, kus Põlva Haiglal või mõnel teisel haiglal on eelarves raha olemas, aga lepingumahtu ei täideta, sest arsti ei ole. Haiglal on nagu kõik hästi, aga patsiendil ju ei ole. Mis puutub nii perearstidesse kui ka haiglaarstidesse, siis kui me vaatame kaugemale ette, siis paraku väljaspool suuri keskusi on mure, et tohtreid ei jätku. Haiglates on üksikud spetsialistid igal erialal ja kui need inimesed süsteemist ära lähevad, kas ajutiselt või püsivalt, siis teenust osutada ei saa. Lihtsalt inimesi ei ole, ja kõik. Selleks, et seda ennetada ja vältida, mõnel juhul juba lahendada olemasolevat probleemi – toon jälle Narva näite –, liigume sinnapoole, et suurem ja kõrgema tasandi haigla lepiks madalama tasandi haiglaga ehk üldhaiglaga kokku, mismoodi töö korraldatakse, kelle eelarves missugune lepingumaht on. Ma arvan, et haiglatele võiks anda rohkem otsustusvabadust. Seda soovi avaldas ka täna mitu haiglat. Koostöös otsustatakse, mis eriala abi pakutakse kohapeal ja mida mujal. Kui oma arsti ei ole, siis kõrgema tasandi haigla arst saab minna kohapeale ja seal inimesi vastu võtta. Mis puutub Tsirguliina perearstipunkti, nagu te seda nimetasite, siis ma paraku pean ütlema, et kõikide valdade perearstide juhtumitega ma ei suuda ennast kursis hoida. Ma kindlasti süvenen sellesse küsimusse, aga Terviseamet ei lähtu oma otsuste langetamisel eelarvest. Perearstindust ehk esmatasandi üldarstiabi eelarvestab haigekassa. Terviseamet jälgib, et perearstiteenus oleks kättesaadav ja nimistu vastaks tingimustele. Üks oluline eesmärk on kindlasti, et perearstiabi kataks kogu Eesti, aga sellega on mitmes maakonnas suuremaid või väiksemaid muresid. On ette tulnud, et perearst ei vasta teatud nõuetele. Sellisel juhul on talt õigus inimesi ravida ära võetud. Nii kurb, kui see ka ei ole, on ette tulnud, et perearst joob ega ole võimeline adekvaatselt patsiente teenindama. Sellisel juhul on Terviseamet sekkunud. Õnneks on need tõesti üksikud juhtumid, kus meil on perearsti tööga sääraseid probleeme olnud. Ma uurin teie tõstatatud probleemi detaile, kohe ma seda konkreetset juhtumit ei oska kommenteerida. Kindlasti ei ole küsimus eelarvepiirangus.

16:57 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

16:57 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Praegu on käimas läbirääkimised 2016. aasta ravi rahastamise lepingute üle. Üldhaiglad ei ole neile tehtud pakkumustega rahul. Eriti puudutab see teenuste geograafilist kättesaadavust, millest me täna oleme siin pikalt rääkinud. Kindlasti on üks suur samm edasi, et läbirääkimiste laua taha on kutsutud kolmas osapool ehk kõrgema taseme haigla. Samas teeb muret see, et seda sammu ei toeta selge ja arusaadav õiguslik baas. Kuna tegemist on sisuliselt lühiajaliste kokkulepetega, siis see ei anna kindlust kohapealse tegevuse pikemaajaliseks planeerimiseks. Millised seadusandlikud sammud on plaanis, et seda tegevust seadustada?

16:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

On tõsi, et lepingutel, mida haigekassa vastavalt oma juhatuse otsustele hakkab ellu viima, on selge regionaalpoliitiline mõju. Ma loodan, et kolmepoolselt on võimalik jõuda mõistlike kompromissideni ja ka seda regionaalpoliitilist mõju arvestada. Aga süsteemi mõttes mulle isiklikult ei meeldi, et haigekassa juhatuse püüab lahendada regionaalpoliitilisi probleeme. Regionaalpoliitika ei ole haigekassa üldiste ülesannete loomulik osa. Regionaalpoliitilisi küsimusi peaks arutama ja lahendama need, kellel on vastav mandaat, olgu valitsuses või kuskil mujal.

Tõsi on ka see, et möödunud aastate jooksul on Sotsiaalministeerium andnud nende otsuste tegemise õigust rohkem haigekassale ja püüdnud integreerida haigekassa lepingutesse ka teenuste geograafilise kättesaadavuse. Mõne nädala eest haiglate liiduga kohtudes me leidsime aga ühiselt, et tegelikult võiks Sotsiaalministeerium siin jämedama otsa taas enda kätte võtta. Täna seisuga on olemas haigla liikide nõuete määrus, mis kujutab endast sellist üleüldist miinimumprogrammi. Nagu ma ütlesin, me peaksime jõudma pikemaajaliste lahendusteni, mis arvestaks igat haiglat ja tema eripära koos vastava pädevuskeskusega. Ma tahaksin, et pikemaajalisem kokkulepe selle teenustepaketi osas, mida kohapeal pakutakse, oleks fikseeritud õigusaktis, st riigipoolse regionaal- ja tervishoiupoliitilise kokkuleppena, mis võimaldaks nii haiglatel pikemaajaliselt oma tegevust planeerida kui ka haigekassal sellest tulenevalt oma lepinguid teha.

See protsess käib. Töörühm käib koos ja arutab ettepanekuid. Lähiaastatel me küllap selleni jõuame, me liigume üsna kiires tempos. Mõne haiglagaga oleme juba hakanud kuskile päralt jõudma. Eesmärgina on see kindlasti õige. Ma loodan, et lähemas tulevikus jõutakse kolmepoolselt mõistliku lahenduseni. Aga jah, ma näen küll seda, et täitevvõim ehk valitsus ja ministeerium võtaks selgema poliitilise vastutuse nende küsimuste eest.

17:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, palun!

17:01 Liina Kersna

Aitäh, hea eesistuja! Austatud minister! Eriarstiabi kättesaadavust aitavad tõenäoliselt parandada ka e-konsultatsioonid. Me teame, et väga paljude eriarstide vastuvõttudel käivad inimesed, kes sisuliselt võiksid piirduda ka e-konsultatsiooniga. Minu küsimus ongi, mis plaanid teil on eriarstide e-konsultatsioonide laiendamiseks. Teada on, et praegu saavad üksikud eriarstid seda teenust pakkuda.

17:01 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Täna küsimuse eest! Nii e-konsultatsioonid kui ka laiemalt e-tervise lahenduste rakendamine on kindlasti üks oluline arengusuund, mis aitab saada paremat ja kiiremat teenust, hoida kokku arstide aega ja sellega tegelikult arstiabi kvaliteeti ja efektiivsust suurendada. On tõsi, et e-tervise lahendustest on Eestis palju räägitud, üht-teist on tehtud, aga paraku juurutamistempo on olnud kaunis aeglane. Digiretsept on tõtt-öelda üks viimaseid päriselt suuri asju, mis tehtud sai. Pärast seda on praegu üle kivide ja kändude rakendumas e-kiirabi. Kõigi nende e-saatekirja, e-konsultatsiooni, digiregistratuuri ja muude küsimustega on edasi liigutud, aga ega see tempo meid rahuldanud ei ole.

Mis ma oskan öelda? Kindlasti meie jaoks on teema prioriteetne. Sotsiaalministeeriumis on tööd alustanud innovatsioonivaldkonna asestantsler, kelle kureerida on e-tervise lahenduste jõustamine ja rakendamine. Meil on valminud e-tervise strateegia, mida on valitsusele tutvustatud. Kohe alustab tööd e-tervise nõukogu, kus on koos eri osapooled, et rakendamises kokku leppida. Asestantsler on lubanud, et igas kvartalis tuleb üks uus e-tervise lahendus. Ma soovin talle selle ambitsiooni elluviimisel jõudu. Arvan, et teha on võimalik üsna palju ja paljud asjad on tehniliselt kas juba valmis või kiiresti tehtavad. Aga küsimus on eeskätt selles, et tervishoiu valdkond on küll üsna spetsiifiline, ent sellega on seotud

paljud eri nn seltskonnad omakorda oma spetsiifikaga. See nõuab põhjalikku läbimõtlemit, kuidas liigub info ühelt arstilt teisele, ühelt tasandilt teisele, kuidas rakendavad haiglad eri lahendusi oma infosüsteemides jne. Senised lahendused on olnud pigem sellised, et kui mõne erialaseltsiga on mõnes asjas kokku lepitud, näiteks e-konsultatsiooni rakendamine, siis seda hakatakse ellu viima, aga teistega arutame asja veel aastaid. Ausalt öeldes see tempo ei rahulda. Loodan siiski, et Sotsiaalministeeriumis tekkinud uue e-tervise nn pioneerrusika näol on meil siiski olemas vajalik jõud, et e-tervise rakendusi kiiremini päris meditsiinis juurutada.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:05 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! See on logistiliselt keeruline probleem, kuidas abi vajajad ja abi andjad kõige efektiivsemalt kokku viia. Te viitasite enne, et ei maksa statistikat eriti tõsiselt võtta. Et oma lollust vähendada, ma küsin sellist asja. 2013. aasta statistika aastaraamatus on kirjas, et aasta jooksul jäi 93 000 inimest eriarstiabita, kuigi nad seda vajasid. 2014. aastal kasvas see arv 122 000 inimeseni. Mis arv võiks iseloomustada aastat 2015? Palun parandage mu teadmisi!

17:05 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Tervishoiu valdkonna aastaraamatutest ja muudest ülevaadetest on võimalik välja võtta väga palju kõiksugu numbreid. Võiksin siin ka puhtalt tunnetuse pealt nendele seletuse anda, aga et olla täpne ja korrektne, vastan hea meelega teie küsimusele kirjalikult. Üldiselt on tõepoolest nii, et eriarstiabis on ravijärjekordade seis ebaühtlane. See on ebaühtlane nii regiooniti kui ka erialati. Mõne eriala puhul on see probleem suurem, teise puhul väiksem. Samas saaks üsna märkimisväärset hulka eriarstivisiite vältida. Sellele on ka rahvusvahelised organisatsioonid korduvalt tähelepanu juhtinud. Need oleks välditavad selles mõttes, et teatud mured võiksid olla lahendatud perearsti juures. Aga meie perearstisüsteem alles areneb ja Eestis on hulk inimesi, kelle suhtumine perearsti on umbes selline, et lähen võtan talt saatekirja ja siis lähen päris arsti juurde. Paraku väga paljud eriarstid piirduvadki oma vastuvõtul sisuliselt perearsti tasemel konsultatsiooniga. Inimesel ei olegi sellist meditsiinilist näidustust või rahvakeeli viga, mida eriarst peaks kõrvaldama, või sellist diagnoosi, mida perearst ei suudaks panna.

Aga see olukord on paranemas. Meil on tohtrid, kes on uue süsteemi järgi perearstiks õppinud, spetsiifilise ettevalmistuse saanud. Ka usaldus perearstide vastu kasvab ja lähiaastatel me tugevdame perearstide meeskondasid tervisekeskuste rajamisega. Tahame tuua rohkem teenuseid esmatasandile, tuua sinna rohkem spetsialiste kokku – just nimelt selleks, et inimesed saaksid suurema hulga oma tervisehäda kergema diagnoosi korral lahendatud esmatasandil ega peaks minema eriarsti juurde. See lühendab kindlasti eriarstiabi järjekordi. Seda, et see tööle vastab, me näeme väga selgelt nendel erialadel, kus saatekirja praeguse seisuga ei vajata.

Üks näidetest on kindlasti nahaarst, kelle juurde pääseda on sama hästi kui võimatu. Avalikkuses on ju hakatud väga palju rääkima sellest, et melanoomirisk on tõsine risk, mistõttu võiks kõiki oma sünnimärke arstile näidata. Rahva tervise seisukohast on see muidugi väga õige, aga järjekorrad nahaarstide juurde on plahvatuslikult kasvanud. Enamikul puhkudel saab sünnimärkide ülevaatamisega hakkama ka perearst. Aga kuna saatekirja pole vaja, siis tahavad kõik minna nahaarsti juurde. Aga need inimesed, kellel tõesti on nahaarsti abi vaja, paraku kannatavad selle pikema järjekorra tõttu. Nii et eesmärk on parem esmatasandi tervishoid, tugevamad perearsti meeskonnad, kes lahendaksid suurema hulga inimeste tervisehädasid kodu lähedal tervisekeskustes. Kindlasti lühendab see järjekordi eriarstide vastuvõtule.

17:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

17:10 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Kuna ma valdkonna spetsialist ei ole, siis ma püüan end lihtsalt väljendada. Oletame, et regionaalhaiglal on maakonnahaiglatega leping arstide vahetuseks. Paraku

tuuakse välja, et takistuseks on töövõtuleping, mis määrab arsti töötamise koha. Ta saab lihtsalt öelda, et minu lepingus on kirjas, et mina töötan Tallinnas, ja mina Raplasse või Keilasse või kuhu iganes näiteks x päeval nädalas ei lähe. Kas te olete sama probleemi tuvastanud ja kui olete, siis mis on teiepoolsed lahendused või mõtted, kuidas edasi liikuda?

17:10 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Eks tööd on ikka võimalik teha töötaja ja tööandja kokkuleppel. Kui töötaja ütleb, et ta teatud tööd teha ei taha, siis loomulikult ei saa tööandja öelda, et istud autosse ja sõidad kohale. Ma arvan, et selleks otsest vajadust ka ei ole. Üldiselt aga tuntakse laiemat vastutust Eesti tervishoiu eest nii Põhja-Eesti Regionaalhaiglas kui ka Tartu Ülikooli Kliinikumis, samuti keskhaiglates. Ka teistes maakondades tervishoiuspetsialistid siiski tunnevad seda vastutust ja on sellest tulenevalt valmis ka väljaspool oma koduhaiglat tööd tegema. Nad on seda teinud ka ilma igasuguste kolmepoolsete kokkulepeteta. See, et kõrgema tasandi haigla arst tuleb üldhaiglasse vastuvõtte tegema või muud teenust osutama, ei ole Eesti tervishoius erakordne.

Näiteks Tartu Ülikooli Kliinikumist käivad kirurgid ja kindlasti ka mõned teised spetsialistid Ida-Viru Keskhaiglas, ma ei tea, vist kord kahe nädala tagant ja teevad vajalikud lõikused ära. See on toimunud varem ja toimib ka tulevikus. Samas on tõsi, et kui madalama tasandi üldhaigla juht palub näiteks Tartu Ülikooli Kliinikumi, et kuulge, meil on spetsialistidest puudus, meil oleks neid ja neid vastuvõtte vaja teha, siis loomulikult Tartu Ülikooli Kliinikum katab kõigepealt oma vajaduse ja kui siis jääb n-ö võimsust üle, siis ollakse valmis ka üldhaiglasse appi minema. Kuna aga arstide nn vaba võimsust meil ülemäära palju ei ole, siis on töö kõrgema tasandi haiglas arstidele muidugi prioriteet.

Võrgustumise kontekstis, kui me tõesti ühendame mitte lausa juriidiliselt, aga sisulise koostöö mõttes üldhaigla ja kõrgema tasandi haigla, nagu näiteks Võrumaa ja Valga haigla Tartu Ülikooli Kliinikumiga ning Rapla ja Läänemaa haigla Põhja-Eesti Regionaalhaiglaga, tekib ühine vastutus. Siis on regionaalhaiglal kohustus tagada ka seal kohapeal eriarstiabi ja selles kontekstis otsib ka suurema haigla juhtkond võimalusi, kuidas vastavalt kokkuleppele eriarstiabi pakkuda. See loomulikult ei välista seda, et mõni arst ütleb, et tema sinna kohale ei lähe. Praktikas on siiski olnud võimalik üldjuhul kokkulepetele jõuda. Kindlasti on kohti, kus on sellega probleeme olnud, aga kui see protsess edasi areneb ja me võtame teadmiseks, et meil on kaks suurt pädevuskeskust, kes vastutavad arstiabi kättesaadavuse eest Eestis laiemalt, mitte ainult oma haiglas, siis juurdub arusaam arstide liikumisest ja vastuvõttude tegemisest teisteski haiglates lihtsamini.

17:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kersti Sarapuu, palun!

17:14 Kersti Sarapuu

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on ajendatud paljude inimeste suurest murest. Kas on võimalik ka selline nõustamisteenus, kus kiirabi kasutamata oleks võimalik saada hilisõhtul ja ka öistel tundidel nõu, mida teha puudega inimese või kroonilise haige või eaka inimesega? Niisuguseid inimesi hooldavad lähisugulased on tihti meeletult.

17:14 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Missugust nõu te mõtlete? Meditsiinilise nõu andmiseks on olemas perearsti nõuandetelefon, mis töötab ööpäev läbi. Kui küsimus on otseses ohus inimeste elule või tervisele, siis tuleb loomulikult kutsuda kiirabi, siis ei maksa muid numbreid valida. Aga kui küsimus on mingisuguste ravimite võtmises või mingis hoolduses, siis sellist perearsti tasemel nõu saab perearsti nõuandetelefonilt. Olen seda ise kasutanud ja julgen ka teistele soovitada. Seal saab 24 tundi ööpäevas kvaliteetset meditsiinilist nõu. Aga kordan taas, et kui on ohus inimeste elu või tervis, siis ei maksa pikemalt mõelda, vaid tuleb helistada kiirabisse numbril 112.

17:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Marika Tuus-Laul, palun! Kaheksa minutit.

17:16 Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Minister Ossinovski võib rääkida, et tervishoius on kõik hästi, aga kahjuks haiglajuhtide ja patsientide arvamused ning loomulikult statistikaandmed räägivad hoopis midagi muud. Eelmise aasta lõpus saime teada, et OECD riikide heaolu indeksi reastuses kuulub Eesti kõige tagumiste sekka. Me oleksime, muide, päris viimased, kui meie haridus meid pisut ülespoole ei kergitaks. Ja just Eesti inimeste tervis on see näitaja, mis meid allapoole viib. Muide, väga halb üllatus veel – viimastel aastatel on Eesti inimestel langenud ka tervena elatud aastate arv. Alates 2009. aastast on naistel tervena elatud aastate arv vähenenud 2,1 võrra ja meestel 1,9 aasta võrra. See on väga suur muutus. Ma arvan, et siin mängib oma osa ka tervishoiupoliitika.

Inimeste omaosalus meie tervishoius on pidevalt kasvanud. See osa, mis inimesed oma rahakotist juurde panevad, on juba nii suur, et me peame hakkama seda vähendama. 2013. aastal oli see 22%, 2014. aastal 24% ja 2015. aastal on see ilmselt, nagu Tervise Arengu Instituut praegu arvab, 25%. WHO on öelnud, et see on protsent, millest alates tuleb meil hakata omaosalust vähendama. Inimesed ei saa enam endale lubada ravimeid, hambaravi ja muud. Näiteks võrreldes taasiseseisvumise aastatega on omaosalus tervishoius lausa kahekordistunud, ka retseptiravimite hinnast maksab iga inimene päris suure osa. OECD raportist tuleb veel välja, et vaid 54% meie elanikkonnast hindab oma tervist heaks. Riikide keskmine on 69%, Iirimaa koguni 82%.

Loomulikult on tervishoiuteenuse kättesaadavus see põhiline näitaja, mis meil halvenenud on. Järjekorradesse registreeritud inimeste arv pidevalt suureneb. Statistika aastaraamatu järgi oli Eestis 2013. aastal järjekorras olevaid inimesi 93 000, aastal 2014 juba 122 000. Küsisime ministrilt eelmise aasta kohta, aga ta sellele ei vastanud. Seisuga 1. oktoober 2015 oli eriarstiabi järjekorradesse registreeritud 184 000 inimest. See tähendab, et iga seitsmes inimene on meil praegu mingi arsti ootejärjekorras. Võrreldes sama ajaga aasta tagasi on järjekorras 8% rohkem inimesi. Aga te teate ka seda, et väga tihti jääb soovija järjekorda registreerimata. Enamasti öeldakse, et helistage meile tagasi nädala pärast või kuu aja pärast või helistage septembris, suvel arstid vastu ei võta. Järelikult peaks järjekorras olivate arv olema tunduvalt suurem, praegu on see kunstlikult väiksemaks tehtud. Aga vaadates praegust seisut üldhaiglates ja seda, milline on eriarstiabi kättesaadavus, ma arvan, et hullem ootab meid ees. Üldhaiglate peaarstid ei ole rahastamise ja teenuste mahuga sugugi rahul. See selgus täna ka komisjoni istungil. Rakvere Haiglast võetakse ära umbes 2200 ravijuhtu. Täna öeldi, et ilmselt see nii ka jääb. Raplamaa Haiglas vähendatakse ravijuhtude arvu 1400 võrra ehk nii palju inimesi jääb seal abita. Ka Raplamaa Haigla kinnitas, et ega lepingus palju muudatusi ei tule. Mures on Kuressaare Haigla, Jõgeva Haigla, täna kuulsime Põlva Haiglast jne. Loomulikult ei jõua ma kõiki siin ette lugeda.

Teame ka, et minister nõuab regionaalhaiglates, PERH-is ja Tartu Ülikooli Kliinikumis, päris suurt personali koondamist, kuigi eraõiguslike juriidiliste isikute puhul ei saa see nõudmine olla seaduslik. Ometi peavad nad vastavalt 80 ja 85 töötajat koondama. Samas kuulsime täna, et pädevuskeskused peavad kõik need ravijuhtumid oma kanda võtma, mis maakonnahaiglatest ära kaovad. Ausalt öeldes ei saa sellest aru.

Ja lõpuks ikkagi tervishoiukulud, mis meil moodustavad, nagu täna kuulsime, 5,7% SKT-st. TAI lähtub teisest protsendist. OECD keskmine on 9,5% ja selles võrdluses oleme kõige kehvemate seas. Jääme oma 5,7%-ga kõvasti alla isegi Venemaale. Aga jah, sellised meie näitajad on. Samas tervis on ju meie kõigi, igaühe põhiõigus ja kui me selles vallas oleme maailma riikide seas nii kehvad kohal, siis on küll väga kahju. Meile küll räägitakse, et Eestis läheb kõik paremaks ja raha ei vähene, vaid seda tuleb isegi juurde. Ent inimesed arsti juurde ei pääse ja järjekorrad on ülipikad. On tunne, et meile on lihtsalt valetatud. Aitäh!

17:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Heimar Lenk, palun!

17:22 Heimar Lenk

Aitäh sõnaõiguse eest! Ma tuln kõnetooli, et ka mõni sõna öelda. Marika Tuus-Laul ütles äsja, et 184 000 inimest ootab eriarsti visiidi järjekorras. See on üks järjekordne mõtlemise koht kogu sellele saalile, kus ei mõelda just tihti. Meie tervishoid teeb allakäiku. Minister küll kinnitab, et me läheme iga aastaga paremaks ja et selle raha juures, mis meil praegu kasutada on, on meil väga kvaliteetne arstiabi võrreldes mõnede teiste Euroopa riikidega. Aga midagi pole teha, ma arvan, et enamik meist tunneb ka oma naha peal, et mida aasta edasi, seda ebakindlamaks arstiabi saamine muutub. Kui keegi tahab

statistikat teada, võtke homme hommikul telefon kätte ja helistage mõnesse haiglasse või mõnesse polikliinikusse ja küsige, millal ma saan silmaarsti juurde, millal ma saan nahaarsti juurde jne. Võin teile öelda, te saate vastused, et umbes nelja kuni kuue kuu pärast.

Tõepoolest, ministril on õigus, et maakonnahaiglates või nendes üldhaiglates pääseb mõne arsti juurde võib-olla kergemini. Paraku on niimoodi, et tänu pikaaegsele propagandale, et me pühendumise tipparstindusele suurtes keskustes, on maakonnahaiglate autoriteet rahva silmis alla läinud. Neid arste ei usaldata enam, kuigi üldhaiglates töötavad väga tublid inimesed. Nii on meil kujunenud olukord, mille eest ma siinsamas puldis hoiatasin juba aastat kolm-neli tagasi: et kallis rahvas, Eestis hakkab olema vaid kaks tervishoiukeskust, need on Tallinnas asuv Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Tartu Ülikooli Kliinikum. Minister muigas siin selle peale, kui siin öeldi, et vanamemm ei saa arsti juurde. Aga tõepoolest, kui sa elad Vastseliinas ja sul on homme hommikuks kella kolmveerand kaheksaks PERH-is arsti vastuvõtu aeg pandud ja sa tead, et võib-olla poole aasta jooksul sa uut numbrit ei saa, kui nüüd hiljaks jääd, siis ma julgen väita, et kogu see perekond – lapsed, lapselapsed ja terve suguvõsa – on nädal aega endast väljas, mõeldes, kuidas oma vanamemm sinna arsti juurde saada.

Ma saan aru, et Eestis ei ole praegu prioriteet küpses eas inimesed. Me mängime noorte peale, sest nemad saavad kasutada seda e-tervishoidu ja helistada ja küsida, mis mu lapsel viga on, kui ta nutab ja magama ei jää. Siis perearsti valvenumbri talle, et rääkige temaga, lugege talle muinasjuttu ja võib-olla selleks korra saab selle mure ka murtud. Kahjuks ei olnud mul õigust teiseks küsimuseks. Ma tahtsin küsida ministri käest, kas meil on suund ka näiteks e-vereproovidele ja muudele e-analüüsidele, sest asi kipub sinnapoole minema. Samal ajal me teame väga hästi, et iga vähegi kogenud arst ütleb teile: ma ei saa teile midagi enne soovitada, kui ma pole teid näost näkku näinud. Ma tahan näha, mis värvi te olete, kas te olete näost punakam või roosakam või valge. Nii et mingil juhul need telefoniteenused meid sellest olukorrast välja ei aita.

Natuke ka perearstikeskustest. Kaks viimast näidet on Võrumaalt Varstu vallast ja Valgamaalt Tsirgulinast. Need perearstikeskused pandi lihtsalt 1. jaanuarist kinni, kuigi rahvas protestis. Selgub, et arst on olemas, õde on olemas, aga Terviseamet lihtsalt vaatas, et nimistu oli seal väiksem, ja otsustas: paneme kinni. Lihtsalt paneme kinni! Me peaksime pöörduma tagasi kas või sõjajärgse meditsiinikorralduse juurde, kui kolhoosides olid vähemalt velskripunktid olemas. Et kui sa lõikad hullusti näppu, siis sa ei pea sõitma maakonnakeskusesse haava siduma, vaid velsker võtab su vastu ja teeb sulle ühe teetanusevastase süsti ka igaks juhaks, et mürgitust ei tuleks. Praegu oleme jõudnud sellele tasemele, et ühest küljest me arendame Tartus ja Tallinnas tiptasemel meditsiini, aga maakonna ja küla tasemel on hädalised peaaegu unustatud. See, et me ei saa enam arsti koju kutsuda, on lihtsalt vapustav. Nagu Delfist lugeda võib, ähvardab meid järjekordne gripilaine, aga me ei saa arsti koju kutsuda. Eile ma vaatasin ühe meie naaberriigi teleuudiseid, kus anti teada, et kuna Peterburis ja Moskvast on griepideemia, siis on eriti pööratud tähelepanu arstide koduvisiitidele. Ärge tulge, kallid inimesed, haigena välja, kutsuge arst koju! Meil pole seda võimalust enam ammu, vaata et 25 aastat. Aitäh!

17:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Tarmo Tamm, palun!

17:27 Tarmo Tamm

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Minu arvates on see üks konkreetne näide, kuidas riik hakkab järjest rohkem maapiirkondades elu kokku tõmbama. Kogu arstiabi teenuse me peaks tulevikus saama suuremates keskustes. Minister ütles, et haigla ei ole regionaalpoliitika objekt, aga minu arvates kindlasti on. Miks siis maakonnahaiglasse on nii palju raha investeeritud, kui tänasel päeval neile lepingut ei pakuta? Haigla on valmis teenuseid pakkuma, arstid on olemas, patsiendid on olemas, aparaatuur on olemas, mille pärast siis peaks haigekassa lepingumahtu vähendama ja suunama need inimesed suurematesse keskustesse, s.o Tartusse või Tallinnasse? Kas see tuleb riigile ja kodanikule kokku võttes odavam? Ma arvan, et ei tule.

Kui tulla Põlva näite juurde, siis seal on lepingumahtu nii palju vähendatud, et selleks, et järgmisel aastal palgakokkulepet täita, peaks haiglal raha rohkem olema umbes 400 000 eurot. Mida see tähendab? Kui haiglal ei ole seda raha, siis on kaks varianti: kas lastakse arstidel ära minna, sest neile ja õdedele nõutavat palka kindlustada ei saa, või viiakse läbi järjekordne koondamine, kuigi sisuliselt enam kedagi koondada ei ole, sest koosseisud on niigi miinimumini viidud. Haigla juhi arvestuse kohaselt on nii, et

palgakokkuleppe täitmiseks tuleks koondada 35 inimest. Ja 35 inimese koondamine on ka regionaalpoliitika teema. Need inimesed on ju valmis kohapeal seda teenust pakkuma ja inimesi aitama, ei saa aru, miks püütakse kõike keskusesse koondada. Lõpuks ongi tagajärg see, et maapiirkondadesse enam kedagi järele ei jää. Nagu statistika ütleb, varsti elabki juba pool Eesti elanikkonnast Tallinnas ja mujal Harjumaal. Kas see ongi meie tulevikusuund ja valitsus viib seda järjekindlalt ellu?

Väita, et meil üldse raha ei ole ja me mitte midagi teha ei saa, ei ole õige. Minu teada on haigekassa reserv 190 miljoni euro ringis. Miks ei võiks seda reservi kasutada? Kas me laseme siin Eestis kõik lõpuni käest ära ja põhja ja siis hakkame mõtlema, mida oleks võinud teistmoodi teha? Kuna päris kriisiaeg on siiski veel ees, tuleks minu meelest osa raha reservist suunata üldhaiglatesse, et nende eksistents säilitada. Ja kui rääkida veel rahast, siis ega raha ka üleüldiselt puudu ei ole. Näiteks töötukassa reserv peaks olema umbes 650 miljonit eurot. Kelle jaoks seda hoitakse? Meditsiinis seda muidugi kasutada ei saa, aga selle arvel võiks ettevõtjate maksukoormust vähendada. Need on näited, kuidas sisuliselt haigekassa ja töötukassa raha arvel püütakse riigieelarve tasakaalu hoida.

Ma tulen ikkagi tagasi küsimuse juurde, mis on riigile odavam: kas säilitada elu maal või sundida inimesed sealt lahkuma? Tulevikus seda protsessi tagasi pöörata on suhteliselt keeruline, kui mitte võimatu. See on kordades kallim ja see ei ole kusagil õnnestunud. Ja ma arvan, et Eestis ka ei õnnestu. Püüame seda säilitada, mis meil tänasel päeval olemas on! Aitäh!

17:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Kolmandale arupärimisele vastamine on lõppenud.

4. 17:31 Arupärimine Eesti Energia olukorra kohta (nr 107)

17:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme neljanda arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Mihhail Korbi, Siret Kotka, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta, Anneli Oti, Jaanus Karilaidi, Erki Savisaare, Tarmo Tamme, Enn Eesmaa, Dmitri Dmitrijevi, Andrei Novikovi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Kersti Sarapuu, Märt Sultsi, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Toomas Vitsuti ja Peeter Ernitsa esitatud arupärimine Eesti Energia olukorra kohta. See on esitatud rahandusministrile. Ma palun arupärijate nimel esinema Mihhail Korbi!

17:32 Mihhail Korb

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tutvustan Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel arupärimist rahandusministrile. Arupärimine sai esitatud eelmise aasta novembris ja see on seotud Eesti Energia olukorraga. Nimetan mõned asjaolud, mille tulemusena see arupärimine sai esitatud. Loen ette arupärimise teksti: "Käesoleva aasta III kvartalis vähenesid Eesti Energia müügitulud 13%, samuti langesid ka kulumieelne ärikasum 9% ja puhaskasum 29% 2014. aasta III kvartaliga võrreldes. Eesti Energia müügitulu langes käesoleva aasta III kvartalis võrreldes eelmise aasta III kvartaliga 13,3%. Kontserni müügitulude langus tulenes aruande kohaselt peamiselt müügitulu vähenemise tulemusena. Eesti Energia müüs 2015. aasta III kvartalis 1578 GWh elektrienergiat, mis oli 711 GWh ehk 31,1% vähem kui eelmise aasta samal perioodil. [...] Probleeme ettevõttes tõestab ka fakt, et Eesti Energia on palunud vähendada käesolevaks aastaks planeeritud dividendi väljamakset. Ettevõtte tahab maksta tänavu dividende algselt kavandatud 95 miljoni euro asemel 62 miljonit eurot, et kindlustada ettevõtte finantsnäitajate vastavust võetud kohustustele võlausaldajate ees.

Ettevõtte olukorda ei paranda hetkel ka välisinvesteeringud USA-s ning Jordaanias. Jordaanias arendusprojektis jätkuvad endiselt läbirääkimised pankadega ja võimaliku investoriga, et viia lõpuni Eesti Energia osaluse müük projektis. USA põlevkiviprojektis on samuti ilmnenud hulk miinuseid, mistõttu on Eesti Energia Utah' kõrbesse õlitööstuse rajamise plaane ja kulutusi kokku tõmmanud. [...] Muret tekitab ka hiljuti valminud Auvere elektrijaam. Auvere elektrijaam ei ole praeguste vabaturu elektrihindade juures majanduslikult kasumlik. Selleks, et uue elektrijaama investeering oleks tasuv, peaks elektrihind olema umbes 80 eurot MWh. Lisaks on antud elektrijaama ehitust korra juba riigi poolt läbi Eesti Energiale antud kapitalisüstide ja tasuta CO₂ kvootide eraldamise subsideeritud. Nüüd soovitakse maksta Auvere elektrijaama energiale taastuvenergia toetuseid, kuna seal on võimalik segamini põlevkiviga põletada ka puitu. Tegemist võib olla ebaseadusliku riigiabiga, millega on Eestil ka

varem probleeme olnud." Seoses sellega on Keskerakonna fraktsiooni liikmetel mitu küsimust, millele soovime saada vastuseid. Aitäh!

17:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama rahandusminister Sven Sesteri!

17:35 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan arupärimisele Eesti Energia olukorra kohta. Kõigepealt küsimus, siis konkreetne vastus igale küsimusele.

Esimene küsimus: "Eesti Energia soovib 2015. aastal maksta riigieelarvesse vähem dividende, kui esialgu oli kavandatud. Kuidas Te rahandusministrina sellesse suhtute? Kas valitsuse senine dividendipoliitika on olnud mõistlik ettevõtete seisukohast?" Küllap tahab iga omanik saada võimalikult suuri dividende, ent tuleb arvestada olukorraga turgudel. Kui nii elektri kui ka nafta hind on madal, on energiatootjate, sh Eesti Energia kasumlikkus väiksem. Sama kehtib ka dividendide kohta. Riik kujundab oma äriühingute dividendipoliitikat, arvestades esiteks iga omaniku ootuspärast soovi teenida stabiilset dividendivoogu ja teiseks äriühingute võimalusi, sh äritegevuse väljavaateid, investeeringute vajadust ja kapitali struktuuri.

Eesti Energia on viimase viie aasta jooksul maksnud riigikassasse tuludena tööjõu-, saaste-, aktsiisi- ja tulumaksu ning dividende kokku üle miljardi euro. Praegu oli majanduskeskkonna negatiivsete arengusuundade taustal ebamõistlik Eesti Energiast riigi eelarvestrateegias ettenähtud mahus dividende võtta. Samas tuleb tõdeda, et maksulaekumine ületas 2015. aasta eelarvet 2,3% võrra, mistõttu riigieelarve tulude seisukohalt väiksem dividendisumma probleeme ei põhjustanud. Turu olukord, mida Eesti Vabariigi valitsus ega Eesti Energia mõjutada ei saa, on aga muutunud suunas, mis paratamatult mõjutab Eesti Energia finantsseisu. Näiteks on naftabarreli hind aastaga langenud ligikaudu kaks korda ning rekordiliselt madalal on püsinud ka elektri turuhind. Keskmise Eesti piirkonna hind on langenud ligikaudu veerandi võrra. Dividendimakse muutmist tuleb võtta kui praeguse olukorraga kohanemist. Laiemalt vaadates tasub veel märkida, et madalatest elektri ja kütuse hindadest võidavad tarbijad. See kehtib nii Eesti ettevõtjate kui ka kodumajapidamiste kohta.

Teine küsimus: "Eesti Energia suurimad välisinvesteeringud on USA-s ja Jordaania. Kuidas Te hindate nende projektide hetkeolukorda? Millise hinnangu andis Utah' projektile käesoleva aasta alguses tellitud sõltumatu audit?" Eesti Energial on pikaajalised kogemused ja teadmised põlevkivist energia tootmisel. Seda kogemust on proovitud kasutada ka välisprojektides. Huvi põlevkivi ärilise kasutamise vastu ning äriprojektide edukus sõltub õlitootmise puhul muidugi suurel määral nafta hinnast ja elektritootmise puhul elektri hinnast. Jordaania ja USA-s on Eesti Energia teinud projektide varajases faasis ka ise investeeringuid, kuid see ei tähenda, et Eesti Energia peaks projektide realiseerudes jääma põhiaktsionäriks. Oskusteabelt on võimalik tulu teenida ka tehnoloogiapartneri ja nõustajana.

Kahe välisprojekti seis on lühidalt järgmine. 14. jaanuaril sõlmis Jordaania projekti arendav Eesti Energia osalusega ettevõtte finantseerimislepingu, samal ajal jätkuvad läbirääkimised enamusosaluse müügiks. Jordaania on väga suur kodumaise elektri tootmise defitsiit ning energiatarned Egiptusest on häiritud, mistõttu riiklikul tasandil on väga suur soov oma energiaportfelli mitmekesistada. Jordaania projekt on ka praeguses olukorras endiselt suure potentsiaaliga. Teie viidatud Utah' projekti auditi järeldus ei ole, et vara tuleks alla hinnata, kuid arvestades nafta hinna jätkuvat langust on juhatus pidanud otstarbekamaks konservatiivset lähenemist. Arusaadavalt on Utah' projekti väljavaated seotud nafta hinna edasise kujunemisega. Utah' projekti ei ole Eesti Energia peatanud, tööd jätkatakse lihtsalt väiksemas mahus ja vähendatud meeskonnaga. Arendustegevus on toodud Eestisse ning keskkonnalubade ja uuringutega tegeleb edasi väike kohapealne meeskond.

Kolmas küsimus: "Eesti Energia müügimaht vähenes käesoleva aasta III kvartalis peaaegu kolmandiku võrra. Siin ei ole võimalik süüdistada sooja talve, kuna tegemist on kolmanda kvartaliga. Miks ei suuda Eesti Energia konkureerida turul madalate elektrihindade juures?" Küsimuses viidatud sooja talve mõju ei ole otsene, vaid kaudne. Soe talv jättis Põhjamaade hüdroelektrijaamade veehoidlatesse erakordselt suured veevarud, mida on kasutatud sisuliselt terve 2015. aasta jooksul. See on avaldanud pikaajalist mõju elektri hinnale. Eesti Energia elektrienergia müügi maht langes kolmandas kvartalis 31%. Kuid tuleb meeles pidada, et Eesti Energia ei ole vaid elektritootmisettevõtte ning ettevõtte müügitulu kokku langes samal ajal oluliselt vähem: 13,3%. Elektri hind Nord Pool Spoti elektribörsil Eesti hinnapiirkonnas langes 2015. aasta kolmandas kvartalis võrreldes 2014. aasta sama perioodiga 27,9%, mis on võrreldav

müügi mahu languse näitajaga.

Elektri tootmine ja müük börsile sõltub suuresti muutuvkuludest. Mida väiksem on tootja muutuvkulu, seda enamatel tundidel pääseb tootja turule oma kaupa pakkuma. Võrreldes hüdro- ja tuuleenergiaga on põlevkivist elektri tootmisel suurem muutuvkulu. Hüdro- ja tuuleenergia tootmisel on saadud kasutada viimaste aastate kõige soodsamaid ilmastikutingimusi, mistõttu on turul saadaval olnud palju väikese või sisuliselt olematu muutuvkuluga elektrit, mille tootjale makstakse eri mehhanismide kaudu taastuenergia toetust. Põlevkivi muutuvkulu mõjutavad keskkonna- ja ressursitasud, CO₂-ga seotud kulu ja põlevkivi hind, millest ükski ei ole mitme viimase aasta jooksul langenud, pigem vastupidi. Eesti Energia on energia hindade langedes pööranud suurt tähelepanu kogu oma tootmisahela efektiivsuse suurendamisele ja tootmisvara paindlikumale kasutamisele, mis võimaldaks toota rohkem energiat kallima hinnaga tundidel ning vähem madalama hinnaga tundidel.

Neljas küsimus: "Auvere elektrijaam ei oleks praeguste vabaturu elektrihindade juures majanduslikult kasumlik. Miks ehitati elektrijaam, mis ei ole ilma täiendavate toetusteta konkurentsivõimeline? Kuidas Te hindate taastuenergia toetuse maksmist Auveres põletatud puidumassi eest? Kas seda võidakse Euroopa Liidus tõlgendada kui keelatud riigiabi?" Valmiv Auvere elektrijaam on AS-i Narva Elektrijaamad kõige suurema kasuteguriga tootmisvõimsus, mistõttu on tema võimalused oma toodanguga turul püsida, konkurentsipüsida kõige paremad. Väide, et Auvere elektrijaam ei oleks kasumlik, ei ole täpne. Tuginedes Eesti Energia nõukogu kinnitatud eelarvele, võib uskuda, et Auvere jaam teenib peale käivitamist tegevuskasumit. Küll aga on prognoositav kasum väiksem, kui investeerimisotsuse tegemise ajal eeldati. Tuleb tähele panna, et 2010. ja 2011. aastal investeerimisotsust tehes oli teada, et tehase kasumlikkus võib tulla väiksem, kui oleks majanduslikult ratsionaalne, ning investeerimisotsuse langetamisel oli oluline eesmärk tagada riigi energiasõltumatus ja julgeolek. Seetõttu on vaja Auvere 300-megavattise ploki puhul arvestada ka selle mittemajanduslikku kasu parema energiavarustuskindluse näol. Praeguse regulatsiooni kohaselt Auvere ploki puhul riigisisest taastuenergia toetust ei maksta. Oluline on aga märkida, et Auvere jaam on suuteline kuni 50% ulatuses biomassi kasutama ning seejuures tekkivate jaama heitmete tase oleks võrreldav tänapäevase gaasijaama heitmete tasemega. Täiendav taastuenergia oleks alternatiividest kõige odavam ning majanduslik kasu seisneks ka selles, et Eesti metsades on miljoneid tihumeetreid üleküpsenud väheväärtuslikku puitu. Ilma toetuseta ei ole praeguses turuolukorras aga majanduslikult otstarbekas biomassi kütusena kasutada, kuna selle hind energiaühiku kohta on kõrgem kui põlevkivil. Hoopis omaette võimalus on kaubelda taastuenergia statistiliste ühikutega. Statistikaubanduse skeemi kasutades oleks Eestil mõistlik toota lähiaastatel olulises koguses täiendavalt taastuenergiat ning riigisisest eesmärki ületav kogus mõnele teisele riigile maha müüa. Selline mehhanism ei seaks taastuenergia tasu näol lisakoormust ei riigieelarvele ega Eesti tarbijale. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja töötanud vähempakkumiste süsteemi, mis on igakülgset koostöös Euroopa Komisjoni riigiabi regulatsioonidega. Selle rakendumisel tekiks võimalus maksta taastuenergia tootjatele vähempakkumisel kujunenud minimaalset toetust statistilisi ühikuid ostva riigi kulul. Tehnoloogianeutraalsetel oksjonitel on võimalus osaleda kõigil tootjatel, kes ei saa ühegi olemasoleva toetusskeemi kohaselt toetust, sh ka Auvere elektrijaam. Arupärimises viitasite te Eesti Energiale eraldatud tasuta CO₂ kvoodile, mis statistikaubanduse meetme raames tuleb Eesti Energiale loomulikult tagastada. Sellega on skeemi väljatöötamisel juba arvestatud. Aitäh teile!

17:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

17:45 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Te lükkasite siin ümber kahtluse, et taastuenergia toetuste näol võib tegemist olla ebaseadusliku riigiabiga. Ma hakkan sellest sõnasabast kinni. Kindlasti on tegemist laiema probleemiga ja väga valusa probleemiga, arvestades kas või hiljutist Estonian Airi kaasust. Öelge meile palun, milline on üldse valitsuses see mehhanism, mis peab tagama, et Eestis rohkem ebaseadusliku riigiabi kaasusi ei teki. Kes ja kuidas sellega tegeleb ja kas on olemas veel selliseid kurbi näiteid, mida me peaksime teadma?

17:46 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ma püüan täna arupärimisele vastates spektrit mitte väga laiaks lasta, katsun jääda Eesti Energia finantsolukorra ja konkreetselt seda puudutavate võimalike küsimuste piiresse. Aga püüdes ikkagi teie küsimusele vastata, ma kinnitan, et loomulikult valitsus arutab erinevaid teemasid alati kõikide osapoolte ehk asjaomaste ministrite seisukohti ära kuulates. Te tõite konkreetselt välja Estonian Airiga seonduvad küsimused. Kui omal ajal võimalikku abi Estonian Airile kaalutleti, siis muidugi arutati, kas seda võib kvalifitseerida riigiabina või mitte. Ikka jälgitakse kõiki nüansse. Praegu me räägime võimalikust statistikakaubandusest. Kui me praegu alustaksime statistikakaubandusega, mis iseenesest ei ole veel tööle hakanud, siis ei oleks tegemist riigiabiga, kuna neid ühikuid müüakse väljapoole Eesti riiki, koormamata Eesti maksumaksjat. Ostjateks on riigid, kelle kvoodikaubandus ei ole piisavale tasemele jõudnud.

17:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mihhail Korb, palun!

17:47 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma esitan küsimuse ühe käesoleva aasta uudise kohta. Mõned päevad tagasi teatati, et Vabariigi Valitsus lubab Eesti Energial põletada biomassi. See on hea uudis, ainult tervitav, aga selline kogemus juba oli mõned aastad tagasi, kui samamoodi lubati Eesti Energial biomassi põletada. Siis, kui ma ei eksi, läks 40% taastuvenergia toetusest Eesti Energiale, mille peale tekkis teiste turuosaliste vastuseis või pahameel ja süsteemi muudeti. See plokk seisis tükk aega, aga nüüd ma saan aru, et plaan on see uuesti käivitada. Ütlen veel kord, et see on hea, aga kas seekord ei teki mingeid takistusi, mis võivad selle plaani ära rikkuda?

17:48 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! See on hea küsimus ja ma arvan, et on mõistlik seda teemat veidi laiemalt avada. Tõsilugu, nii nagu te oma küsimuse sissejuhatuses ütlesite, ka aastaid tagasi lubati riigisiseses tarbimises biomassi kasutada. See tekitas olukorra, kus tinglikult öeldes oli kasumlik isegi mööblit katlasse panna. Ühesõnaga, see tekitas olukorra, kus puidu hind tõusis drastiliselt. Praegusel hetkel on võrreldes paari aasta taguse olukorraga paar olemuslikku erinevust. Esiteks, enam ei räägita riigisisest biomassi tarbimisest, räägitakse statistikakaubandusest. Ja see on kindlasti väga oluline, kuna Auvere jaam iseenesest võimaldaks tunduvalt suuremas mahus biomassi kasutamist. Aga räägitakse vaid statistikakaubandusest, mille mahud on kindlasti tunduvalt väiksemad, kui on võimalik riigisisene tarbimine.

On teinegi tähtis filter. Ka statistikakaubanduseks valmistab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ette nn vähempakkumiste süsteemi, mis on mingil määral analoogne kunagise CO₂ või AU müügi süsteemiga. Iga kord tuleb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium konkreetse projektiga valitsusse, et anda aru, milline on protsess, kui palju soovitakse müüa elektrit, milline on eeldatav turu mõju puidusektorile. Nii et iga kord eelneb otsuse tegemisele reaalne filter. Need numbrid, mis valitsuskabineti käsutuses praegu on, näitavad seda, et väheväärtuslikku puitu on metsas nii palju, et me ei jõua statistikakaubanduse raames olukorrani, kus tinglikult öeldes läheks korralik ümarpalk ahju, selle asemel et seda väärindataks. Praegu on mitu filtrit peal ja ma arvan, et see on mõistlik. Eelmisel korral, tuleb nentida, tõsilugu, just nii see aastaid tagasi oli, nagu te ütlesite. Puidu hind läks üles ja see tekitas komplikatsioone. Kui me suudame – ja miks me ei peaks seda suutma – plaanitud tasemel statistikakaubanduse luua, siis see tähendab seda, et tuhanded inimesed saavad täiendavalt puidusektoris tööd. Pluss see kasu, et väheväärtuslik puit saab metsast ära koristatud.

17:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

17:51 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea minister! Ma ei taha debateerida puidu ja sellega kaasnevate töökohtade üle, ma arvan, et töökohti me kaotame rohkem kui võidame. Kõik pelletitootjad jne on teine teema. Aga ma küsin selle statistikakaubanduse skeemi kohta. Kas see skeem on selline, et Eesti Energia toodab biomassist elektrit, see müüakse kusagile nendesse riikidesse, kus saastekvoote ei suudeta täita, selle

eest laekub Eesti Vabariigi valitsusele raha ja see raha suunatakse tagasi Eesti Energiasse? On see niimoodi või olen ma millestki valesti aru saanud? Ka küsin ma, mille poolest erineb teise riigi maksumaksja raha Eesti riigi maksumaksja rahast. Enne ma sellesse skeemi ei usu, kui Euroopa Komisjon on kirjalikult tõendanud, et see ei käi riigiabi alla.

17:52 Rahandusminister Sven Sester

Teie uskumuste tugevdamisele ma kahjuks ei saa kaasa aidata. Loomulikult on kõigil inimestel, kaasa arvatud Riigikogu liikmetel, võimalik midagi uskuda ja midagi mitte uskuda. Siin ei ole mingit küsimust. Aga põhimõtteliselt on skeem, mida te kirjeldasite, oma olemuselt tõesti niisugune. Sisuliselt riigid kauplevad omavahel. On loogiline, et potentsiaalne huvi võiks olla nendel riikidel, kellel on taastuvenergia osas lävend kätte saamata. Nad on Euroopa Liidus kohustatud selle kätte saama. Meil on lood teisiti. Meil on olukord, kus me tegelikult toodame taastuvenergiat juba suuremas mahus, kui me oleme kohustuseks võtnud. Põhimõtteliselt me jah pakusime seda võimalust teistele riikidele.

17:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

17:53 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetav minister! Kasutan võimalust, et puldis on kogenud poliitik, kes on kuulunud kolme eelmisse Riigikogu koosseisu majanduskomisjoni ja rahanduskomisjoni liikmena, kui ma ei eksi. Miks ikkagi on Eesti energiapoliitika nii heitlik olnud? Suhteliselt lühikese aja jooksul on tehtud vastandlikke otsuseid, mis on palju raha nõudnud. Kas see on seotud ainult arusaamade muutumisega või on see kuidagi seotud ka sellega, mis erakonnad on ühel või teisel ajahetkel koalitsiooni moodustanud?

17:54 Rahandusminister Sven Sester

Ma peaksin ümber lükkama ühe teie küsimuses kõlanud sõna. Te küsisite, miks energiapoliitika nii heitlik on olnud. Seega ma peaksin põhjendama, miks see heitlik on, aga ma pigem arvan, et see ei ole oma olemuses heitlik olnud. Kindlasti tulnuks niimoodi küsides tuua näiteid, mida te heitlikkuse all silmas peate ja kuidas on energia arengukavad aastate jooksul mingeid kannapöördeid teinud. Seda ei ole mingil juhul olnud. Praegu me peame aga arvestama sellega, et nii nafta kui ka elektri maailmaturuhinnad on sellised, millega aastaid tagasi kindlasti ei arvestatud. Aga säärases reaalsuses me täna elame ja sellest lähtub ka Eesti Energia juhtkond, tehes oma katteväärtuste teste. Nad peavad arvesse võtma, et nende varade tootlikkus on maailmaturu hindade tõttu hoopis teine kui aastaid tagasi. Loomulikult tuleb kõigil sellega kohanduda. Kõige hullem on see, kui me elame mingites soovunelmates ja meie tulevikuvision eri arengukavasid koostades reaalsusega ei kohanduks. Ma mäletan, kuidas aastaid tagasi nähti ette kaitsevõime arengukavadega seonduvaid tegevusi. Paraku, kui buum aastail 2008 ja 2009 läbi sai, siis meie SKT ei kasvanud nii suureks, nagu eeldati. Tuli teha mingi korrigeerimine. Selline kohandamine kõigis eluvaldkondades on väga loogiline, selles ei ole midagi imelikku. Nii ma arvan, et meie poliitika ei ole mitte heitlik, vaid pigem turusituatsiooniga kohanduv. Aga tõesti, vaadates ajas tagasi, võib küsida, kas aastal 2011 langetatud otsus Auvere kohta oli õige. Kas see ikka tuli teha? Nagu ma ühes vastuses juba ütlesin, selle otsuse tegemisel võeti arvesse seda, et nn klassikaline kasumlikkuse ootus võib väiksem olla, kuna prioriteediks seati energiajulgeolek. Ma arvan, et mina ei ole oma olemuselt siin selle otsuse kõige õigem kaitsja, ma ei olnud aastal 2011, kui see otsus valitsuses tehti, valitsuse liige. Aga küllap saame selle jaama suurt kasutegurit näha, kui on möödunud kümme ja rohkemgi aastat, kui on juba tekkinud reaalne ajaaken. Ärme unustame, et see jaam peaks teenima Eesti riiki 40 ja ehk rohkemgi aastat. See on tegelikult eeldatav tööperiood.

17:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

17:57 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma sekundeerin oma pinginaabrile, küsides samal teemal. Mulle jääb ikkagi arusaamatuks seesama hakkepuidu küsimus. Kui aastal 2009 otsustatakse ühtepidi ja

aastal 2011 teistpidi, kuidas siis ettevõtjad saavad üldse teada, mida riik toetab, kuidas nendega arvestab? Kas see ikkagi ei ole heitlikkus? Muidugi me peame tegema arengukavadesse korrektiive, aga me võime aluseks võtta taastuenergiasse suhtumise jne. Palun põhjendage veel kord, millele toetudes te väidate, et siin ei ole heitlikkust!

17:57 Rahandusminister Sven Sester

Ma tegelikult püüdsin oma vastuses selle teema käsitlusega üsna süvitsi minna. Ärme unustame, et Auvere puhul saab biomassi osakaal tegelikult olla kuni 50%. Loomulikult ma arvan, et kui Eesti Energia saaks seda võimekust kasutada täies ulatuses ja maksta tagasi toetused, mis ta on saanud taastuenergia tasu näol, siis kindlasti tekitaks see olukorra, kus ta suudaks vastuvaidlematult kõigile teistele taastuenergia tootjatele konkurentsi pakkuda. Siin ei ole midagi öelda. Kuid praegu on kokkulepe, et riigisiseseks tarbimiseks biomassi ei kasutata. Me võime sellesse pigem positiivselt suhtuda, sest muidu võiks puidu hind veelgi tõusta. On kokku lepitud, et võimekust, mis ettevõttel praegu on, kasutatakse statistikakaubanduse raames, ja ma arvan, et see kokkulepe avaldab tulevikus mõju ka Eesti Energia fiskaalnäitajatele. See mõju ei ilmne kohe järgmisel aastal, see on pikema vinnaga. Aga iseenesest otsus, et statistikakaubanduse raames võiks biomassi kasutada, avaldab kindlasti pikemas perspektiivis mõju. Nii ta on.

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:59 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Ma tulen nende mormoonide ja nende õliväljade juurde Utah's. Eesti Energia tõi tolle arendustegevuse üle Tallinnasse ja nagu ma aru saan, tegeleb selle projekti viimistlemisega. Aga kui palju on senine arendustegevus maksma läinud? Ja teine küsimus: kui kaua on plaanis veel oodata, enne kui hakatakse investoritele seda projekti – ma ei tea, kui kaugel sellega ollakse – pakkuma?

18:00 Rahandusminister Sven Sester

Järgmise arupärimise raames me kindlasti pühendame sellele teemale rohkem tähelepanu. Aga etteruttavalt: summa, mis on seni Utah' projekti investeeritud, on 52 miljonit dollarit. Ma pean täpsustama, kas dollarit või eurot, aga ma arvan, et vist dollarit. Suurusjärg on igatahes selline. Ja on selge, et võrreldes Jordaaniaga on seal väike vahe. Kui Utah' puhul on tegemist sellega, et Eesti Energia omab seal ka tooret, siis Jordaaniast tal tooret ei ole. Seal kuulub põlevkivi riigile. Nüüd, arvestades õli praegust hinda, on Eesti Energial kindlasti mitte ainult vajadus, vaid ka kohustus oma äriplaanid üle vaadata ja minuni jõudnud informatsiooni kohaselt nad sellega ka tegelevad. Tingimata tuleb äriplaan muuta, lähtudes lõpptoote hindadest, ja vaadata ka võimalikke alternatiive. Järgmisele arupärimisele vastates ma seletan põhjalikumalt, milliseid kõrvaltooteid nad on plaaninud lisaks põlevkiviõlile toota. Ja nüüd teie küsimuse teine pool: kas nad ei peaks mõtlema sellele, et endale investoritest partnereid otsida? Võib-olla peaks tõesti mõtlema ka selle peale, kas Eesti Energia peaks olema igal pool suurim omanik, võib-olla peaks ta oma *know-how*d ja tehnoloogiat müüma. Ma saan aru, et Eesti Energia ka selles vallas tegutseb. Ta juba otsib partnereid. See töö on iseenesest käinud ja tegu ei ole oma olemuselt külmutatud projektiga, mille juurde tuldaks tagasi alles paljude aastate pärast. Pigem toimub intensiivne töö selle nimel, et seda olemasolevate maailmaturuhindade kontekstis maksimaalselt väärtustada.

18:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Neljandale arupärimisele on vastatud.

18:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi viienda arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Martin Helme, Henn Põlluaasa, Mart Helme, Uno Kaskpeiti, Jaak Madisoni ja Arno Silla esitatud arupärimine Eesti Energia kavatsuse kohta kanda maha Auvere ja Utah' investeeringud. Arupärimine on esitatud rahandusministrile. Palun arupärijate nimel sõna võtma Martin Helme!

18:03 Martin Helme

Härra asespiiker! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Sissejuhatuseks tuleb öelda, et meie arupärimine on õige vana, varsti juba kahe kuu vanune. Sellest tingitult ei ole kõik küsimused siin enam nii päevakajalised. Kuigi eelmine arupärimine juhatas meie arupärimise juba sisse, loen selle siiski ilusti ette.

"Eesti Päevalehe andmetel (26.11.2015) valmistub Eesti Energia maha kandma suures ulatuses investeeringuid, kaasa arvatud Auvere jaama ja Utah' põlevkivimaardla oma. Kuigi Auvere jaama paigutatud 640 miljoni suuruse investeeringu mõttekusest on räägitud juba aastaid, tahab Eesti Energia käesoleva aasta lõpus ligi poole sellest investeeringust maha kanda. Teine probleemkoht on 12 000 hektaril asuv Utah' maardla USA-s, kuhu juba praeguseks on suunatud 51 miljonit eurot. Jooksvaid kulusid on minimeeritud, kuid siiski neelab see projekt aastas umbes miljon eurot." Sellega seoses palume vastata järgmistele küsimustele. Kas jutt investeeringute mahakandmisest vastab tõele? Kas vastab tõele, et kui taastuenergia tasu maksmist Eesti Energiale ei taastata, siis tähendab see Auvere jaama allahindamist 300 miljoni võrra? Kuna on selgunud, et Utah' piirkond saab ainult põlevkivist saadavat õli, mitte aga gaasi ja elektrit, sest puudub vastav infrastruktuur, ning isegi õli tuleks väga kaugele transportida ja ehitada vastav rafineerimistehas, siis puudub investeeringul mõte. Miks ei olnud Eesti Energia sellest varem teadlik? Kas Utah' projekt kavatakse lõpetada või sellega jätkatakse? Kas Eesti põlevkivitehnoloogia müümine välismaale võiks olla kasulikum ettevõtmine kui kalliste tehaste, maardlate ja trasside rajamine Eestist kaugel? Aitäh!

18:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama rahandusminister Sven Sesteri!

18:05 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan arupärimisele, mis on seotud Eesti Energia kavatsusega maha kanda Auvere ja Utah' investeeringud. Kokku on viis küsimust, vastan neile järgemööda.

Kõigepealt esimene küsimus: "Kas jutt investeeringute mahakandmisest vastab tõele?" 19. jaanuaril avalikustas Eesti Energia börsisüsteemi kaudu ja eraldi pressiteatena info, et seoses raamatupidamisreeglitest tuleneva kohustusega testida oma vara kaetavat väärtust on vajalik kahe vara allahindlus. Toonitan, et ühtegi investeeringut ei kantud maha. Tegemist on turuolukorra muutusest tingitud väärtuse langetamisega, mida on väljavaadete paranedes võimalik uuesti tagasi pöörata. Teine küsimus: "Kas vastab tõele, et kui taastuenergia tasu maksmist Eesti Energiale ei taastata, siis tähendaks see Auvere jaama allahindamist 300 miljoni võrra?" Juba mainitud pressiteates andis Eesti Energia avalikkusele teada, et Auvere jaama väärtust langetati ligikaudu 40 miljoni euro võrra. See allahindlus ei eelda riigisisest taastuenergia toetuse maksmist Eesti Energiale, küll aga on arvesse võetud plaanitavat elektrituruseaduse muudatust, mis reguleerib statistikakaubandust teiste riikidega. Sisuliselt on tegu taastuenergia tootmisega lisanduva muutuvkulu suurenemise hüvitamisega teiste riikide elektritarbijate poolt.

Kolmas küsimus: "Kuna on selgunud, et Utah' piirkond saab ainult põlevkivist saadavat õli, mitte aga gaasi ja elektrit (puudub vastav infrastruktuur) ning isegi õli tuleks väga kaugele transportida ja ehitada vastav rafineerimistehas, siis puudub investeeringul mõte. Miks ei olnud Eesti Energia sellest varem teadlik?" Teie viidatud investeeringu teostamise hetkest alates on toornafta hinnad langenud ligikaudu kolm korda. Seetõttu on päevakorrale tõusnud ka muude kõrvaltoodete müük. Utah' maardlate potentsiaali praegu uuritakse, mistõttu ei ole alust lõplikult väita, et põlevkiviõli kõrvalsaadusi ei ole võimalik turustada. Jätkatakse ka keskkonnalubade taotlemist. Praeguste turuhindade valguses on projekti äriplaan muutmisel, nagu ma eelmisele arupärimisele vastates nentisin. Ettevõtte tegeleb tehnoloogia konkurentsivõime parandamisega. Näiteks saaks toota rohkem elektrienergiat, kui esialgu planeeritud, ning tehnilisse lahendusse on võimalik teha täiendusi, et saaks toota ja turustada ka muid

kõrvaltooteid: butaan, propaan, etaan jm. Eesti Energia juhtkond tegutseb praegu lähtuvalt turuolukorrast ja üritab projekti äriplaani parandada, et tulevikus oleks võimalik kaasata investoreid nagu Jordaania projekti puhul.

Neljas küsimus: "Kas Utah' projekti kavatsetakse lõpetada või sellega jätkatakse?" Utah' projekti jätkatakse oluliselt vähendatud mahus. Eesti Energia juhatus on teinud erinevate tegutsemisstsenaariumide võrdluse. Investeeringu kaitsmiseks ning võimaluste parima realiseerimise eesmärgil ei ole mõistlik projekti kiirkorras lõpetada. Praegu tegeletakse äriplaani uuendamise ja võimalike partnerite otsimisega.

Viies küsimus: "Kas Eesti põlevkivitehnoloogia müümine välismaale võiks olla kasulik ettevõtmine kui kallite tehaste, maardlate ja trasside rajamine Eestist kaugel?" Kuna põlevkivitehnoloogia ei ole maailmas kuigi levinud ja Eesti Energia on selles valdkonnas ilmselt kõige kompetentsem ettevõtte, siis oleks kahtlemata kõige lihtsam müüa vaid tehnoloogiat. Samas on igas konkreetses asukohas teatud erisused nii soovitud tootes – elekter ja põlevkivi – kui ka tooraines. Põlevkivi on erineva kvaliteedi ja koostisega. Seetõttu ei ole võimalik välja töötada ühtset ja universaalset põlevkivi kasutamise tehnoloogiat, mida huvitatud osapooltele müüa. Et tehnoloogia tootlikkus ja kasutuskindlus oleks garanteeritud, soovivad partnerid, et Eesti Energia panustaks ka omalt poolt kogu investeerimisprojekti. Üldistatult võib öelda, et ilma omapoolse panuse ja initsiatiivita oleks keeruline Eesti Energiasse kogunenud oskusteavet müüa, vähemalt seni, kuni ettevõtte ei ole ennast väljaspool Eestit tõestanud kui suutlik ja usaldusväärne tehnoloogiapartner. Aitäh teile!

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Martin Helme, palun!

18:10 Martin Helme

Aitäh, härra asepiiper! Härra minister! Ma keskendun sellelesamale Utah' le. Esiteks küsin üle, kui suur on Utah' investeeringu kogumaht. Mis summa Eesti Energia või laiemalt Eesti riik välja on käinud? Teiseks jooksis siit läbi keskkonnalubade teema. Keskkonnaprobleemid on seal väga suur riskifaktor. On kuulda olnud, et tegelikult Utah' osariigi põhiseadus ei võimaldagi seal säärast tehnoloogiat kasutada, nagu meie kasutame. Teie jutust jooksis läbi ka perspektiiv või perspektiivitus. Kui me räägime selle investeeringu kogumahust, mis on siis see perspektiiv, millal me selle raha tagasi teenime või omadega nulli jõuame?

18:11 Rahandusminister Sven Sester

Nagu ma ütlesin, kogumaht on olnud 52 miljonit ja praeguseks on ligi poole ulatuses sellest – 26 miljonit – varad alla hinnatud. Ma arvan, et allahindlus lähtub just juhatuse konservatiivsetest hinnangutest, arvestades praegust turuolukorda. Kui toote lõppmüügihind muutub paremuse suunas, on alati võimalik järgmised sammud teha. Praegu töötab Eesti Energia juhatus selle nimel, et olemasoleva investeeringu baasil vaadata üle äriplaanid, analüüsida, millised on võimalused täiendavateks kõrvalsaadusteks, milline on võimekus kaasata uusi partnereid. See töö Eesti Energias käib. Potentsiaalsest partnerist ja potentsiaalsest turu lõpphinnast oleneb väga palju. Arvata võib, et praeguse turuhinna juures ei ole võimalik alustada suure mahuga tootmist. Suure tõenäosusega see tähendaks, et muutuvkulud kasvavad nii suureks, et igapäevane tegevus oleks võimatu. Aga veel kord, äriplaan on koostamisel ja kui see on valmis, saame uuenenud situatsioonis kindlasti paremat informatsiooni, et olulisi otsuseid vastu võtta.

18:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

18:13 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin Auvere kohta. Ajakirjanduses ilmus tõesti selline uudis, et see võidakse alla hinnata kuni 300 miljoni euro võrra. Kas seda summat vähendas see, et loodetakse statistikakaubandusele? Kui statistikakaubandust ei tule, kas siis ikkagi võib rääkida sellest samast summast, mis on spekulatsioonina välja käidud – umbes 300 miljonit eurot? Kogu lootus on ju pandud statistikakaubandusele.

18:13 Rahandusminister Sven Sester

Ma ei tahaks väga spekulatsioonidega kaasa minna. See on kõige raskem, kui pead kommenteerima spekulatsioone. Siis tahaks alati öelda, et las kommenteerivad inimesed, kes on need spekulatsioonid õhku visanud. Teistel on väga raske neid kommenteerida.

Kindlasti tasub rõhutada, et Eesti Energia puhul on tegemist börsiettevõttega. Selle peale alati inimesed küsivad, et mis mõttes börsiettevõtte, tal aktsiaid ju börsil ei ole. Aga tal on võlakirjad börsil ja see tähendab, et Eesti Energia on börsiettevõtte. See tähendab seda, et igasugune info antakse kõigepealt teada börsile. Ja ettevõtte enda sees ei ole nii, et tuleb minister ja ütleb, et kuulge, las olla ettevõtte hind täna niisugune ja homme naasugune. Ei, see on suurettevõtte, üks Eesti suurimaid. Selleks, et võtta vastu otsuseid, on juhatusel hoolsuskohustus teha igal aastal ettevõtte varade katteväärtuste testid. Igal aastal! Ühele varasemale küsimusele vastates ma juba ütlesin, et eelmise aasta Utah' audit ei kirjutanud ette, et peaks allahindluse tegema, kuid ometi see tehti. Juhatus arutas olukorda ja nentis, et konservatiivsuspriintiibist lähtudes tuleb seda teha.

Katteväärtuste testide põhjal on varade väärtus 40 miljoni võrra alla hinnatud ja selle on audiitorid heaks kiitnud. Spekulatsioonid, mis räägivad 300 miljonist või isegi suurematest summadest, on alusetud. Samas ma olen täitsa kindel, et statistikakaubanduse raames võimalik biomassi kasutamine annaks Auverele suuremat käivet, annaks võimaluse eksportida oma toodangut ja ka väärtustada tehast ennast. Sest mis on ühe tehase puhul tähtis? Ühelt poolt on tähtis, millised on tehast tuleva toodangu hinnad, mille turg määrab, ja teiselt poolt on tähtis see, kui palju on ühe või teise toodangu ostjaid. See annaks Auverele kindlasti parema väljundi, kui ta suudaks statistikakaubanduse raames toodangut pakkuda. Ega see praegu ju veel kindel ei ole, et ta seda suudab. Peab ju olema riik, kes on valmis seda toodangut ostma, ja tuleb pidada läbirääkimisi, mis hinnaga ja mis kogustes too riik, kes tahes see ka pole, on valmis konkreetset energiat ostma.

Nii et on väga palju küsimusi. See ei käi nii lihtsalt, et täna võeti kusagil kabinetis vastu otsus, et statistikakaubandus on lubatud, ja nüüd lähebki kõvaks kauplemiseks. Ei-ei! See eeldab ka teist poolt ja see ongi rohkem nagu ostja turu, mitte müüja turu küsimus. Ikka ostja ütleb, et teate, ma tahan sellist kogust ja olen valmis maksma sellist hinda.

18:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raivo Põldaru, palun!

18:16 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Päevakorrale on kerkinud mitmesugused alternatiivid. Seni oli unustuse hõlma vajunud bensiini valmistamine ja gaasi kasutamine. Ilmselt läheb praeguses olukorras samasse ritta ka õli valmistamine. Teada on ka, et piiratakse põlevkivielektri tootmist ja varsti see ehk lõpeb. Kas on arutatud, et meie omal ajal kõrgel tasemel olnud teaduslikud põlevkiviuringud, mis käsitlesid 40–60 toodet, võiks siiski rakendust leida? Võib-olla ka see Ameerika projekt kängub õli madala hinna tõttu. Kas on selliseid plaane peetud?

18:17 Rahandusminister Sven Sester

Ma liiguksin üldiselt üksiku poole. Valitsus tervikuna teeb pingutusi selle nimel – need pingutused on peaaegjalikult fiskaalselt mõõdetavad –, et teaduse rahastamist suurendada. Kui eelarve kontekstis rääkida, siis on tegemist maksumaksja raha suunamisega konkreetsetesse projektidesse. Kui me räägime konkreetset ettevõtjatest, siis kõikides suuremates selle sektori Eesti ettevõtetes on suuremal või vähemal määral tegeldud ka teadustegevuse arendamisega. Eesti Energia, olles suurim ettevõtte, on seda samuti teinud. Üldse teeb Eesti Energia tööd selle nimel, et võimalikult hästi kohanduda olemasoleva situatsiooniga. Te küsitate, millised võiksid olla energiaettevõtte muud võimalikud tegevused, saadused, mida oleks võimalik turul müüa. Sellega tegeletakse. Kui te küsitate analoogse küsimuse Viru Keemia Grupi kohta, siis saaksite samasuguse vastuse. Ma olen aru saanud, et nemadki on mõelnud mitmete toodete peale, mis pole lihtsalt n-ö klassikaline lihtne põlevkiviõli. Päris heal tasemel teadust tehakse ka selles konkreetses eraettevõttes.

18:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Helme, palun!

18:19 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Õigupoolest on natuke kummaline olukord. Pool kümnendit on juba Utah's tegeletud Eesti Energia projektiga ja nüüd kuuleme teie suust, et käib mingisuguse äriplaani koostamine. See on mõnevõrra kummastav, äriplaanid peaksid ikka varem koos olema. Ajakirjanduses on varem ilmunud ka informatsioon, et Utah's sõlmitud lepingus on sätestatud mitmesugused trahvid juhaks, kui kokkulepitud ajal tootmist ei alustata. Teie käest kuulsime praegu, et tootmist alustada ei kavatseta. Kas meid ähvardavad sel juhul trahvid ja kui ähvardavad, siis kui suures ulatuses?

18:20 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Viibime küll ühes ruumis, aga saame asjadest erinevalt aru. Alustan kaugemalt – äriplaanist. Oleks väga imelik, kui ettevõtted ei kohanduks olemasoleva turusituatsiooniga, eriti siis, kui tegemist on maksumaksja rahaga. Sellele turule siseneti aastaid tagasi ja nüüdseks on olukord suurel määral muutunud. Küllap te ei eita seda. Ma arvan, et äriplaanid, mis Eesti Energial seda otsust tehes olid, täna kindlasti ei töötaks. Kui nad ei kohanduks ega muudaks oma äriplaane vastavalt turusituatsioonile, siis nad ei täidaks ka juhtide poolt enda õlgadele võetud hoolsuskohustust. Nii et oleks ebareaalne lähtuda äriplaanidest, mille alusel kunagi turule siseneti. Nii palju äriplaanist.

Teie teine küsimus oli tootmise alustamise kohta. Mina ei ole öelnud, et tootmist ei alustata. Mina ütlesin seda, et praegu tegeletakse esiteks äriplaani koostamisega ja teiseks võimalike partnerite otsimisega. Need olid kaks asja, mida mina ütlesin. Kui need viivad kokkuvõttes selleni, et tasub tootmist alustada, tasub alustada korraliku infrastruktuuri väljaehitamist ja mingeid muid tegevusi, mis on vajalikud ühe või teise toodangu müügiks, siis tuleb seda ka alustada. Kindlasti mitte ei pruugi järeldus olla, et tootmist ei peaks alustama. Lihtsalt praeguses turusituatsioonis see äriplaan, millega kunagi turule siseneti, ei tööta.

18:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

18:22 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma tulen selle mormoonide maardla juurde tagasi. Seal mormoonide maa sügavuses on väidetavalt 6 miljardit tonni põlevkivi. Mõni aasta tagasi rääkisid seal askeldanud Eesti Energia arendustegelased Ameerika ajakirjandusele, et seal kulub miljardeid dollareid, et asjast asja saaks. Te ütlesite, et 52 miljonit on kulutatud. Käärid on natuke suurevõitu. Kas tookord räägiti valejuttu? Ja kas seal üldse ikka saab kunagi hakata midagi tootma?

18:23 Rahandusminister Sven Sester

Ma ei oska kommenteerida, mida seal tookord räägiti. Täna saan kommenteerida seda, milline on hetkeolukord ja kuidas püüda selles hetkeolukorras minna parimate võimalike lahenduste teed. See peaks ju kindlasti olema tegevus, mis meid kannustab: a) seda teemat arutama ja b) leidma lahendust, mis iganes see siis on. Ma arvan, et meil tasub tulevikus tähelepanelikult jälgida Eesti Energia varasemate otsuste põhjal tehtud investeeringute käekäiku mitte ainult *anno Domini* 2016, vaid ka hiljem. Eesti Energia on ikkagi maksumaksja asutatud firma. Ma arvan, et väga põhjalikult tuleb ka jälgida, kuidas ta uues turuolukorras kohanemisega hakkama saab. Tuleb nentida, et kunagi tehtud otsused ei ole ennast täiel määral õigustanud, vähemalt Utah' puhul. Jordaania puhul tundub olukord olevat teistsugune. Ka Jordaania riigil endal on väga suur huvi oma kohalikku ressursi kasutada ja selle abil vähem sõltuda energiast, mida annavad naaberriigid, peaaegjalikult Egiptus. Nii et seal on väga selge huvi olemas. Küll aga Jordaania ei ole Eesti Energial seda ressursi ennast, see ei ole tema omandis. Utah' puhul on ressurss ettevõtte omandis, aga ressursist tulenev lõpptoote hind on paraku madalamaks läinud.

18:25 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mihhail Korb, palun!

18:25 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kuulates praegu seda diskussiooni, tekkis selline mõte, mis võib-olla Utah´ ja Jordaaniaga ei ole väga seotud, aga on seotud kohalike probleemidega. Kasutan võimalust, et see teema praegu arutusel on. Küsimus on järgmine. Mitte ammu aega tagasi ilmus uudis, et Viru Keemia Grupp peab koondama 500 inimest. Eesti Energia toodab ka õli ja ilmselt seal on õlitootmine väga hästi arenenud. Ma ei ole täpselt asjaoludega kursis, aga tekib kahtlus, et Viru Keemia Grupi õlitootmise divisjon ei tööta efektiivselt või ei tööta kasumiga. Kuidas üks ettevõtte peab inimesi koondama ja teine ei pea? Hinnad on ju samad. Kas te oskate seda kommenteerida?

18:26 Rahandusminister Sven Sester

Ma püüan teile vastata. Ma ei tahaks väga sügavuti lahata Viru Keemia Grupi tööd. Tegemist on eraettevõttega. Aga kuna küsimus oli seotud ka Viru Keemia Grupiga, siis ma nii palju parlamenti informeerin, et eelmisel nädalal saatsin ma kõigile suurematele selle sektori firmadele – näiteks Eesti Energiale, Viru Keemia Grupile ja Alexelale – kirja, kus ma palusin nende juhtidel anda ülevaade sektoris praegu valitsevatest fiskaalsetest probleemidest. Tänapäevaks on osa vastuseid juba saabunud. Ma arvan, et me peame mõtlema riigi seisukohast, ja seda ka Viru Keemia Grupi puhul, milline mõju võiks olla maksupoliitika muutmisel. Tänu sellele, et riik annab oma ressursi kasutada, saab ta ressursitasu, ka saab ta erinevaid tasusid, mis on seotud keskkonnaga, saastega – kõik see pool. Ettevõtte annab töötajatele tööd ja riik saab selle kaudu tulu tööjõumaksude näol. Ja lõpuks, kui ettevõtte on kasumis, siis makstakse suure tőenäosusega omanikele dividende ja riik saab nendelt tulumaksu. Alternatiiv oleks see, et ettevõtte sulgeb oma ukse. Tal ei ole enam võimalik oma toodangut müüa, sest see ei ole konkurentsivõimeline või ükskõik mis need põhjused on. Sel juhul kaob siis fiskaalses mõttes kogu ahel ära. Riik peab seega otsustama, kuidas tal on võimalik teatud põhjustel – praegu on põhjuseks maailmaturu hinnad – raskustesse sattunud sektorile vastu tulla ja kui palju see aitaks. Mida see vastutulek võiks oma olemuses tähendada? Ma arvan, et lähiajal peab riik kindlasti tegema kiired analüüsid, sest tõsilugu, nii nafta kui ka elektri hind on mõlemad väga madalas seisus. Olukord tuleb üle vaadata. Kui tinglikult öeldes oleks võimalik viia teatud tasud sõltuvusse maailmaturu hindadest, siis headel aegadel maksaks firma rohkem tasusid, sest tema väljamüügihind on kõrgem, ja rasketel aegadel riik võtaks selle võrra vähem tasusid või võib-olla mingil hetkel ei võta üldse tasu. Ma ei taha anda mingeid lubadusi, aga ma usun, et lähiperiood toob meie lauale mingeid lahendusi. Selle nimel ma töötan.

Teie küsimuse teine pool oli, kuidas Eesti Energia on suutnud nii hakkama saada, et ei ole pidanud koondama. Loomulikult on Eesti Energiagi aegade jooksul inimesi koondanud. Kui ajas tagasi vaadata, siis me näeme, et seda on olnud erinevatel põhjustel, alates sellest, et ettevõtte on oma tehnoloogiat efektiivistanud. Kambertehnoloogia on andnud võimaluse efektiivsemalt põlevkivi välja kaevata. Aga on olnud muidki põhjuseid. Eesti Energia puhul on oluline, et ta on saanud tegutseda mitmel turul korraga. Ta ei tooda ainult põlevkivi, vaid ka elektrienergiat, millega on saanud oma seisu balansseerida. See on kindlasti aidanud tal rohkem fleksibiilne olla. Aga jah, küsimus, mille te tõstatisite, on tõsine. Riik peab kindlasti asjaomased protsessid üle vaatama ja vajaduse korral olema valmis teatavaid maksu- või tasupoliitilisi otsuseid muutma. Seda ei juhtu väga tihti, aga praegu on see reaalsus.

18:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

18:31 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ka selle päevakorrapunkti puhul huvitab mind pisut Eesti poliitika lähiajalugu. Kui nüüd kõige optimistlikumad ennustused saavad tõeks ja see 52 miljonit eurot osutub väga kasumlikuks ja õigeks investeringuks, siis kellele me tänuks selle eest peame monumendi püstitama? Kas Andrus Ansipile, Juhan Partsile, Sandor Liivele, Jüri Käole kui tollasele nõukogu esimehele, Eesti Ekspressi vahendusel meile tuttavaks saanud nõustajale Dominic Freelyle Ameerikast või hoopis kellelegi seni tundmatuks jäänud persoonile? Ehk teistpidi: kelle idee see oli ja kes on võtnud vastutuse?

18:31 Rahandusminister Sven Sester

Eks see on alati niimoodi, et kui on sündinud midagi head, siis tahetakse persoonina ette astuda, ja kui on sündinud midagi halba, siis öeldakse, et see oli kollektiivne otsus, kollektiiv võttis seisukoha. Tee siis

pärast selgeks, kes seal kollektiivis ninamees oli. Lõpuks kollektiiv on kollektiiv. Enne te tegite mulle reveransi, mainides minu pikaajalist poliitilist kogemust. Peaks nüüd omakorda teile reveransi tegema. Nii ma ütlen, et teie kui pikaajalise poliitilise kogemusega parlamendiliige lähenete küsimustele niisuguse rakursi alt, et dialoogis oleks ka n-ö demokraatia ilu sees. Ma arvan, et küll ajalugu näitab, kes saab õiguse heade tulemuste puhul rinda ette ajada. Aga lõppkokkuvõttes teeb mingid otsused, nii nagu need ahelas on, ettevõtte juhatus. Ja kui on tegu strateegiliste või julgeolekupoliitiliste otsustega, näiteks nagu Auvere puhul oli, siis just valitsuskabinet võttis seisukoha, et energiajulgeolekust lähtudes me peaksime Auvere kindlasti ehitama. Ajalugu näitab, kuidas see tegelikkuses välja kujuneb. Paralleelmaailma ei ole olemas.

18:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Martin Repinski, palun!

18:33 Martin Repinski

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Mul on selline küsimus: kas te ei arva, et Eesti Energia ja Eesti Põlevkivi ühendamine oli viga? Praegu hästi paljud inimesed, näiteks Narva karjääri töötajad, arvavad, et see oli vale samm. Kui Eesti Põlevkivi oleks eraldi ettevõtte, siis nad saaksid normaalse hinnaga oma toodangut turustada, neil oli võimalus seda Eesti Energiale hea hinnaga müüa. Aga nüüd ostja ise otsustab, mis hinnaga ta ostab. Nad arvavad, et sellepärast nad peavad praegu inimesi koondama.

18:34 Rahandusminister Sven Sester

Ma ei lahkaks siin seda küsimust. Ma ei taha hakata pikast ajaloolisest rakursist mitmesuguseid otsuseid hindama. Aga mulle tundub, et pigem on tegemist riigi ressursiga. See ei ole midagi muud kui riigi ressurss, see ei ole ühe või teise inimese oma. Põlevkivi, millest me siin täna räägime, on riigi vara selle kõige paremas mõttes. Ma arvan, et riigis ei saa nii olla, et üks on rahul ja teine ei ole rahul. Riik on tervik. Me peame tekitama olukorra, kus me väärindame oma ressursi, antud juhul siis põlevkivi, maksimaalselt. Ei saa tekkida olukorda, kus mul on soov kaevandada ja ma tahan müüa sulle põlevkivi tonnihinnaga x eurot, aga maailmaturu hind on hoopis teine. Nii ei ole võimalik, eriti kui tegemist on riigi varaga. Pigem on nii, et vaadates seda sünergiat, mis on tekkinud kaht ettevõtet kokku pannes, tundub langetatud otsus õige. Aga me läheme oma küsimuste ja vastustega juba väga laiali. Kindlasti ei ole me võimelised selle arupärimise raames läbi võtma kogu Eesti Energia ja üldse Eesti põlevkivi saja aasta pikkust ajalugu. See pole võimalik isegi mitte kõige parema tahtmise juures.

18:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Viieks arupärimisele on vastatud.

6. 18:36 Arupärimine võlakirjade ostu programmi kohta (nr 119)

18:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi kuuenda arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Märt Sultsi, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Oudekki Loone, Dmitri Dmitrijevi, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme, Erki Savisaare, Anneli Oti, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Mihhail Korbi, Peeter Ernitsa, Toomas Vitsuti ja Mailis Repsi esitatud arupärimine võlakirjade ostu programmi kohta ja see on esitatud rahandusministrile. Ma palun arupärijate nimel sõna võtma Kadri Simsoni!

18:36 Kadri Simson

Kui eelmisele arupärimisele vastates jõuti Eesti Energia kuulsusrikka ajalooni, siis see arupärimine puudutab ajavahemikku, mis on lühem kui aasta. Nimelt, Euroopa Keskpank käivitas võlakirjade ostu programmi 2015. aasta märtsis. Sellest ajast alates on euroala keskpangad ostnud peamiselt oma riigi võlakirju 60 miljardi euro eest kuus. Ja kõik keskpangad ostavad vastavalt riigi majandusele osaks saava osa sellest 60 miljardist. Eesti Pank osaleb varaostuprogrammis ligikaudu 120 miljoni euroga kuus.

Programm pidi lõppema septembris, aga möödunud aasta detsembris otsustati, et keskpank pikendab võlakirjade ostu programmi 2017. aasta märtsini või seni, kuni euroala inflatsioon jõuab Euroopa Keskpanga seatud eesmärgini.

Nende võlakirjade eesmärk on ergutada euroala majanduskasvu ja hoida inflatsioon alla 2%, aga selle lähedal. Kui ülejäänud euroala riigid saavad võlakirju ostes tõepoolest oma majandust ergutada, siis Eestil need võimalused puuduvad. Meil ei ole riigivõlakirju ja ainsa erandina on saadud luba osta järelturult Eleringi võlakirju maksimaalselt 35 miljoni euro eest. Aga iga kuu tehakse oste Eestis ligi 120 miljoni euro eest.

Me oleme sellele, et varaostuprogramm, mis on mõeldud majanduse elavdamiseks, jääb Eestis täiesti kasutuseta, tähelepanu juhtinud juba mitmel korral. Juunis käis sellel teemal meiega mõtteid vahetamas peaminister Taavi Rõivas, eelmise aasta septembris oli siin Eesti Panga president Ardo Hansson. Nüüd oleme jõudnud aga sinnamaani, kus vähemalt üks valitsuse erakond – see on IRL, kuhu kuulub ka rahandusminister – on kõva häälega välja öelnud, et võlakirjadest peaks rääkima. Nimelt olid IRL-il sellised suured mõttetalgud, kus nende erakonna esimees Margus Tsahkna mitte ainult ei lubanud Eesti kasvatada kahe miljoni eestlasega riigiks, vaid rääkis ka majandusdogmadest. Ma tsiteerin teda: "Kas ei oleks aeg vaadata ümber dogmad ja strateegiliste investeeringute jaoks emiteerida võlakirju, et tõmmata käima suured taristu projektid? [---] Kui tahame 30 aasta pärast näha siin riiki, mis on konkurentsivõimeline, siis me peame neid küsimusi täna esitama, ilma et me kardaksime kaotada koalitsioonilepingut, mis täna kehtib." Nii et IRL on aru saanud sellest samast temast, millest mõnda aega pole aru saanud Reformierakond. Seetõttu ootame kaasamõtlemist ka rahandusministrilt. Oleme talle esitanud viis küsimust ja edasise töö kiirema kulgemise nimel ma neid ette ei loe. Minister saab seda ise teha ja küsimustele ka vastata. Täna tähelepanu eest!

18:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun, rahandusminister, teil on võimalus vastata!

18:40 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Head küsijad! See sissejuhatus oli natuke nagu puder ja kapsad. Tundus, et võlakirjad on eesmärk omaette, kuigi minu meelest on võlakiri kui selline ainult üks finantsvahend mingi eesmärgi saavutamisel. Tinglikult öeldes, kui me soovime Tallinna–Tartu maantee neljarealiseks ehitada, siis me kas võtame laenu või emiteerime võlakirju. See kindlasti ei saa olla eesmärk omaette, aga tundub, et ta on juba eesmärgiks muutunud. Aga ma püüan vastata, õigemini mitte ainult ei püüa, vaid vastangi kõigile küsimustele, mis mulle on esitatud.

Läheme siis järgemööda. Kõigepealt esimene küsimus: "Milliseid võlakirju on Eesti Pank kõige enam ostuprogrammi raames soetanud?" Eesti Pank ostab asendusostude korras valdavalt Euroopa institutsioonide võlakirju, Eestil pole riigivõlakirju. Asendusoste teevad ka teised riigid, juhul kui konkreetse riigi võlakirju pole piisavas koguses saadaval. 2015. aasta juunis sai Eesti Pank loa osta asendusostude raames erandkorras ka riigile kuuluva võrguettevõtte Elering võlakirju. Detsembri lõpu seisuga oli Eesti Panga ostude summa kokku 1,24 miljardit eurot, milles Eleringi võlakirjade osakaal oli 47 miljonit eurot. Varaostukava raames ostetud võlakirjade statistikat avaldab Eesti Pank oma kodulehel.

Teine küsimus: "Võlakirjade ostuprogrammi mõte on ergutada riikide majanduskasvu. Eesti keskpank ostab võlakirju ja kasvatab sellega teiste riikide majandust. Me teame, et Eesti majanduskasv oli 2015. aasta kolmandas kvartalis Eurostati andmetel Euroopas kolme viimase riigi seas. Miks valitsus ei emiteeri riiklikke võlakirju, et elavdada Eesti majandust?" Esiteks tuleb märkida, et ostuprogrammi eesmärk pole ei üksikute riikide ega võlakirja emitentide olukorda parandada, vaid euroala pikaajaliste laenude intresse madalal hoida ja finantsturge toetada. Euroopa Keskpanga riigivõlakirjade ostu programmi raames ostetakse eri riikide võlakirju ning suurendatakse seeläbi vaba raha hulka, elavdades majandust. Üks programmi eeldusi on see, et võlakirjade praegused omanikud investeerivad tänu riigivõlakirjade müügile vabanenud vahendid tootvasse põhivarasse või tarbivad. Eesti riik ei ole võlakirju emiteerinud ja muude tingimuste samaks jäädes uute võlakirjade emiteerimine majandusele elavdavalt ka ei mõjuks, kuna Eesti investorite raha ei ole praegu Eesti riigi võlakirjade all kinni. Nende Eesti investorite kaudu, kes on ostnud teiste euroala riikide võlakirju, võlakirjade ostu programm toimib ja see võib osutada majanduskasvu stiimuliks.

Samas tuleb silmas pidada, et Eesti ettevõtjatel üldiselt ei ole probleemi investeeringute

finantseerimisega, sest pangalaenu on kättesaadavad ja pärast kriisi kiiresti taastunud kasumlikkus on võimaldanud ka oma vahendeid investeerida. Eesti majandusele avaldavad varaostud siiski mõju. Näiteks on oma mõju vahetuskursil, sest euro nõrgenemine parandab Eesti eksporttoodete konkurentsivõimet. Eesti sisemajanduse kogutoodangust annab eksport üle kolmveerandi. Pool meie ekspordist läheb euroalavälistele turgudele, kus euro nõrgenemine meie toodete konkurentsivõimet parandab. Teiseks suurendavad siinset investeerimisaktiivsust nii praegused madalad intressid, mis on selgelt põhjustatud Euroopa Keskpannga rahapoliitikast, sh varaostudest, kui ka väljavaade, et intresside tase jääb lähiaastatelgi madalaks. See julgustab ettevõtjaid investeerima ning uusi töökohti looma. Valitsus saab majandust elavdada struktuurse eelarvepositsiooni lõdvendamisega. Selle abil tekkiva nominaalse eelarvedefitsiidi katmiseks on mitu võimalust, millest ainult üks on riigivõlakirjade kasutamine. Arvutused näitavad, et Eestil oleks puudujäägi katmiseks soodsam kasutada laenu. Seega kitsalt riigi seisukohast ei pruugi võlakirjade emiteerimine nominaalse eelarvedefitsiidi katmiseks otstarbekas olla. Eesti majanduskasv on viimasel ajal olnud ebalproportsionaalselt tugevate välismõjude kujundada. Muu hulgas on meie peamise ekspordipartneri Soome nõudluskeskkond viimastel aastatel pidevalt halvenenud. Venemaa-suunaline eksport on kahanenud nii kaubandussanktsioonide kui ka sealse järsu majanduslanguse tõttu. Eesti energeetikasektor peab kohanema varasemast madalamate nafta hindadega. Ja nii edasi. Kindlasti ei ole alust väita, et teiste riikide kiirem majanduskasv kolmandas kvartalis oleks tingitud riigivõlakirjade ostudest. Tuleb rõhutada, et Euroopa Keskpannga eesmärk on hoida euroala inflatsioon keskpikal perioodil alla 2%, kuid selle lähedal. Madalad intressid ergutavad majandusaktiivsust lühikest aega. Pikaajalise majanduskasvu tagamiseks on olulisemad riigi konkurentsivõimet suurendavad struktuurireformid.

Kolmas küsimus: "Eesti Panga president Ardo Hansson ütles Riigikogus esinedes, et arutluse all on olnud ka Eesti Energia võlakirjade ostmine. Mis on sellest ideest saanud?" Võlakirjade lisamise ostunimekirja otsustab Euroopa Keskpannga nõukogu teatud kriteeriumidest lähtuvalt. Seni ei ole nõukogu sellist otsust teinud. Eesti Energia võlakirjade ostmise võimalust on uuritud, aga päris kõigile kriteeriumidele need võlakirjad veel ei vasta. Samas ei saa täiesti välistada, et ühel hetkel Eesti Energia võlakirjad ostunimekirja lisatakse. Positiivse otsuse tegemisel on oluline, et võlakirjaostud ei moonutaks ettevõtetevahelist konkurentsi. See tähendab, et konkurentsitingimustes tegutsevate ettevõtete võlakirjade ostmine pole praegu võimalik.

Neljas küsimus: "Detsembri algul tehtud otsuse järgi võib lisaks riigivõlakirjadele osta ka kohalike omavalitsuste või piirkondlike võlakirju. Kas ja kuidas võiks Eesti sellest otsusest kasu lõigata?" Kohalike omavalitsuste ja piirkondlike võlakirjade ostmise detaile veel täpsustatakse, aga praeguse info põhjal sobilikke võlakirju Eestis ei ole. Keskpannga rahapoliitika ei tohi põhjustada ühegi riigi ega kohaliku omavalitsuse finantsvõimekuses mingeid muutusi. Võetud võlg tuleb ikkagi tagasi maksta ning selleks peab võla abil tehtud investeering tulus olema. Põhjus, miks Eesti riik ja kohalikud omavalitsused ei ole eriti sageli võlakirju emiteerinud, tuleneb emissiooni kuludest ning raskustest tagada piisava likviidsusega järelturg võlakirjadele. Kui Euroopa mõttes väike kohalik omavalitsus emiteerib võlakirja, siis kujundavad selle hinna järelturul vaid üksikud tehingud ning igakuised hinnakõikumised võivad ületada keskmise investori riskitaluvust. Hüplik hinnang krediidiriskile võib mõjutada ka teiste finantseerimiskanalite, sh pangalaenu hindasid. Seetõttu on sageli ka Eesti mõttes küllalt suurte linnade finantsjuhid eelistanud pigem pangalaenu abil finantseerimist. Lisaks tuleb arvestada sellega, et võlakirja emissiooni kulud on reeglina oluliselt suuremad kui pangalaenu abil finantseerimise kulud. Kulude erinevus võib suhteliselt väikeste mahtude juures osutada suuremaks kui esmaemissioonil tänu intresside erinevusele kokku hoitud summa.

Küsimuse teine pool sisaldab eeldust, et juhul, kui Eesti kohaliku omavalitsuse võlakirja emiteerib, saab Eesti Pank seda järelturult kohe osta. See pole aga sugugi garanteeritud, sest esmalt peab taotlema selle võlakirja aktsepteerimist rahapoliitiliste operatsioonide tagatisvarana. Selleks tuleb täita küllalt ranged Euroopa Keskpannga nõuded ning alles seejärel saab kaaluda konkreetse võlakirja lisamist tagatisvara nimekirja ning võimalike ostude nimekirja. Ja isegi kui võlakiri on ostunimekirjas, peab ju leiduma investoreid, kes selle kõigepealt esmaselt turult ära ostavad. Keskpank saab konkreetset võlakirja osta ainult järelturult, seejuures on ostude ülempiir üldjuhul kuni neljandik emissiooni mahust. Vähemalt kolm neljandikku emissioonist jääb igal juhul teiste investorite portfelligesse.

Viies küsimus: "Võlakirjade ostmine ehk rahatrükk on aidanud kaasa kinnisvarahindade tõusule ja euro kursi nõrgenemisele. Tavainimesele tähendab see korterite ja majade hinna tõusu ning kehvemat vahetuskurssi väljaspool euroala. Samuti kahandab rahatrükk inimeste ostujõudu, sest sama raha eest

saab osta vähem kaupu ja teenuseid. Suurimad kaotajad on seejuures need, kes säästavad. Milliseid kaitsemehhanisme kavatsete rahatrüki negatiivsete mõjude vastu rakendada?" Esmalt märgin, et arupärimise küsimuses nr 2 avaldasid arupärijad muret selle pärast, kas majanduskasvu ergutatakse ikka piisavalt, selles küsimuses aga muretsetakse selle võimalike tagajärgede pärast. Siin on teatav vastuolu. Keerata saab kas vasakule või paremale, aga mitte mõlemas suunas korraga, isegi mitte opositsioonis olles. Rahatrüki üks eesmärke ongi inflatsiooni kiirendamine ning seeläbi tarbimisaktiivsuse suurendamine. Võlakirjade ostu programmi puhul peab Euroopa Keskpank silmas oma tavapärasest inflatsioonieesmärki: kuni 2%. Programmi siht ei ole esile kutsuda ülemäära kiiret hinnatõusu. Pealegi on toorme – nafta, metallid, toit – madalate maailmaturuhindade tõttu Eesti inflatsioon viimasel kahel aastal olnud sisuliselt nullilähedane. Aitäh teile!

18:49 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

18:49 Kadri Simson

Aitäh! Teie erakonna esimees kutsus üles lahti ütleva dogmadest, mis on seotud võlakirjade emiteerimisega. Mis te arvate, mis on olnud põhjus, et kõik ülejäänud euroala riigid on võlakirju emiteerinud? Miks nad on sellise vea teinud, kui Eesti ometi on osanud sellest hoiduda?

18:50 Rahandusminister Sven Sester

Vaadake, ma uurisin ka küsimusi ja vastuseid, mis on siin saalis kõlanud alles mõni aeg tagasi. Midagi analoogset olete küsinud ka Eesti Panga presidendilt Ardo Hanssonilt. Minu meelest ta vastas väga hästi ka varaostuprogrammi kommenteerides. Ma kohe jõuan ka eri riikide juurde, aga enne tsiteerin Ardo Hanssonit: "Varaostuprogramm ei saa olla põhjus, miks üks riik oma valitsuse võlakoormust suurendab. Varaostuprogrammi raames vahetub võlakirjade omanik, kuid ei kasva riikide emiteeritud võlakirjade maht. Üldiselt on riigi võlakoormuse vähendamine euroalal tervikuna äärmiselt vajalik. Euroalal prognoositakse valitsuse võlakoormuse langust mulluselt 92%-lt SKT-st 89%-le SKT-st 2017. aastaks." Meie näitaja on loomulikult tunduvalt väiksem. Seega varaostuprogramm ei saa olla põhjus, miks üks riik oma valitsuse võlakoormust suurendab.

Teine väga oluline lause oli veel: "Varaostuprogramm ei saa olla ka riiklike investeeringute peamine põhjus." Riiklikud investeeringud peavad laenatud raha nii ärioloogika kui ka Euroopa Liidu reeglite kohaselt tagasi teenima, sest võlg tuleb tagasi maksta, sõltumata sellest, kes on võlausaldaja. Ja vaadake, siit tuleneb ka küsimus meile teiega – nii küsijale, rahandusministrile kui ka parlamendile. Me peaksime oma otsuste tegemisel kaaluma, milline on maksumaksjale kõige kasulik otsus. Oma kolmandal nädalal rahandusministrina ma palusin riigikassa juhil kalkuleerida, kui palju maksab riigivõlakirja emiteerimine. Ma ei hakka rääkima sellest, millised on miinimummahud, ega sellest, et Eesti on väga väike riik ning millised võiksid olla mahud, mida tegelikult tahetakse turul näha, kui hakatakse üht või teist võlakirja emiteerima. Ma palusin kalkuleerida, kui suured on maksumaksja kulud laenu võttes ja võlakirju emiteerides. Selles mõttes ma olen teiega nõus, et riigivõlakiri oma olemuses ei tohi olla tabu – kaugeltki mitte. Kui keegi on öelnud, et see on tabu, siis mina rahandusministrina ütlen, et see ei ole tabu. Kui selgub, et riigivõlakiri on Eesti maksumaksjale odavam kui laen, siis olen ma esimene, kes selle ettepanekuga teie ette tuleb. Sest miks ma peaksin seda mitte tegema? Mängus on Eesti maksumaksja raha, mida me maksame finantsinstrumendi eest.

Aga veel kord: küsijate arupärimisest kumab läbi, nagu oleks riigivõlakiri eesmärk omaette. No ei ole! Tõesti ei ole! See on finantsvahend mingi eesmärgi täitmiseks, ükskõik mis eesmärk see on. Nagu ma enne tõin Tallinna–Tartu maantee näite – see on ikka üks finantsvahendeid eesmärgi saavutamiseks. Ja me lähtume puhtalt sellest, mis maksumaksjale kasulik on. Enne ma ütlesin, et oma kolmandal töönädalal ma palusin riigikassa juhil kalkuleerida, mis praegu kasulik on. Selgus, et laenu võtta. Jah, meil ei ole laenu väga palju, eriti võrreldes muude Euroopa riikidega, ja praegu on laen kasulik.

18:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Oleme lõpetanud kuuenda päevakorrapunkti käsitlemise.

7. 18:53 Arupärimine käibemaksupettuste kohta (nr 120)

18:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase viimase, seitsmenda arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Kersti Sarapuu, Kadri Simsoni, Märt Sultsi, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Dmitri Dmitrijevi, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme, Erki Savisaare, Anneli Oti, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Siret Kotka, Mihhail Korbi, Peeter Ernitsa, Toomas Vitsuti ja Mailis Repsi esitatud arupärimine käibemaksupettuste kohta, mis samuti on esitatud rahandusministrile. Arupärijate nimel tuleb kõnepultil Riigikogu liige Kersti Sarapuu. Palun!

18:54 Kersti Sarapuu

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Päris kõigega, mis rahandusminister äsja puldis rääkis, ma väga rahul ei ole. Võin siin viidata lihtsalt sellisele nüansile, et miks ikkagi meie ettevõtjad praegu ei investeerid. Kas usk oma riiki on kadunud? Eesti Maksumaksjate Liit on teinud rea ettepanekuid parema ettevõtluskeskkonna saavutamiseks. Üks konkreetsemad ettepanekuid on, et maksupettuste piiramiseks tuleks rohkem kasutada pöördmaksustamist, näiteks ehitusteenuste pakkumisel, põllumajandussaaduste kokkuostul, kütuse tarbimisel. Läänud teisipäeval esitleti rahanduskomisjoni istungil Rahandusministeeriumi slaididel Rahandusministeeriumi tööplaani. Rõõm oli näha, et nende küsimustega hakatakse tegelema.

Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel esitasin ma aga rahandusminister Sven Sesterile arupärimise käibemaksupettuste seotuse kohta selle teemaga. Tõdesime, et väga suur osa maksupettustest pannakse toime nn aheltehingute korral, kus tekib võimalus sisendkäibemaks maha arvata. Tehingu vahelüli, kellel lasub kohustus tasuda käibemaks, jätab selle deklareerimata või lihtsalt tasumata. Pöördmaksustamise korral vastutab käibemaksu tasumise eest kauba või teenuse maksukohustuslasest ostja. Selle tulemusel ei toimu üldjuhul käibemaksu tegelikku eelarvesse tasumist ega riigi poolt sisendkäibemaksu tagastamist. Eestis kasutatakse pöördkäibemaksu metallijätmete, kulla ja teatud juhtudel kinnisasjade käibe korral. Seda lubatakse teatud juhtudel ka ehitusteenuste osutamisel.

2014. aasta juuli alguses jõustunud käibemaksuseaduse muudatustega hakati võrdse konkurentsikeskkonna tagamiseks pöördmaksustama kõiki väärismetalle, väärismetalli sisaldavaid metallimaterjale ning vääriskive. Fiktiivne kullakaubandus oli aastaid viinud riigieelarvest miljoneid, seaduse jõustumise järel hakati mõne kuuga sellest sektorist maksutulu saama. Kindlasti ei ole väärismetallidega seotud sektor täielikult korrastunud ning Maksu- ja Tolliametil tuleb jätkata seal järelevalvet ja kontrollitegevust, et takistada kullaäriiga seotud maksupetturite tegevust ja eemaldada käibemaksukohustuslaste registrist ettevõtted, kellel reaalselt majandustegevust pole. Praegu maksustatakse sel viisil väärismetalle, väärismetalli sisaldavat metallimaterjali ja metallijätmeid ning investeringukulda ja kinnisasju, kui maksukohustuslane on otsustanud sellise käibe maksustada. Mis puutub kinnisvarasse, siis reeglina on tegu maksuvaba käibega. Maksuhaldurit enne tehingu toimumist informeerides võib kinnisasja müüki või renti vabatahtlikult käibemaksuga maksustada, kui tehing toimub maksukohustuslaste vahel. Vabatahtlikku maksustamist ei saa kasutada juhul, kui tegemist on eluruumi müügi või rendiga. Esmapilgul võib üldse veider tunduda, mille pärast võiks ettevõtja soovida vabatahtlikult käibemaksu lisada, aga tegelikult on sellel täiesti arusaadav ja loogiline põhjendus olemas. Kui kinnisasja müüja on ise teinud müüki mineva kinnisasja tarbeks seda ostes või ka parendades käibemaksuga maksustatud kulusid ja need kulud sisendkäibemaksuna maha arvanud, siis maksuvaba müügi korral tuleks ostmisel või ehitamisel tasutud sisendkäibemaks riigile tagasi maksta. Kui aga kinnistu uus ostja on ettevõtlusega tegelev isik, siis ei ole tehingule käibemaksu lisamine tema jaoks probleem. Müüja lisab tehingule vabatahtlikult käibemaksu ja säilitab õiguse sisendkäibemaks maha arvata ning ostja saab lisatud käibemaksu sisendkäibemaksuna maha arvata. Seoses sellega esitasimegi rahandusministrile neli küsimust, millele palume ka vastuseid. Aitäh!

18:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama rahandusminister Sven Sesteril!

18:58 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed, kõigepealt tänan selle arupärimise eest! Nii nagu kõik eelmised arupärimised, on ka see äärmiselt vajalik, andmaks ülevaadet teatud teemast. Etteruttavalt ütlen – siin on täna küsitud ka minu isiklikku arvamust –, et see pöördmaksustamisega seotud teema on suhteliselt oluline ja ma arvan, et sellega tuleb edasi tegeleda. Muidugi on erinevaid poliitikuid ja inimestel on erinevaid mõtteid. Mõni suhtub pöördmaksustamisse kui ühte võimalikku meetmesse pessimistlikult. Mina aga esindan kindlasti arvamust, et sellele tasub tähelepanu pöörata ja selles suunas tuleb tegutseda. Aga nüüd lähen konkreetsete küsimuste ja vastuste juurde.

Kõigepealt esimene küsimus: "Maksu- ja Tolliameti hinnangul moodustas 2013. aastal Eesti maksuaugust üle 300 miljoni euro käibemaks. Kuidas on valitsusel plaanis vähendada maksuauku käibemaksu lõikes?" Korrigeeritud andmete alusel oli 2013. aastal käibemaksuauk 281 miljonit ehk peaaegu 300 miljonit eurot, nagu te nendite. 2014. aastal vähenes see 56 miljoni euro võrra. Seega oli käibemaksuauk 2014. aastal 225 miljonit eurot. Käibemaksuauk vähenes tõenäoliselt ka 2015. aastal, kuid täpsemat maksuaugu suurust me veel ei tea. See indikatsioon jõuab suure tõenäosusega meieni juunis-juulis, kui Statistikaamet saab teatud arvutused tehtud. Ainuüksi käibedeklaratsiooni lisa KMD INF, kus tuleb deklareerida arvete andmed, on andnud 2015. aastal käibemaksutulu juurde 80 miljonit eurot. Viimase aja suurim muudatus maksuaugu vähendamisel ongi olnud just käibedeklaratsiooni lisa tulemuslik kehtestamine 2014. aasta lõpus. Praegu enam suuremaid muudatusi kavas ei ole.

Loomulikult me tegeleme üldmaksupettustega ja võimalike konkurentsieeliste ärakasutamisega. Tulevikus me soovime juurutada näiteks elektroonilise saatelehe, mis on seotud kütuse transpordiga punktist A punkti B aktsiisilattu, aktsiisilaost välja jne. Aga me analüüsime kõiki meetmeid, mida käibemaksupettuste vähendamiseks on võimalik teha, sh pöördmaksustamine. See on kindlasti oluline nii teie küsimuse kontekstis kui ka riigi laiemast poliitikast tulenevalt.

Teine küsimus: "Eesti Maksu- ja Tolliameti Liit on soovitanud maksupettuste piiramiseks laiendada pöördmaksustamise kasutamist. Kuidas suhtute Teie pöördmaksustamise kasutamise laiendamisse?" Pöördmaksustamine on üks meede maksupettuste vähendamiseks. Pöördmaksu miinus on see, et kui mõnele kaubale või teenusele kehtestada pöördmaks, siis petturid liiguvad üldjuhul teise sektorisse. Seega, ühes valdkonnas pöördmaksu kehtestamine toob kaasa pettuste suurenemise teises valdkonnas. Pöördmaksustamine on erand üldreeglist, mis võib tõsta ka halduskoormust. Samas on pöördmaksustamine vajalik valdkonnas, kus maksupettusi on palju ning kõik muud võimalused ettevõtjatele võrdsete konkurentsitingimuste tagamiseks on ammendunud. Selleks et pöördmaksustamine toimiks, peab pöördmaksustamise objekt olema üheselt määratletav. Mina isiklikult suhtun pöördmaksustamisse pigem positiivselt kui negatiivselt. Praegu me kaalume pöördmaksustamise laiendamist ehituses kasutatavatele metalltoodetele.

Kolmas küsimus: "Sooime on väga edukalt kasutanud pöördmaksustamist ehitusteenuste sektoris. Kas pöördmaksustamise kasutamist ehitusteenuste maksustamisel võiks Teie hinnangul kaaluda ka Eesti? Kui ei, siis kuidas on valitsusel plaanis vähendada käibemaksupettuste hulka?" Maksu- ja Tolliameti analüüsib lähikuudel maksukuulekuse ehitussektorist, muu hulgas seda, millist mõju on avaldanud käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustus. Kui analüüs näitab, et olukord ei ole oluliselt paranenud, siis analüüsitakse teisi meetmeid maksukuulekuse tõstmiseks, sh pöördmaksu kehtestamist ehitusteenuste suhtes.

Neljas küsimus: "Kehtiv käibemaksudirektiiv piirab küllaltki selgelt valdkonnad, kus on lubatud pöördmaksustamist kasutada. Kas Teie hinnangul tuleks käibemaksudirektiivis laiendada pöördmaksustamise kasutamist ning millised on praegused seisukohad Euroopas selles küsimuses?" 2013. aastal laiendati nende kaupade ja teenuste nimekirja, millele liikmesriik võib pöördmaksustamist rakendada. Nimekirja lisati näiteks mobiiltelefonid, arvutid, teraviljad, toormetallid ja metallide pooltooted. Kui liikmesriik soovib mõnele kaubale või teenusele, mis ei ole selles nimekirjas, pöördmaksustamist rakendada, saab ta vastava loa taotleda Euroopa Liidu Nõukogult. Seega, otsustav vajadust kõnealust nimekirja pikendada ei ole. Euroopa Komisjon on lubanud 2016. aastal välja tulla käibemaksu tegevuskavaga, mis käsitleb erinevaid võimalusi käibemaksusüsteemi pettusekindlamaks muutmiseks. Euroopa Komisjon on lubanud, et ka pöördmaksustamist analüüsitakse selles dokumendis põhjalikult. Euroopa Liidu riikide seisukohad pöördmaksustamise suhtes on erinevad. On liikmesriike, kes tugevalt usuvad sellesse meetmesse, ja on riike, kes peavad seda üksnes lühiajaliseks lahenduseks, mille mõjul pettus liigub teistesse sektoritesse ja tegelikult päriselt ära ei kao. Aitäh teile!

19:04 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Kersti Sarapuu, palun!

19:04 Kersti Sarapuu

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma tahan küsida, kas üks põhjus, mispärast me pöördmaksustamist nii vähesel määral oleme kasutanud, võib olla see, et muudes riikides toimub toimingute ja tehingute deklareerimine teisiti. Me võime seda mõista erinevalt või see lihtsalt ei kattu meie arusaamadega.

19:05 Rahandusminister Sven Sester

Ma ei julge siin välja tuua ühte või teist konkreetset põhjust, miks mõned riigid on võimaliku pöördmaksustamise küsimuses pessimistlikumad ja mõned optimistlikumad. Siin võib olla erinevaid põhjuseid. Käibemaksudirektiiv püüab anda sellist ühtlasemat lähenemist erinevatele maksumääradele ja ka sellele, kuidas üks maksumeede peaks toimima. Aga ma veel kord ütlen, et nii nagu küsijatele, tundub ka mulle, et meil on põhjust pöördmaksustamisele kui potentsiaalsele meetmele just käibemaksupettuste tõkestamisel sügavamalt otsa vaadata. Nagu ma juba ühes vastuses ütlesin, praegu me vaatame metalltooteid puudutavat regulatsiooni üle. Meile on tulnud mitmeid signaale just selles sektoris tegutsevatest ettevõtjatest, kes on nentunud, et raske on turul konkureerida. Ja raske ongi turul konkureerida, kui on näha, et osa müügil olevate toodete puhul on käibemaks kusagil maksmata. Muidu ei oleks võimalik selliste hindadega müüa – alates armatuurrauast ja lõpetades muude spetsiifiliste metalltoodetega. Praegu analüüs käib ja ma ei välista, et ühel hetkel me tuleme ettepanekuga pöördmaksustamist ka selles sektoris rakendada. Ma pigem olen selliste tulevikusammude osas positiivne.

19:06 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei näe, läbirääkimisi ei avata. Sellele arupärimisele on vastatud.

8. 19:06 Vaba mikrofon

19:07 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Ja nüüd on, võiks öelda, võib-olla selle päeva oodatuim hetk. Palun kõiki, kellel on soovi, peale haamrilööki ennast registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis! Head ametikaaslased, kuna ma soovijaid ei näe, siis ma tänan teid! Istung on lõppenud. Soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 19.07.